

A winding road through a forest, illuminated by a glowing blue digital trail that curves along the path. The trail is composed of many overlapping, semi-transparent blue lines, creating a sense of motion and digital connectivity. The background is a dense forest with green foliage, and the overall lighting is soft and atmospheric.

**SIMPLER, SMOOTHER,
SMARTER BUSINESS**
IN THE DIGITAL DIMENSION

VUOSIKERTOMUS 2016

enfo

Enfo

Enfo on pohjoismainen IT-palvelutalo, joka tuottaa liiketoimintaratkaisuja, talousprosesseja ja IT-palveluita. Autamme asiakkaitamme toimimaan digitaalisessa dimensiossa luomalla innovatiivisia digitaalisia ratkaisuja asiakkaittemme liiketoiminnan kehittämiseen, uudistamiseen ja parantamiseen. Enfon liikevaihto oli vuonna 2016 128 miljoonaa euroa. Konsernissa työskentelee noin 1 000 erikoisasiantuntijaa.

03 Enfo 2016

- 04 Enfon historia
- 05 2016 kohokohdat
- 06 Avainluvut
- 07 Toimitusjohtajan katsaus

09 LIIKETOIMINNOT

- 10 Enfon strategia
- 13 Toimintaympäristö
- 14 IT Transformation
- 16 Business Solutions
- 18 Financial Process Services

21 VASTUULLISUUS

- 22 Vastuullisuuden kohokohdat vuonna 2016
- 23 Vastuullisuus ja digitaalinen dimensio (Sentence case)
- 24 Enfo työnantajana
- 25 Yhteiskunta ja ympäristö

26 HALLINNOINTI

- 27 Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä
- 30 Enfo-konsernin hallitus
- 32 Enfo-konsernin johtoryhmä

35 TILINPÄÄTÖS

ENFO 2016

Vuosi 2016 oli Enfolle vuosi, jolloin uusi strategia otettiin käyttöön. Tämä ohjasi Enfon toimintaa yli organisaatorajojen.

ENFON HISTORIA DIGITAALISESSA DIMENSIOSSA 2000-LUVULLA

Enfon juuret ulottuvat vuoteen 1964, jolloin yhtiö perustettiin Suomessa. Enfosta on kasvanut pohjoismainen liiketoimintaratkaisuja tarjoava konserni, joka työllistää yli 1 000 henkilöä ja jolla oli 128 miljoonan euron liikevaihto vuonna 2016. Digitaaliset ratkaisut ovat Enfon ydinosaa.

2001

Tietosavon nimi muuttui Enfoksi ja Enfosta tuli Kuopion Puhelin Oyj:n tytäryhtiö. Ohjelmistotoiminnot myytiin ja keskittyminen ulkoistusliiketoimintaan alkoi.

2007

Enfo Oyj:ksi nimensä muuttanut Kuopion Puhelin Oyj jakautui teleoperaattori- ja IT-liiketoimintoihin ja nykymuotoinen Enfo Oyj jatkaa vuonna 1964 käynnistynyttä IT-liiketoimintaa.

2008

Enfo laajensi toimintaansa Ruotsiin, kun se osti ruotsalaisen IT-palvelutalo Semcon Innovation AB:n.

2010

Enfon konsernistrategiaa päivitettiin. Tavoitteeksi muotoutui asiakaslähäinen harkittu laajentuminen, ja keskeistä oli erityisesti IT-ulkoistustoiminnan aloittaminen Ruotsissa.

2011

Enfo osti ruotsalaisen Enjoy IT Integration AB:n ja Pointer Sweden AB:n. Yritysostoilla Enfo vahvisti asemaansa järjestelmäintegraatioliiketoiminnassa ja Business Intelligence -osaamisessaan.

2014

Bisnesanalytiikkaan erikoistuneesta Framstegista tuli osa Enfoa yritysoston myötä. Konsultointiosaaminen vahvistui entisestään.

2015–2016

Enfo osti BI- ja analytiikkaratkaisuihin erikoistuneen asiantuntijayritys Rongo Oy:n ja vahvisti asemaansa ja osaamistaan kyseisillä osaamisalueilla. Yritys siirtyi täysin Enfon omistukseen loppuvuodesta 2016.

2016

Enfon uusi strategia näkyy Enfon toiminnassa läpi koko yrityksen. Enfo on muuttunut IT-yhtiöstä digitaalisia toimintaratkaisuja tarjoavaksi yhtiöksi muun muassa yritysostojen myötä. e-man AB:n ostamisen toteuduttua syyskuussa 2016 Enfosta tuli yksi Pohjoismaiden suurimmista integraatiopalveluja tarjoavista yrityksistä.

ENFO 2016

LIIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄTÖS

VUODEN 2016 KOHOKOHDAT

TAMMIKUU

Enfo uusi liiketoimintarakenteensa, joka koostuu nyt kolmesta liiketoiminta-alueesta: konsultointipalveluja tarjoavasta Business Solutions -liiketoiminta-alueesta, IT-ulkoistuspalveluista tarjoavasta IT Transformation -liiketoiminta-alueesta ja taloushallinnon ulkoistuspalveluita tarjoavasta Financial Process Services -liiketoiminta-alueesta.

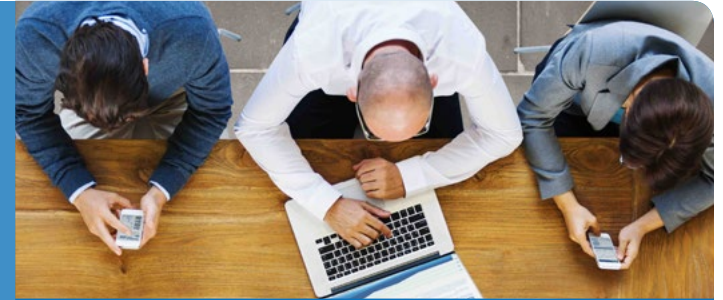

THE DIGITAL DIMENSION ELOKUU

thedigitaldimension.com lanseerattiin. Sivuston tarkoituksena on tehdä digitaalisesta dimensioista ymmärrettävää kaikille, joiden elämää digitalisaatio koskettaa tavalla tai toisella.

MARRASKUU

Enfon IT-ulkoistusliiketoiminta yhdistyi Ruotsissa toimivan IT-konsultointipalveluyksikön Enfo Zipperin kanssa muodostaen uuden IT Transformation -liiketoiminta-alueen. Uusi nimi kuva alueen toimintaa ja arvoa asiakkaille.

MARRASKUU

Enfo osti ruotsalaisen integraatioon erikoistuneen e-man AB:n. Yrityskaupan seurauksena e-manin runsaat 130 työntekijää ja yli 10 miljoonan euron liikevaihto siirtyivät osaksi Enfoa.

JOULUKUU

Enfo teki kaikkien aikojen jatkuvien toimintojen liikevaihtoennätyksensä.

AVAINLUVUT*

LIKEVAIHTO

127,6

miljoonaa euroa ↑ (110,8)

LIKEVAIHDON
ORGAANINEN KASVU
jatkuvat toiminnot

6,6%

LIKEVAIHDON MAANTIETEELLINEN JAKO

45% Suomi

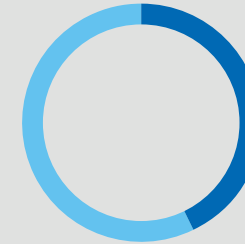
55% Ruotsi

HENKILÖSTÖ

978

vuoden lopussa ↑ (842)

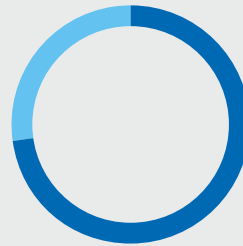
HENKILÖSTÖN JAKAUTUMINEN maittain

43% Suomi

57% Ruotsi

HENKILÖSTÖN JAKAUTUMINEN sukupuolen mukaan

73% Miehet

27% Naiset

AVAINLUVUT*

	IFRS 2016	IFRS 2015
Liikevaihto (MEUR)	127,6	110,8
Liikevoitto (MEUR)	0,1	4,8
Tilikauden voitto (MEUR)	1,2	5,4
Rahoituskulut, netto (MEUR)	-0,9	0,8
Sijoitetun pääoman tuotto-% (MEUR)	0,6	8,8*
Oman pääomantuotto-% (ROE)	-2,9	10,1*
Omavaraisuusaste -%	41,5	44,4*
Nettovelkaantumisaste	68,1	50,7*
Korolliset nettovelat	38,9	27,8*
Taseen loppusumma	133,6	124,1*

* jatkuvat toiminnot, helmikuussa 2017 myyty Tiedonvälityspalvelut raportoidaan tilinpäätöksessä lopetettuna toimintona.

KÄYTTÖKATE

5,8

miljoonaa euroa ↓ (9,5)

KÄYTTÖKATE-PROSENTTI

4,6%

LIKEVOITTO

0,1

miljoonaa euroa ↓ (4,8)

KATSAUSKAUDEN VOITTO

1,2

miljoonaa euroa ↓ (5,4)

ENFO ON PANOSTANUT KASVUUN,

mikä näkyy liikevaihdon 6,6 prosentin kasvuna. Digitalisuuteen liittyvät panostukset ovat kuitenkin lyhyellä aikavälillä rasittaneet vuoden 2016 tuloksia, mutta kannattavuuden ennustetaan kasvavan tulevina vuosina vuodesta 2017 lähtien.

STRATEGIATYÖ TUO KASVUA

Vuonna 2016 Enfo jatkoi kasvuaan ydinalueillaan ja uuden strategian mukaiset toimintamallit otettiin onnistuneesti käyttöön. Markkinoiden kiihtyvässä muutoksessa Enfo keskittyi entistä tiukemmin digitaalisaation mahdollistaviin palveluihin ja asiakkaiden korkean luottamuksen vaalimiseen.

Enfo-konsernin jatkuvien toimintojen liikevaihto nousi vuonna 2016 noin 15 prosenttia saavuttaen lähes 128 miljoonaa euroa. Liikevaihdon kasvua ajoivat erityisesti digitalisaatioon liittyvien palveluiden kysyntä sekä vuoden 2015 marraskuussa tehty yritysosto data - ja analytiikkaratkaisuihin keskittyvään Rongoon. Jatkuvien toimintojen orgaaninen kasvu oli vuonna 2016 lähes seitsemän prosenttia. Perinteisten IT-palvelujen hintakilpailu, panostukset uusiin liiketoimintoihin sekä tehostamistoimenpiteistä aiheutuneet kertaluontoiset kustannukset kuitenkin heikensivät liikevoittoa selvästi vuoteen 2015 verrattuna.

Suomen taloustilanne osoitti elpymisen merkkejä vuoden 2016 aikana. Valoa on jo nähtävissä tunnelin päässä monen vaisun vuoden jälkeen. Ruotsissa talous on ollut hyvällä mallilla jo pitkään.

Markkinoilla on tapahtunut pysyvä muutos, joka leimasi myös Enfon vuotta 2016. Digitalisaatioon liittyvien palvelujen kysyntä kasvoi edelleen. Perinteisten IT-palvelujen kysyntä laski, ja tällä osa-alueella myös hintakilpailu oli kovaa alan eri toimijoiden kesken. Omista data centereistä tarjotut kapasiteettipalvelut ovat hyvä esimerkki perinteisestä

IT-tarjoomasta. Nopeasti yleistyvät globaalit pilvipalvelut korvaavat näitä palveluita nopeaan tahtiin. Enfossa muunnamme omaa tarjoomamme vastaamaan tätä muutosta Cloud First-periaatteella eli tarjoamme asiakkaillemme aina ensisijaisesti pilvipohjaista ratkaisua, mikäli sellainen on saatavilla.

Meille on edelleen tärkeää pysyä muutosten ja uusien innovaatioiden aallonharjalla. Tavoitteenamme on tarjota entistä laaja-alaisempia palveluja ja osaamista, jotta asiakkaamme saavat mahdollisimman kattavaa tukea liiketoimintansa tarpeisiin. Olemme onnistuneet herättämään kyvykkyytemme ansiosta kiinnostusta sekä nykyisten että uusien asiakkaiden keskuudessa.

Strategiatyö etenee suunnitellusti

Strategian jalkauttaminen oli vuoden 2016 pääteema läpi Enfon, ja strategiatyö edistyi isoin askelin vuoden aikana. Toteutimme kaksi merkittävää yrityskauppaa Ruotsissa ostamalla liiketoiminnan kokonaisratkaisuihin erikoistuneen Next Improvementin tammikuussa ja integraatiopalveluja tarjoavan e-manin marraskuussa. Kauppojen seurauksena saimme Enfoon entistä monipuolisempaa osaamista juuri niihin toimintoihin, joissa asiakkaiden kysyntä kasvaa.

Uuden strategian mukainen toimintamalli näkyy asiakkaillemme niin, että Enfon eri liiketoiminta-alueet ja yksiköt toimivat entistä saumattomammin yhdessä. Olemme saaneet asiakkailta ja henkilöstöltä erittäin positiivista palautetta toimintamallistamme. Tämä on Enfolle vahva signaali siitä, että teemme oikeita asioita ja kehitämme liiketoimintaa oikeaan suuntaan. Jatkamme tätä työtä strategian mukaisesti ja kerromme etenemisen vaiheista säännöllisesti niin asiakkaillemme kuin henkilöstöllekin tulevina vuosina.

Strategian jalkauttaminen jatkuu myös alkavana vuonna ja ensimmäisenä toimenpiteenä vuodelle 2017 voimme jo nostaa Enfon tiedon-

”Olemme saaneet asiakkailta ja henkilöstöltä erittäin positiivista palautetta uudesta toimintamallistamme. Tämä on vahva signaali siitä, että teemme oikeita asioita ja kehitämme liiketoimintaa oikeaan suuntaan.”

välityслиiketoiminnan myymisen kuopiolaiselle laskutuksen ja maksunvalvonnan palveluihin erikoistuneelle Ropo Capitalille. Liiketoimintakauppa toteutui 1.2.2017, mutta kauppa on otettu huomioon jo vuoden 2016 tilinpäätöksessä lopetettuna liiketoimintona. Tiedonvälityspalvelujen tuotannollisten toimintojen ja niiden asiakkuuksien siirto tukee Enfon strategista linjausta keskittyä jatkossa digitalisaatiota tukeviin IT- ja talousprosessipalveluihin, joissa Enfollla on vahva asema ja kasvupotentiaali pohjoismaisilla markkinoilla.

Lisää kasvua vuonna 2017

Vuoden 2017 aikana fokuksessa on vahva kasvu niillä toimintamme osa-alueilla, joilla kasvupotentiaali on suurta. Toisaalta perinteisten palvelujemme kannattavuudessa on haasteita. Joudumme toteuttamaan säästötoimenpiteitä kustannushyötyjen tavoittamiseksi. Otamme myös kaikki tehot irti automaatiosta niissä toiminnoissa, joissa se on mahdollista. Painamme siis samanaikaisesti joillakin liiketoimintamme osa-alueilla kaasua ja toisilla jarrua.

Business Solutions -liiketoiminta-alueemme on toimintamme kasvun ja kannattavuuden osal-

ta keskiössä vuonna 2017. Ruotsissa tällä liiketoiminta-alueella on jo vahva asema. Haluamme onnistua tässä myös Suomessa.

Enfon ehdottomat vahvuudet asiakastyytyväisyystutkimuksen tulosten mukaan olivat edelleen samat kuin aiempina vuosina. Asiakkaidemme mielestä Enfo on luotettava kumppani. Henkilöstöllämme on oikea asiakaslähtöinen asenne työntekoon ja halu tehdä aidosti töitä yhdessä asiakkaiden kanssa samaan hiileen puhaltaen. Uudet ratkaisut ja ideat ovat myös vahvuuksia, joita enfolaiset osaavat tarjota asiakkaille onohitamatta kuitenkaan peruspalvelujamme, joiden avulla arki pyörii.

Haluun kiittää kaikkia Enfon työntekijöitä kuluneesta vuodesta. Kiitokset myös asiakkaillemme, omistajillemme ja kumppaneillemme. Tästä on hyvä jatkaa yhdessä kohti tulevaa.

Arto Herranen
TOIMITUSJOHTAJA

LIIKETOIMINNOT

Enfon strategiaan pohjautuva ja kaikkien liiketoiminta-alueiden integroitu tapa toimia tuottaa lisäarvoa Enfon asiakkaille ja omistajille.

ENFON STRATEGIA

ENFON STRATEGIA – HALLITTUA MUUTOSTA

Enfon uudistettu kolmen pilarin strategia esiteltiin vuoden 2016 alussa. Uusi strategia tarvittiin, koska Enfon tavoitteena on toimia entistä yhtenäisemmin ja tiiviimmin yli organisaatorajojen, jotta asiakkaat hyötyisivät mahdollisimman laajasti Enfon osaamisesta ja palveluista.

Enfon strategia koostuu kolmesta pilarista:

- Integroitu arvon luominen
- Uudet liiketoimintaratkaisut
- Digitaalinen dimensio

Integroitu arvon luominen: Kaikki Enfon yksiköt työskentelevät saumattomasti yhdessä. Näin luodaan enemmän lisäarvoa asiakkaille kuin mitä yksittäiset yksiköt pystyisivät luomaan täysin itsenäisesti toimiessaan. Asiakkaat eivät hyödy ainoastaan projektiluontoisesta tekemisestä vaan siitä, että Enfo pystyy auttamaan asiakkaitaan digitaalisten palvelujen elinkaaren kaikissa vaiheissa: innovoinnissa, uusien palvelujen kehittämisessä ja digitaalisten palvelujen ylläpitämisessä.

Uudet liiketoimintaratkaisut: Enfo rakentaa uusia liiketoimintaratkaisuja sekä yritysostojen että orgaanisten investointien avulla. Digitalisaation myötä organisaatioiden käyttämien sovellusten muutosnopeus on kasva-

nut. Tämän vuoksi asiakasorganisaatiot haluavat ostaa entistä enemmän sovellusosaamista ulkoiselta toimittajalta. Yhä useammin myös infrastruktuuripalvelut ostetaan samalta toimijalta kuin sovellusosaaminen. Siksi sovellusosaamisen kasvattaminen on Enfolle erityisen tärkeää. Vuoden 2016 aikana viimeistellyillä kolmella yritysostolla Enfo lisäsi sovellusasiiantuntijoidensa lukumäärää yli 200 hengellä.

Digitaalinen dimensio: Enfo on luotettava kumppani asiakkailleen. Niin Enfo kuin sen asiakkaatkin toimivat digitalisoituneessa maailmassa ja toimintaympäristössä, jossa tietotekniikalla on jatkuvasti suurempi merkitys yritysten liiketoiminnalle ja niiden innovaatioille. Tämä on myös muuttanut asiakkaiden tapaa ostaa IT-palveluja. Yhä useammin ostopäätöksen tekee esimerkiksi markkinointijohtaja tai talousjohtaja eikä tietohallintojohtaja. Jotta Enfo on uskottava toimija digitalisoituneessa toimintaympäristössä, yrityksen pitää pystyä tarjoamaan ratkaisuja, jotka tuntuvat koko organisaatiosta ymmärrettäville.

Uusi strategia tutuksi kaikille vuoden 2016 aikana

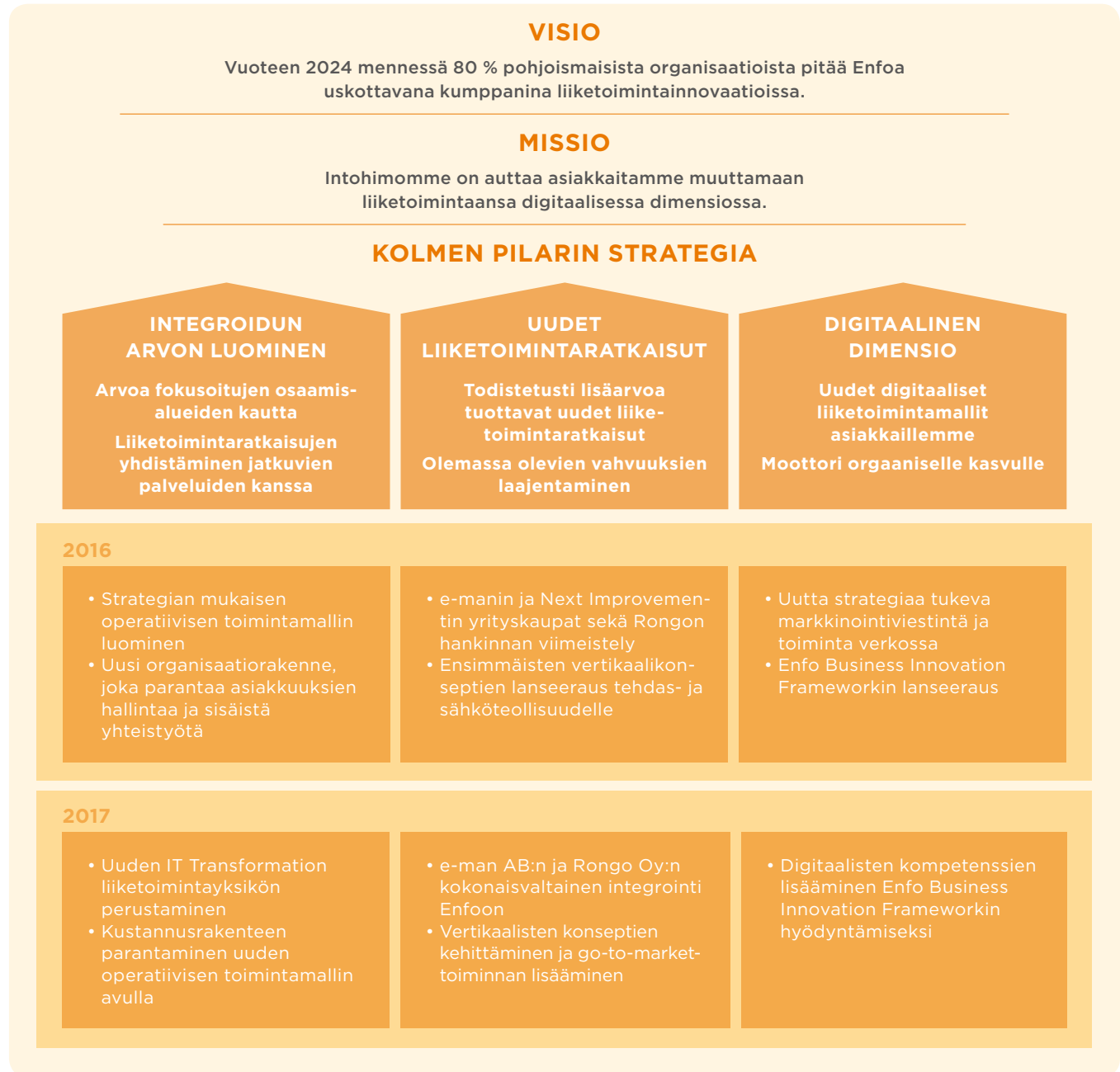
Vuoden 2016 aikana strategiatyön fokus oli vahvasti strategian mukaisen toimintamallin luomisessa ja tutustuttamisessa kaikille asiakkaille ja enfolaisille.

Enfo mittaa strategian toteutumista kuukausittain tätä varten kehitetyllä mittaristolla sekä säännöllisillä henkilöstökyselyillä ja asiakaspalautteen keruulla.

Tulosten perusteella muutos on ollut oikeasuuntaista koko vuoden 2016.

Strategiasta konkretiaan

Enfon organisaatorakenteita on saatu uudistettua suunnitelmien mukaan. Esimerkkejä tästä

ENFO 2016

LIIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄTÖS

ovat muun muassa uudistettu myyntiprosessi ja avainasiakkaisiin keskittyvän yksikön, Enfo Strategic Accounts, perustaminen.

Henkilöstökyselyiden perusteella enfolaiten tietoisuus uudesta strategiasta, ja siitä, miten se vaikuttaa omaan työhön, ovat nousseet tavoitteiden mukaisesti. Uuden strategian toteutuksen uskotaan onnistuvan kaikissa henkilöstöryhmissä ja tuottavan lisäarvoa Enfon asiakkaille.

Asiakkailta saadun palautteen perusteella erityisesti runsaasti erilaisia palveluita ostavat asiakkaat ovat kokeneet heille tuotetun palvelukokonaisuuden laadun parantuneen. Lisäksi uusiin rakentuviin kyvykkyyksiin ja tehtyihin yritysostoihin suhtaudutaan erittäin positiivisesti.

Missio ja visio

Enfon missio on auttaa asiakkaitaan muuttamaan liiketoimintaansa digitaalisessa dimensiossa.

Enfon visio on, että vuoteen 2024 mennessä 80 prosenttia pohjoismaisista organisaatioista pitää Enfoa uskottavana liiketoiminnan innovoinnin kumppanina.

Digitalisaatio on muovannut IT-palveluihin kohdistuvia asenteita ja odotuksia niin yritysten kuin yksityishenkilöidenkin osalta. Lisäksi tietotekniikalla on nykyään tärkeä rooli yrityksissä liikevaihdon kasvattajana ja uuden bisneksen luomisessa. Pelkkä liiketoiminnan tehostaminen digitalisaation mahdollistamin keinoin ei enää riitä. Markkinoilla on oltava uskottava ja menestymiseen tarvitaan kyvykkyyttä luoda asiakkaille uusia IT-ratkaisuja, jotka mahdollistavat uudenlaisia tapoja toimia.

Enfon kokemuksen mukaan monissa yrityksissä ajatellaan, että liiketoiminta on kaksijakoista: on perinteistä liiketoimintaa ja digitaalista liiketoimintaa. Uskomus on väärä. Digitaalisuus on nykypäivänä vahvasti läsnä kaikessa toiminnassa.

Esimerkiksi käyttäjäkokemuksella on merkittävä rooli kaikissa palveluissa. Hyvän käyttäjäkokemuksen luominen vaatii kuitenkin taustalle kehittyntä tietovirtojen hallintaa, jossa informaatio siirtyy nopeasti, luotettavasti ja automaattisesti eri järjestelmien ja jopa organisaatioiden välillä. Vielä tietovirtojen hallintaa isompi haaste on tietovirtojen sisältämän datan muuttaminen hyödynnettäväksi informaatioksi, jonka perusteella pystyy tekemään järkeviä ja tietoon perustuvia päätöksiä. Monilla on pääsy big dataan, mutta sen hyödyntämisessä ollaan hukassa.

Enfo on erikoistunut luomaan ja ylläpitämään ratkaisuja tietovirtojen hallintaan sekä rakentamaan analytiikkaratkaisuja, joiden avulla datasta saadaan laadukasta ja käyttökelpoista informaatiota. Enfossa työskentelee tietovirtojen hallinnan ja analytiikkaratkaisujen parissa yli 400 asiantuntijaa.

Nämä erikoisalueet yhdistettynä vuosikymmenien aikana rakentuneeseen laajempaan kyvykkyyteen huolehtia asiakkaan koko perustietotekniikasta tekevät Enfosta toimijan, joka pystyy aidosti auttamaan asiakkaita liiketoiminnan digitalisoimisessa.

Strategiset tavoitteet vuodelle 2017

Vuoden 2017 aikana Enfon täytyy sekä kiihdyttää että jarruttaa toimintaansa riippuen siitä, mistä toiminnosta on kyse. Tavoitteena on myös kasvaa lisää lanseeramalla uusia palvelukonsepteja digitaalisten palvelujen ympäriltä ja rekrytoimalla lisää sovellusasiantuntijoita. Virtaviivainen toiminta ja keskittyminen asiakkaille lisäarvoa tuoviin asioihin ovat myös tavoitteena vuodelle 2017.

Enfon toiminnan keskiössä on tavoite saada asiakkaiden liiketoiminta kukoistamaan digitaalisessa dimensiossa – Enfon kolmen pilarin strategian mukaisesti.

E-MAN

ENFO VALTASI ALAA IT-INTEGRAATIO-MARKKINOILLA

Enfo teki vuoden 2016 toisen yrityskauppansa ja osti marraskuussa ruotsalaisen järjestelmäintegraatioratkaisuihin erikoistuneen e-manin, jonka asiakaskunta ulottuu kaikkiin Pohjoismaihin ja jolla on toimipisteitä Ruotsin lisäksi myös Intiassa ja Filippiineillä.

Integraatiovalmius korostuu digitaalisten palvelujen kehitystyössä. Enfossa on nyt entistä enemmän järjestelmäintegraatioihin liittyviä valmiita ratkaisuja ja osaamista, jotka takaavat palveluiden saumattoman toteuttamisen asiakkaille. Laskelmien mukaan integraatiotoiminnot tuottavat Enfolle 25 miljoonaa euroa liikevaihtoa jo vuoden 2017 aikana. Yrityskaupan myötä e-manin 130 työntekijää ja yli 10 miljoonan euron liikevaihto siirtyivät Enfoon.

”Kasvamme yhdessä huomattavasti nopeammin kuin erillään, minkä vuoksi tämä kauppa on hyvä asia niin Enfolle kuin e-manille. Integraatiorajomastamme tulee erittäin vahva ja uskomme olevamme mielenkiintoinen ja kilpailukykyinen toimittaja kaikista isoimmillekin pohjoismaisille asiakkaille”, kertoo e-manin toimitusjohtaja Hans Sollerman.

Enfo on nyt vakavasti otettava toimija pohjoismaisilla IT-markkinoilla, ja tavoitteena on nousta ykköseksi järjestelmäintegraatioiden tarjoajana. Vahva markkina-asema sekä rohkeus tehdä asioita uudella ja ketterällä tavalla ovat tärkeitä Enfon liiketoiminnassa.

DIGITALISOITUMINEN JA PIRSTALEISUUS MÄÄRITTÄVÄT TOIMINTAYMPÄRISTÖÄ

Vahvimmat toimintaympäristön muutokseen vaikuttavat digitalisaation megatrendit:

- **Teknologinen konvergenssi** – Digiakauden teknologiat lähestyvät koko ajan toisiaan. Esimerkiksi mobiili-, tekoäly- ja sensoriteknologian yhteisvaikutus on suurempi kuin yksittäisten innovaatioiden osien summa.
- **Uudet liiketoimintamallit** – Teknologinen konvergenssi synnyttää uusia liiketoimintamalleja, jotka kehittävät digitaalisuutta.
- **Innovaatiot** – Innovaatiotoiminta on korostunut ja design-kulttuuri on noussut olennaiseksi tekijäksi käyttäjäkokemuksessa loppukäyttäjän näkökulmasta.
- **Tekoäly** – Vaikka kyseinen teknologia on vielä kehitysvaiheessa, tuottaa se vilkasta keskustelua tekoälyn mahdollisuuksista ja niiden merkityksistä tulevaisuuden liiketoimintamalleille.

Toimintaympäristössä on nähtävissä vahva kaksijakoisuus, jota toisaalta dominoivat uudet, ketterää kehitystä vaativat digitaaliset innovaatiot ja samanaikaisesti olemassa olevien IT-alustojen ylläpito. Mennyttä vuotta leimaa vahvasti digitaalisten innovaatioiden nousukausi. Myös perinteiset yritykset keskittivät voimavaransa digitaalisiin innovaatioihin, mikä heijastui vahvasti

asiakkaiden vaatimuksiin IT-palvelujen tarjoajia kohtaan. Vuoden 2016 aikana yrityksissä ja organisaatioissa on tapahtunut muutos yksinomaan liiketoiminnoissa syntyvästä innovoinnista siihen, että tietohallinnon rooli digitaalisissa innovaatiohankkeissa on vahvistunut. Tämä on positiivista kehitystä, koska näin uudet digitaaliset innovaatiot saadaan tuotua paremmin myös osaksi organisaation normaalia toimintaa.

Enfon markkinat Suomessa ja Ruotsissa ovat hyvin pirstaleiset ja niiden kokonaisarvo oli noin 9 miljardia euroa vuonna 2016. Enfon markkinaosuus oli IT-palvelujen kokonaismarkkinasta 1,5 prosenttia, mutta esimerkiksi tietovirtojen hallinnassa tai analytiikkapalveluissa Enfon markkinaosuus oli huomattavasti suurempi. Markkinan kehitys tulee jatkumaan samansuuntaisena, jolloin perinteiset tietohallintopalvelujen tarjoajat konsolidoituvat ja ketterän palvelukehityksen tarjoajia tulee jatkuvasti lisää.

Enfo kehittyy muutoksen mukaan

Enfo on vastannut toimintaympäristönsä muutoksiin ja megatrendeihin muuttamalla organisaatorakennettaan, hankkimalla uutta osaamista sekä rakentamalla palvelutarjoomaansa. Enfon organisaatio toimii uuden strategiansa myötä integroidusti niin, että asiakkaille pystytään paketoimaan entistä paremmin sopiva kokonaisuus Enfon laajasta tarjoomasta. Enfo on myös hankkinut aktiivisesti uutta osaamista yritysostoilla.

Vuonna 2016 vietiin loppuun edellisenä vuonna julkistettu Rongon kauppa, ja uusia yritysostoja Ruotsista olivat kokonaisratkaisuja tarjoava Next Improvement sekä integraatiopalveluja tarjoava e-man. Enfo on reagoinut markkinan kaksijakoisuuteen panostamalla vertikaalisten palvelujen kehittämiseen, joissa tietyn toimialan asiakkaille voidaan toimittaa koko IT-palvelu konesaleista ketteriin innovaatoratkaisuihin.

Enfo jatkaa organisaatorakennemuutostaan, uuden osaamisen hankkimista ja palvelutarjooman kehitystyötä myös tulevana vuonna. Tavoitteena on varmistaa, että Enfon palvelumalli ja sitä tukeva rakenne toimivat ja ostetut liiketoiminnat pystytään integroimaan saumattomaksi osaksi kasvavaa liiketoimintaa. Lisäksi digitaalista kyvykkyyttä ja esimerkiksi valmistavan teollisuuden ja energia-alan toimialaosaaamista vahvistetaan.

IT TRANSFORMATION

IT TRANSFORMATION TUKEE ASIAKKAIDEN LIIKETOIMINNAN MUUTOSTA

IT Transformation -yksikön keskeisin tehtävä on toimia asiakkaiden digitaalisen kehityksen ja uusien liiketoimintamallien mahdollistajana IT:n työkaluja hyödyntäen. Tähän tehtävään pureutuvat vuonna 2016 lanseeratut uudet palvelualueet Digital Ecosystem Management (DEM) ja Worklife, joita täydentävät asiakasrajapintaan keskittyvä Service Center sekä moderni digitaalinen palvelualue Intelligent Platform.

Uuden strategian myötä IT Transformation siirtyy perinteisestä teknologiafokuksesta kohti arvon tuottamista laajalla rintamalla tietohallinnolle, liiketoiminnalle ja loppukäyttäjille.

IT Transformation syntyi Enfon IT-ulkoistusliiketoiminta-alueen ja IT-konsultointiyksikkö Enfo Zipperin yhdistymisestä – uusi yhteinen nimi astui voimaan 1.11.2016. Nimi kuvastaa Enfon asiakkaiden tarvetta pysyä mukana liiketoiminnan kiihtyvässä muutoksessa ja pitää IT mukana tukemassa liiketoimintaa. Toisaalta nimi kuvaa perinteisten IT-palveluiden transformaatiota – Enfon tarjoaman täytyy muuttua ollaakseen kilpailukykyinen ja kiinnostava asiakkaille myös tulevaisuudessa. Tässä tehtävässä prosessiosaamisen ja konsultointiosaamisen yhdistäminen yhdeksi yksiköksi laajentaa tarjoomaa ja tuo kilpailuetua. IT Transformation koostuu yhteensä 450 asiantuntijasta Suomessa ja Ruotsissa.

IT Transformation siirtyy perinteisestä teknologiafokuksesta tuottamaan arvoa niin IT:lle, liiketoiminnalle kuin loppukäyttäjille.

Uusi strategia nostaa kilpailukykyä

Kova hintakilpailu on leimannut IT-alaa jo vuosia. Kisaan onkin otettava osaa tosissaan ja määriteltävä asiakkaalle tarjottava arvo uudelleen. Yksi vuoden 2016 tavoitteista oli uuden kilpailukykyisen ja asiakaslähtöisen strategian ja tarjooman kehittäminen IT Transformation -yksikölle.

IT Transformation erottuu vastaavia IT-palveluja tarjoavista kilpailijoistaan asiakaslähtöisyydellä ja ketteryydellä sekä palvelujen helpolla käyttöönottolla. Myös Enfon kaikkien liiketoiminta-alueiden yhdistetty osaaminen on vahvuus IT-markkinoilla.

Uusi liiketoiminta-alueen strategia luotiin 2016 alkupuoliskon aikana ja toisella vuosipuoliskolla keskityttiin uuden liiketoimintamallin ja strategian jalkautustyöhön. Suurimmat panostukset on syksyn aikana laitettu DEM:n ja Worklifin kehitykseen. Kehitystyö koko strategian osalta jatkuu vuonna 2017.

Keskiössä sovellukset ja työelämän uudet vaatimukset

Sovellukset ovat asiakkaiden liiketoiminnan ja sen kehittämisen ytimessä. Sovellusten hallinnan merkitys on kasvanut merkittävästi ja kasvaa tulevaisuudessa vielä entisestään. Tällä hetkellä IT-osastojen työajasta suuri osa kuluu ylläpitoon ja erilaisten yllättävien ongelmien korjaamiseen eikä aitoon kumppanuuteen liiketoiminnan kanssa. IT Transformation -yksikön DEM-tarjooma keskittyy ratkomaan tätä haastetta varmistamalla sovellusympäristön toiminnan ja kehittämisen liiketoiminnan tarpeeseen. Samalla IT:n resursseja vapautuu liiketoiminnan kehityksen tukemiseen ja esimerkiksi uusien digitaalisten liiketoimintamahdollisuuksien luomiseen.

IT Transformation on tiiviisti mukana työelämän ja -tapojen murroksessa: moderni liiketoiminta ja uudenlaiset työnteon tarpeet näkyvät Workife-palvelutarjoomassa. IT Transformation auttaa asiakkaitaan valmistautumaan siihen, että vuoteen 2025 mennessä yli 75 prosenttia kaikista työntekijöistä on syntynyt vuonna 1985 tai myöhemmin.

Parhaat yritykset saavat parhaat työntekijät ja saavat heidät myös pysymään talossa pitkään sitouttamalla ja motivoimalla heitä oikealla tavalla. Enfon tavoitteena on auttaa omalta osaltaan yrityksiä siinä, että ne olisivat mahdollisimman houkuttelevia työpaikkoja diginatiivien näkökulmasta.

Olen Ola Loryd ja aloitin työt Enfon Tukholman toimistossa maaliskuussa 2016. Työskentelen IT Transformation -liiketoiminta-alueen myyntiosastolla.

Työssäni minua motivoi työskentely asiakkaiden kanssa ja mahdollisuus kertoa heille, miten Enfo voi auttaa heitä digitaalisessa dimensiossa. Olen parhaimmillani tilanteessa kuin tilanteessa ja mukaudun asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. Edustan Enfoa erittäin mielelläni ja olen ylpeä työnantajastani.

Koska toimin myyntitehtävissä, minun on hallittava Enfon koko tarjooma. Minulla on monenlaisia tehtäviä ja vastuita. Työpäivääni voi kuulua niin strategista suunnittelua asiakkaiden kanssa kuin sisäistä budjetointiakin.

Olen toiminut alalla yli 15 vuotta, ja sinä aikana olen oppinut, että on yhtä tärkeää olla hyvä kuuntelija kuin hyvä puhuja. Teen aina kaikkeni, jotta asiakas on tyytyväinen.

OLA LORYD

Senior Sales Executive

KUMPPANUUDELLA LISÄARVOA LIIKETOIMINTAAN

Business Solutions -liiketoimintayksikön 400 työntekijää keskittyivät vuonna 2016 siihen, että Enfon asiakkaat pystyivät hyödyntämään liiketoiminnassaan digitalisaation tuomia mahdollisuuksia mahdollisimman laajasti.

Business Solutions -yksikön tavoitteena on olla markkinoiden paras kumppani asiakkailleen – auttaen asiakkaita toteuttamaan omaa liiketoimintastrategiaansa innovatiivisten, digitaalisten ratkaisujen avulla. Yksikön asiakkuustiimit on muodostettu laaja-alaisen arvon tuottamisen periaatteen mukaisesti erilaista osaamista omaavista enfolaisista, jolloin asiakkaat hyötyvät tiimin jäsenten monipuolisesta asiantuntijuudesta.

Yksikön toimintaa ohjaa tarve olla jatkuvasti tapahtuvan muutoksen kärjessä. Liiketoiminnan ketteryuteen on panostettu voimakkaasti, ja kaiken toiminnan keskiössä ovat asiakkaiden tarpeet. Palveluja tarjotaan räätälöidysti joko yksittäisinä ratkaisuinä tai useampien palvelujen kokonaisuuksina.

Markkinamuutos, tarjoomakehitys ja Enfon uusi tapa toimia leimasivat Business Solutions -yksikön toimintaa vuonna 2016. Sama teema pysyy keskeisenä myös tulevaisuudessa: eri toimialojen markkinamuutoksissa on pysyttävä mukana ja tunnistettava ne ajoissa ennen kilpailijoita.

Business Solutions -yksikön liikevaihto kasvoi orgaanisesti noin 10 prosenttia vuonna 2016. Integraatio-osaamista kasvatettiin muun muassa syksyllä 2016 toteutetulla yritysostolla, jossa Enfo osti integraatiopalveluihin keskittyneen e-manin ja 130 henkilöä sulautui osaksi Enfoa.

Erikoisosaamisalojen tiivistä yhteistyötä

Business Solutions kehittää digitaalisia ratkaisuja, jotka vaativat muun muassa vahvaa integraatio-, BI- ja analytiikkaosaamista. Sekä Enfon asiakkaan että asiakkaan omien asiakkaiden liiketoiminta saavat välitöntä hyötyä Enfon palveluista.

Business Solutions palvelee kaikilla toimialoilla operoivia yrityksiä, mutta erityisesti teollisuus- ja palvelualojen osaaminen on sen erikoisalaa. Digital Manufacturing by Enfo -konsepti tuo läpinäkyvyyttä teollisuusalan asiakkaiden tuotantoprosesseihin ja auttaa parantamaan tuotannon kustannustehokkuutta.

Asiakkaat vaativat jo nyt innovatiivisia lähestymistapoja, lisäarvon luomista liiketoiminnalle ja näkemystä siitä, mihin suuntaan heidän tulisi kehittyä digitaalisessa dimensiossa. Uudet liiketoimintamallit ja palveluntarjoajan entistä suurempi vastuu ovat myös tyypillisiä asiakkaiden tarpeita sekä nyt että tulevaisuudessa.

Business Solutions
-yksikön markkinoiden
kasvun odotetaan
jatkuvan vuonna 2017
sekä Suomessa että
Ruotsissa.

Pohjoismaiset integraatiomarkkinat ovat suuruudeltaan 2,5 miljardin euron arvoiset. Ne ovat kuitenkin vain osa Business Solutions -yksikön kokonaiskohdemarkkinoita, jotka ovat voimakkaassa kasvussa.

Business Solutions -yksikön markkinoiden kasvun odotetaan jatkuvan vuonna 2017 sekä Suomessa että Ruotsissa. Lisäksi Business Solutions tutkii myös Norjan markkinoiden potentiaalia.

Olen Malin Westerberg ja olen toiminut konsulttina Enfossa kaksi ja puoli vuotta. Työskentelen Data & Analytics -liiketoimintayksikössä Enfon uudessa Tukholman toimistossa. Työssäni autan asiakkaita tekemään faktoihin perustuvia päätöksiä, jotta he voivat saavuttaa liiketoimintatavoitteen. Viimeiset kaksi vuotta olen työskennellyt Pohjoismaiden johtavan tilanhallintapalvelutoimittajan kanssa ja auttanut heitä tunnistamaan lisäarvoa, jota he tarjoavat asiakkailleen.

Pyrin työssäni sitouttamaan ja innostamaan ihmisiä tekemään parhaansa. Mahdolliset ongelmat ratkeavat yleensä matkan varrella.

Olen työskennellyt aiemmissa työtehtävissäni avaruusfysiikan tutkijana ja matkailualalla ihmisten kanssa, jotka edustavat eri kulttuureja, taustoja ja toimialoja. Nämä kokemukset ovat opettaneet minulle, kuinka tärkeää avoin viestintä on yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

MALIN WESTERBERG

Business Intelligence Consultant

FINANCIAL PROCESS SERVICES

Enfo on myynyt Financial Process Services -liiketoiminta-alueeseen kuuluvan tiedonvälitysliiketoiminnan Ropo Capitalille 1.2.2017.

UUDISTUVA FINANCIAL PROCESS SERVICES

Digitaalisessa dimensiossa operoivat yritykset vaativat yhä kehittyneempää talousprosessien automatisointia, digitalisointia ja ulkoistusta. Näiden palvelujen suunnittelusta ja kehittämisestä vastaa Enfon liiketoimintayksikkö, Financial Process Services. Yksikkö koostuu noin 60 talousasiantuntijasta Suomessa.

Financial Process Services keskittyi vuonna 2016 kahteen operatiiviseen toimialueeseen: taloushallinnon palvelukeskusten ulkoistamiseen ja digitaalisten laskutuspalvelukanavien kehittämiseen. Taloushallinnon ulkoistuspalveluiden osalta vuonna 2016 tärkeimmät painopistealueet olivat myynnin kasvattaminen ja toimintamallin muutos prosessiorganisaatiomallin mukaiseksi. Tiedonvälityspuolella keskityttiin uuden tuotantoalustan kehitykseen sekä energiayhtiöiden asiakaskokemakonseptin palvelumuotoiluun.

Muuttuva toimenkuva

Keskisuurten yritysten taloushallinnon ulkoistaminen sekä suurten yritysten tiedonvälityspalveluiden kehittäminen tahdittivat toimintaa vuonna 2016. Vaikka Financial Process Servicesin myynti kasvoi 6 prosenttia, sen kannattavuus laski.

Financial Process Services laajentaa toimintaansa vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden taustaprosessien tehostamistarpeisiin.

Yksi keskeisistä syistä kannattavuuden laskuun on laskeva hintakehitys ja merkittävän asiakkaan menettäminen tiedonvälityksen puolella. Myös nousevat postituskulut söivät kannattavuutta. Samanaikaisesti rakennettiin tulevaa ja investoitiin mittavasti prosessi- ja uuden tuotantoalustan kehitykseen. Uuden alustan prosesseista on määrä tulla volyymiltaan kestävämpiä ja elinvoimaisempia. Taloushallinnon ulkoistusten puolella myynti kasvoi, mutta tulosta rasittivat edelleen konseptoitujen ratkaisujen kehitys.

Financial Process Services erottuu vastaavia palveluja tarjoavista kilpailijoistaan sillä, että tarjooma kattaa kokonaisvaltaisesti ulkoistuspuolella kaiken ihmisistä ja prosesseista sovelluksiin ja infrastruktuuriin. Tiedonvälityksen puolella fokus on täysin digitaalisissa palveluissa toimialavertikaaleja unohtamatta.

Ulkoistus ja asiakaskokemus edellä

Vuosi 2016 käsitti myös ison joukon onnistumisia. Taloushallinnon puolella ulkoistus nousi tärkeimmäksi osa-alueeksi, ja myynti kasvoi merkittävästi. Muutosprojektit olivat vahvasti keskiössä, ja monen asiakkaan vanhat järjestelmät saatiin siirrettyä uudelle alustalle onnistuneesti.

Tiedonvälityspuolella panostettiin uudistuksiin ja tärkeän asiakassegmentin, energia-alan yritysten, palvelukehitykseen. Tämä kehitystyö tähtää paremman asiakaskokemuksen tarjoamiseen energiayhtiöiden tuotteiden ja palvelujen loppukäyttäjille. Vuonna 2016 aloitettiin pilotointi kahden sähköyhtiön kanssa. Projektien tarkoituksena on kehittää asiakkaisiin liittyvän tiedon hallintaa, asiakkaiden toiveiden tunnistamista ja uusien asiakaslähtöisten palveluiden tarjoamista.

Keskiössä digitalisaatio ja uudet palvelut

Digitaalisuus määrittää entistä enemmän eri toimialojen toimintaa. Financial Process Services on vahvasti mukana kehityksessä. Keskiössä on nyt ja tulevana vuonna taloushallinnon digitalisointi sekä kuluttajien maksuliikenteeseen liittyvä digikehitys. Enfon ZmartFinance ja ZmartEnergy-palvelut mahdollistavat sen, että asiakkaiden prosessit digitalisoituvat ja taloushallinnolliset kokonaisuudet kartoitetaan liiketoimintalähtöisesti.

Financial Process Services laajentaa toimintaansa vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden taustaprosessien tehostamistarpeisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa toiminnan laajentamista perinteisistä talousprosesseista asiakkaan tiedon ja tuotetiedon hallintaan liittyviin prosesseihin.

Mitä pidemmälle digitalisaatio etenee, sitä merkittävämpää on, että Financial Process Services pystyy parantamaan asiakkaiden datan laatua ja luomaan uutta sekä monipuolisempaa arvoa ulkoista dataa hyödyntäen.

Työskentelen Enfon Financial Process Services -liiketoiminta-alueella Kuopiossa. Aloitin työt vuonna 2014 projektipäällikkönä ja olen sittemmin siirtynyt ratkaisusuunnitteluun.

Vuonna 2016 suurimman osuuden työajastani on vienyt Enfo New Energy Customer Experience (ENECE) -projekti, jossa keskitymme energiayhtiöiden asiakaskokemuksen kehittämiseen. Työnteon ohella olen opiskellut palvelumuotoilua, josta on ollut hyötyä etenkin ENECE -projektissa. Energiayhtiöt ovat yksi tärkeimmistä asiakassegmenteistämme, joten siksi on luontevaa, että me Enfollla tuemme energiayhtiöitä palvelemaan heidän omia asiakkaitaan entistäkin paremmin.

Oman työskentelyni kulmakivi on lupausten pitäminen niin asiakkaille kuin muille enfolaisille siten, että lopputulos vastaa vaatimuksiin parhaalla mahdollisella tavalla. Minun maailmassani ei ole ongelmia, vaan ainoastaan haasteita, joihin ei ole vielä keksitty oikeaa ratkaisua.

OLLI-PEKKA INGET

Senior Specialist, Solution Design

IT TRANSFORMATION

MARTELA PILVIPALVELUT SIIVITTÄVÄT LIIKETOIMINTAA

Martela-konserni uudistaa asteittain koko IT-infrastruktuurinsa osana uutta strategiaansa.

Tavoitteena on, että ajasta ja paikasta riippumattomasta työskentelystä tulee mahdollista. Lisäksi asiakas kohtaamisten laatua parannetaan. Tärkeä osa uudistusta on pilveen siirtyminen.

"Toimiminen pilvipalveluiden maailmassa Enfon luotsaamana auttaa meitä saavuttamaan omat liiketoimintatavoitteemme. Pilvipalveluiden avulla luomme entistä yhtenäisempää ja kansainvälistä Martelaa", kertoo Martelan IT Manager Jari Hammar.

Office 365:n vahvuus pilvipalvelualustana on sen skaalautuvuus liiketoiminnan tarpeiden mukaan.

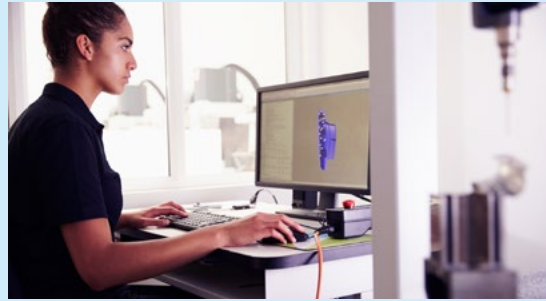
"Halu ymmärtää liiketoimintaamme oli yksi syy, miksi Enfo valikoitui kumppaniksemme. Arvostamme Enfon eteenpäinkatsovaa tapaa toimia", Hammar sanoo.

Pilvipalveluiden kehittämisen lisäksi Enfo myös valvoo Martelan tietoteknisen toimintaympäristön toimintaa.

"Suurin arvo tästä meille syntyi siitä, että saamme nostettua liiketoimintasovellustemme luotettavuutta ja voimme reagoida teknisiin häiriöihin huomattavasti nopeammin, kun ympäristömme on Enfon ympärivuorokautisessa valvonnassa", Hammar toteaa.

martela.com

BUSINESS SOLUTIONS

OUTOKUMPU DIGITALISAATIO VÄHENTÄÄ KUSTANNUKSIA

Enfon Business Solutions yhdistää toimialosaamista ja digitalisaatiota. Outokumpu on hyödyntänyt Enfon analysointi-, kunnossapito- ja järjestelmä-asiantuntijuutta yhteistyössään rikastamo Avesta Järnverkin kanssa. Tämän ansiosta tuotannon kustannukset ovat alentuneet merkittävästi.

Nyt työ on entistä systemaattisempaa. Lisäksi prosessit ja vastuun jakaminen ovat selkiytyneet. Tuotantohäiriöitä on vähemmän ja suunnittelu- ja valmisteluprosessit ovat tehostaneet toimintaa. Koneista saadaan irti täydet tehot alhaisemmillä kustannuksilla.

"Enfolla on ainutlaatuisia osaamista. He ovat kumppani, joka hallitsee sekä prosessit että kunnossapitajärjestelmät. Asiat hoituvat virtaviivaisesti sen sijaan, että meillä olisi eri osa-alueisiin eri kumppanit. Voimme analysoida tuotannon signaaleja ja ennakoita vikoja ennen niiden ilmenemistä saamamme datan ansiosta. Jatkamme yhteistyötä Enfon kanssa myös muilla osa-alueilla, joiden toimintaa aiomme kehittää", Outokummun varikkopäällikkö Mikael Larsson kertoo.

outokumpu.com

FINANCIAL PROCESS SERVICES

LOISTE ENFO KOKONAIS- PALVELUN TARJOAJANA

Energiayhtiö Loiste ulkoisti talous- ja laskutustoimintonsa Enfolle syksyllä 2015, jolloin Loisteen taloushallinnon tiimistä siirtyi Enfolle kymmenen henkeä. Kaupan jälkeen Loiste ja Enfo aloittivat projektin, jonka päämääränä oli ottaa käyttöön Enfon tarjoamat talouden ja laskutuksen prosessit sekä järjestelmät samalla, kun vanhat järjestelmät ajettiin alas. Pitkä ja vaativa projekti toteutui suunnitellusti ja vahvasti Loisteen näkemystä, että Enfo on osaava ja vastuullinen kumppani hoitamaan laajoja prosessi- ja järjestelmäkokonaisuuksia.

Talous- ja laskutusprojektin päätyttyä Loiste alkoi valmistella kumppanuusstrategian mukaista seuraavaa askelta, jonka tarkoituksena oli siirtää taustaprosessien hallinnointi kumppaneille.

"Yhteistyön syventäminen Enfon kanssa myös sopimushallinnan osalta tuntui luontevalta, sillä nämä prosessit liittyvät tiiviisti Enfolle aikaisemmin siirrettyihin talouden ja laskutuksen prosesseihin", sanoo Loiste-konsernin toimitusjohtaja Markku Ryymin.

Tehty sopimus kattoi sopimus- ja tuotetietojen hallintapalveluiden ulkoistamisen Enfolle. Samalla Loisteen sopimus-tietojen hallinnasta siirtyi Enfon palvelukseen kuusi henkilöä.

"Sopimus on kumppanuustrategiamme mukainen seuraava askel. Muutoksen kautta Enfon kanssa siirrytään strategisen kumppanuuden uudelle tasolle. Yhdessä aiemman taloushallinnon palveluihin keskittyvän sopimuksen kanssa, kauppa on kokoluokassaan ensimmäinen suomalaisessa energiateollisuudessa", Ryymin jatkaa.

loiste.fi

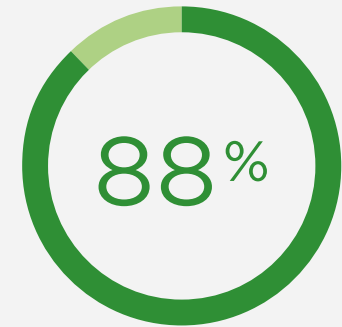
VASTUULLISUUS

Digitalisaatio tuo lisähaasteita vastuullisesti toimimiseen. Tietoturva, ympäristö ja henkilöstö ovat Enfon vastuullisuuden kulmakiviä.

VASTUULLISUUDEN KOHOKOHDAT VUONNA 2016

Luotiin uusi ISO 14001 -sertifikaattiin pohjautuva ympäristöpolitiikka ja rakennettiin koko yrityksen toiminnan kattava ympäristöjärjestelmä.

ISO 9001
-LAATUJÄRJESTELMÄ
uusittiin ja laajennettiin Nordic-tasoiseksi

NET PROMOTER SCORE (NPS) -tutkimuksen mukaan 88 % asiakkaistamme kertoo, että voisi valita Enfon uudelleen kumppaniksi.

2016

4. paras työpaikka Suomessa,
9. paras työpaikka Ruotsissa
suurten organisaatioiden sarjassa

100%

KONESALEISTA KÄYTTÄÄ VIHREÄÄ SÄHKÖÄ

Konesalien Power Usage Effectiveness (PUE) -arvo:

1,30 (1,29)

Energiätehokkuuden ihannearvo: 1,05

ENFO INVESTOI
KOULUTUKSEEN

1007

euroa/henkilö

ENFO 2016

LIIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

TURVALLISESTI TULEVAISUUTEEN

Menossa oleva kolmas teollinen vallankumous kasvattaa informaatioteknologian merkitystä kaikilla toimialoilla. Digitalisaation myötä Enfon toimintaympäristössä siirrytään yhä enemmän arvokkuista arvoverkkoihin, sekä yksittäisistä vastuullisista toimijoista vastuullisiin kokonaisuuksiin.

Turvallisuuden hallinta ja tietoturva ovat kaiken perusta. Testatuilla ja toimivilla tietoturvasuoskeilla ja -ratkaisuilla Enfo turvaa sekä oman että asiakkaidensa liiketoiminnan jatkuvuuden. Turvallisuusratkaisulla Enfo varmistaa yksityisyydensuojan, hallitsee verkkoriskejä ja ennaltaehkäisee verkkoriskejä.

Enfolle myönnetyt sertifikaatit

ISO/IEC 27011:2013 (tietoturva)

ISO 9001 (laatu)

ISO 14001:2015 (ympäristö)

WWF Green Office

HSL Työpaikka, joka liikuttaa

LEED- ja BREEAM -sertifikaatit neljällä toimitilalla

Kokonaisvaltaista kehittämistä

Enfon keskeisenä toimintaperiaatteena on jatkuva kehitys, jonka kulmakiviä ovat asiakasymmärtäminen ja palvelustrategian kehittäminen, prosessien parantaminen ja asiantuntijuus. Asiakaskeskeisyys tarkoittaa asiakkaan liiketoiminnan ymmärtämistä, asiakaslähtöistä työskentelyä ja asiakkaan tarpeiden tunnistamista. Palvelustrategian kehittämisessä Enfo hyödyntää tulevaisuuden mahdollisuuksia ja kehittää palveluja yhdessä asiakkaan kanssa. Asiantuntijuus vaatii henkilöstön jatkuvaa kehittämistä. Enfon tavoitteena on tarjota työntekijöilleen paras mahdollinen työpaikka ja asiakkaille alan parhaat osaajat. Prosessien kehittämisessä korostuu parhaiden toimintatapojen valitseminen ja prosessien kypsyystason jatkuva parantaminen.

Jatkuvassa toiminnan parantamisessa luodaan Enfolle yhteinen tapa toimia ja tehostetaan toiminta-

tatapoja hyödyntämällä toimialan benchmarkkeja, kuten standardeja ja parhaita käytäntöjä. Kestävän parantamisen lähtökohtana hyödynnetään Enfon eri sidosryhmien tarpeita monipuolisesti.

Pysyvästi ajan hermolla

Konkreettinen tapa kehittää vastuullista liiketoimintaa ovat integroidut hallintajärjestelmät (IMS), joiden avulla koko Enfon toimintaa kehitetään.

Integroitujen hallintajärjestelmien avulla voidaan saavuttaa ennakoitava ja vaikuttava yrityksen kehittyminen. IMS tukee myös virheistä oppimista ja proaktiivista toimintaa.

Enfon integroituihin hallintajärjestelmiin kuuluvat muun muassa tietoturvajärjestelmä, palvelunhallintajärjestelmä ja laatuohjelma ISO 9001, joka uusittiin vuoden 2016 aikana ja laajennettiin samalla Nordic-tasoiseksi.

Enfon tavoitteena on tarjota työntekijöilleen paras mahdollinen työpaikka ja asiakkaille alan parhaat osaajat.

LAHJAKKUUDET RATKAISEVAT KISAN

Kilpailu parhaista työntekijöistä on IT-alalla kovaa. Oikeiden henkilöiden rekrytointi ja heidän sitouttamisensa Enfoon ovat ratkaisevassa asemassa yrityksen kilpailukyvyyn säilyttämisen kannalta. Enfo suuntasikin vuonna 2016 huomattavia investointeja erityisesti rekrytointeihin ja henkilöstön kehittämiseen.

Enfolla on yhteensä yli 1 000 työntekijää Suomessa ja Ruotsissa, ja yritys hakee jatkuvasti monipuolista ja perinteisen IT-osaamisen rajat rikkovaa osaamista. Juuri tällaisia rekrytointeja tehtiin vuoden 2016 aikana ja sama työ jatkuu myös tulevina vuosina. Lahjakkaiden IT- ja liiketoiminta-ammattilaisten kysyntä tulee todennäköisesti kasvamaan entisestään digitalisaation kasvun ja yleistymisen myötä.

Tietoa henkilöstöstä

Koulutusinvestoinnit	1,007 €/henkilö
Poissaolopäivät	6
Henkilöstön vaihtuvuus	13.8 %
Naisten osuus henkilöstöstä (IT-alan keskiarvo 20 %)	27 %

Henkilöstön pulssi kertoo suunnan

Enfon sisäisten henkilöstökyselyjen perusteella Enfon työntekijät arvostavat työssään vapautta sekä mahdollisuutta kehittää osaamistaan ja kokeilla eri rooleja yrityksen sisällä. Enfo on viime vuosina investoinut merkittävästi johtamistaitojen kehittämiseen yhteistyössä johtavan sveitsiläisen konsulttiyhtiön Krauthammerin kanssa.

Enfo kasvaa voimakkaasti yritysostojen kautta, mikä aiheuttaa tietynlaisia HR-haasteita. Enfolle siirtyvien työntekijöiden sulautuminen yritykseen halutaan tehdä mahdollisimman hyvin ja henkilöstöä tukien. Tähän työhön keskitytään Enfon HR-toiminnoissa myös vuonna 2017, jotta uudet kyvykkyudet viihtyvät Enfossa ja pääsevät toteuttamaan mukanaan tuomiaan ideoita ja osaamista.

Great Place To Work

Enfo sijoittui jälleen erinomaisesti Great Place to Work -tutkimuksessa sekä Suomessa että Ruotsissa. Enfo valittiin vuonna 2016 neljänneksi parhaaksi työnantajaksi suurten yhtiöiden kategoriassa Suomessa. Enfo oli tämän kategorian paras suomalainen IT-yhtiö. Suomessa tämä oli Enfon tähän mennessä paras sijoitus kyseisessä tutkimuksessa. Ruotsissa Enfo oli vastaavassa kategoriassa yhdeksäs.

Great Place to Work on kummassakin maassa yksi tunnetuimmista riippumattomista työpaikkatutkimuksista.

**ENFO ON VUONNA 2016
LAATINUT LAKISÄÄTEISET HENKILÖSTÖ-
JA KOULUTUS-, TASA-ARVO- SEKÄ
YHDENVERTAISUUSUUNNITELMAT.**

VASTUULLINEN LIIKEKUMPPANI

Vuoden 2016 aikana Enfolla on luotu uusi ympäristöpolitiikka ja rakennettu koko yrityksen toiminnan kattava ympäristöjärjestelmä. Enfon uudistuneen toiminnan vastuullisuutta kuvastaa ympäristöasioiden monipuolinen huomioiminen liiketoiminnassa. Tärkeimmät sidosryhmät kuten asiakkaat, henkilöstö, kumppanit ja omistajat, olettavat Enfon toimivan vastuullisesti yrityksenä ja suojelevan ympäristöä toiminnassaan sekä valitsevan ekologisia vaihtoehtoja silloin, kun sellaisia on saatavilla.

Jotta Enfo kasvaisi yrityksenä kannattavasti ja kestävästi, Enfo toimii ympäristövastuullisena kumppanina yhdessä asiakkaiden kanssa. Useimmat Enfon asiakkaat huomioivat ympäristöä monella tapaa ja toimimalla heille ympäristövastuulli-

senä kumppanina, Enfo tukee myös asiakkaidensa ympäristötavoitteiden saavuttamista. Suomen WWF:n Green Office -järjestelmän kautta Enfo pitää henkilöstönsä ajan tasalla siitä, kuinka yritys ja sen henkilöstö pystyvät suoranaisesti vaikuttamaan luontoon ja sen monimuotoisuuden suojelemiseen. Enfo on lisännyt turvatulostuslaitteiston määrää ja hyödyntää virtuaalisia tapaamisia jokapäiväisessä työnteossa. Tämän lisäksi enfolaisia kannustetaan kulkemaan töihin julkisilla kulkuneuvoilla, jonka ansiosta Enfolle myönnettiin HSL:n Työpaikka joka liikuttaa -sertifikaatti kesällä 2016.

Enfo ja yhteiskunta

Vastuullisena yrityskansalaisena Enfo haluaa monipuolisesti huomioida yhä useampia sidos- ja yhteiskuntaryhmiä. Tulevaisuudessa verkostot ja yhteistyösuhteet tulevat olemaan entistä laajempia sekä kietoutuneempia, joten Enfo panostaa tiiviiseen ja vastuulliseen vaikuttamiseen kaikkien yhteiskuntaryhmien kanssa. Enfon kumppaniverkostoon kuuluu monia erilaisia palvelujen tarjoajia sekä sidosryhmiä. Niiden vaurauden edistämiseksi Enfon on toimittava luotettavana sekä vastuullisena liikeyhteistyönä.

Yhteiskuntavastuullisena yrityksenä Enfo lahjoittaa vuosittain hyväntekeväisyyteen. Vuonna 2016 Enfo keskitti hyväntekeväisyysvaransa tukemaan erityisesti lasten syöpäsäätiötä ja lahjoitti Aamu Lasten Syöpäsäätiölle ja Barncancerfondelle Ruotsissa yhteensä 4 000 euroa.

Enfon vaikutus yhteiskuntaan

Palkat työntekijöille	58,4 milj. euroa
Materiaalit ja palvelut	33,3 milj. euroa
Eläkevakuutusmaksut ja eläkkeet	8,7 milj. euroa
Yhteisöverot	0,3 milj. euroa
Lainojen korkomaksut	0,5 milj. euroa
Osingot osakkeenomistajille	3,6 milj. euroa

YMPÄRISTÖSERTIFIKAATTI OHJAA YMPÄRISTÖPOLITIIKAA

ISO 14001:2015 ympäristösertifikaatti sitouttaa Enfon koko organisaation ympäristöystävälliseen toimintaan. Sertifikaatti toimii pohjana Enfon vuonna 2016 tehdylle ympäristöpolitiikalle ja asettaa vaatimukset standardin edistämiseksi tulevaisuudessa.

HALLINNOINTI

Enfon hallinto- ja ohjausjärjestelmä takaa, että yhtiötä johdetaan lainmukaisesti, vastuullisesti sekä Suomen hallinnointikoodia noudattaen.

SELVITYS HALLINTO- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄSTÄ

JOHDANTO

Enfo Oyj:n hallinnoinnissa ja johtamisessa noudetaan yhtiöjärjestystä, Suomen osakeyhtiölakia sekä 1.1.2016 alkaen soveltuvin osin Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia (Corporate Governance) 2015. Koodiin voi tutustua Arvopaperimarkkinayhdistyksen www-sivuilla osoitteessa: <http://www.cgfinland.fi>.

Hallinnointikoodista poiketen yhtiössä ei ole toiminnan laajuus huomioiden muita valiokuntia kuin Suosituksen 18b mukainen osakkeenomistajien nimitystoimikunta (Suositus 14-18).

Hyvää hallintotapaa koskeva sovellusohje on tarkastettu ja hyväksytty Enfo Oyj:n hallituksessa 27.1.2017. Vuosittainen selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä on osa vuosikertomusta. Ajantasaiset tiedot hallinnointijärjestelmästä ja yhtiöjärjestys löytyvät yhtiön sijoittajasivuilta <http://www.enfo.fi/Tietoa-sijoittajille>.

YHTIÖKOKOUS

Yhtiökokous on Enfo Oyj:n ylin päätöksentekaelin. Tilikauden aikana yhtiössä on järjestettävä yksi varsinainen yhtiökokous. Tarvittaessa järjestetään ylimääräinen yhtiökokous. Osakkeenomistajat käyttävät yhtiökokouksessa puhe-, kysely- ja äänioikeuttaan.

Yhtiökokoukseen osallistuvat toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet. Tilintarkastaja on läsnä varsinaisessa yhtiökokouksessa.

Hallituksen jäseneksi ehdolla olevan henkilön on oltava läsnä valinnasta päättävässä yhtiökokouksessa.

Osakkeenomistajalla on oikeus saada yhtiökokoukselle osakeyhtiölain mukaan kuuluva asia yhtiökokouksen käsiteltäväksi. Käyttääkseen tätä oikeutta varsinaisessa yhtiökokouksessa osakkeenomistajan on ilmoitettava asiasta yhtiön hallitukselle tammikuun viimeiseen päivään mennessä.

Enfo Oyj julkaisee yhtiökokouskutsun ja esittelee yhtiökokouksessa käsiteltävät asiat sekä yhtiökokoukselle esitettävät asiakirjat www-sivuillaan vähintään kolme viikkoa ennen yhtiökokousta. Hallitus voi harkintansa mukaan julkaista kutsun myös yhdessä valtakunnallisessa päivälehdessä. Kokouksen jälkeen Enfo julkaisee kokouksen tekemät päätökset.

Enfo Oyj:n varsinainen yhtiökokous 30.3.2016:

- Yhtiökokouksen 30.3.2016 pöytäkirja
- Vuosikertomus 2015

HALLITUS

Enfo Oyj:n hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus nimittää ja erottaa toimitusjohtajan, hyväksyy yhtiön strategiset tavoitteet ja riskienhallinnan periaatteet sekä varmistaa johtamisjärjestelmän toimivuuden ja valvonnan. Hallitus huolehtii myös siitä, että yhtiöllä on yhtiön toiminnassa noudatettavat arvot.

Hallituksen tehtävänä on edistää yhtiön ja sen kaikkien osakkeenomistajien etua. Hallituksen jäsenet eivät edusta yhtiössä heitä jäseneksi ehdottaneita tahoja.

Yhtiökokous valitsee hallituksen vuosittain varsinaisessa yhtiökokouksessa. Ehdotuksen hallituksen kokoonpanoksi tekee yhtiökokouksen asettama osakkeenomistajien nimitystoimikunta. Hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään seitsemän varsinaista jäsentä. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan.

Hallituksen monimuotoisuus on olennainen osa vastuullista yritystoimintaa, joka mahdollistaa yhtiön strategisten tavoitteiden saavuttamisen.

Osakkeenomistajien nimitystoimikunta ottaa hallituksen kokoonpanoa suunnitellessa huomioon yhtiön liiketoimintojen tarpeet ja kehitysvaiheen. Hallituksen monimuotoisuutta arvioidaan eri näkökulmista. Keskeisiä tekijöitä ovat jäsenten toisiaan täydentävä osaaminen, koulutus ja monipuolinen kokemus eri toimialoilta ja johtamisesta sekä jäsenten henkilökohtaiset ominaisuudet. Tavoitteena on, että kumpaakin sukupuolta on vähintään kaksi jäsentä.

Hallituksen jäsenten enemmistön on oltava riippumattomia yhtiöstä. Vähintään kahden yhtiöstä riippumattoman hallituksen jäsenen on oltava riippumattomia myös yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista.

Hallitus kokoontui vuonna 2016 14 kertaa. Hallituksen jäsenten osallistumisprosentti oli 100.

HALLITUKSEN TYÖJÄRJESTYS

Hallitus laatii toimintaansa varten vuosittain kirjallisen työjärjestyksen, joka sisältää kokousai-kataulun sekä suunnitelman hallituksessa käsitel-tävistä asioista kattaen seuraavat osa-alueet:

- Taluskatsaukset
- Strategiatyöskentely
- Omistaja-asiat
- Johdon arviointi ja palkitsemisjärjestelmät
- Hallituksen työskentelyn arviointi
- Liiketoimintakatsaukset
- Henkilöstöasiat
- Asiakastyytyväisyys
- Riskienhallinta

Työjärjestykseen sisältyvien asioiden lisäksi Enfo Oyj:n hallitus käsittelee ja päättää konsernin kannalta taloudellisesti, liiketoiminnallisesti tai periaatteellisesti merkittävät asiat.

Hallitus arvioi toimintaansa itsearviointina kerran vuodessa.

VALIOKUNNAT

Yhtiössä ei ole toiminnan laajuus huomioiden muita valiokuntia kuin Suosituksen 18b mukainen osakkeenomistajien nimitystoimikunta.

Enfo Oyj:n varsinaisessa yhtiökokouksessa 30.3.2016 osakkeenomistajien nimitystoimikuntaan valittiin Tapio Hakakari, Pekka Kantanen, Lauri Ker-man (sihteeri) ja puheenjohtajaksi Tarja Tikkanen.

Nimitysvaliokunta kokoontui 2016 yhden ker-ran ja osallistumisprosentti oli 100.

TOIMITUSJOHTAJA JA MUU JOHTO

Toimitusjohtaja on yhtiön toimitusjohtaja, joka hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien

ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Hallitus nimit-tää ja erottaa toimitusjohtajan, päättää toimitus-huoneen taloudellisista etuuksista ja muista ehdoista sekä valvoo toimitusjohtajan toimintaa.

Toimitusjohtaja saa ryhtyä yhtiön toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavallisiin tai laajakantoisiin toimiin vain hallituksen valtuutta-mana. Toimitusjohtaja vastaa yhtiön kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä. Toimitusjohtajan apuna toimii konsernin johtoryhmä.

Toimitusjohtajaa ei voi valita hallituksen jäse-neksi.

Enfo Oyj:n toimitusjohtajana on toiminut 1.7.2007 alkaen diplomi-insinööri Arto Herranen.

PALKITSEMINEN

Toimiva ja kilpailukykyinen palkitseminen on olennainen väline kyvykkään johdon palkkaa-miseksi yhtiöön, mikä puolestaan edistää yhtiön taloudellista menestystä ja hyvän hallinnon toteuttamista. Palkitseminen tukee yhtiön asetta-mien tavoitteiden ja yhtiön strategian toteutumista sekä pitkän aikavälin tuloksellisuutta.

Palkitsemisen tulee olla oikeassa suhteessa yhtiön kehitykseen ja pitkän aikavälin arvomuodostukseen. Palkitsemisen sitominen suoritus- ja tuloskriteereihin ja niiden toteutumisen seuranta lisäävät luottamusta palkitsemisen toimivuuteen.

Hallituksen palkkioista päättää yhtiökokous. Hallituksen puheenjohtajan palkkio on 2 000 eu-roa kuukaudessa ja jäsenen palkkio 1 000 euroa kuukaudessa. Lisäksi jäsenelle ja puheenjohtajalle maksetaan kokouspalkkiona 600 euroa kokouk-selta. Hallituksen jäsenten matkakulut korvataan yhtiön matkustussäännön mukaan.

Yhtiön toimitusjohtajan ja johtoryhmän kokonaispalkitseminen muodostuu kiinteästä kuukausipalkasta luontaisetuineen, vuosibonus-ta sekä pitkän tähtäimen osakepohjaisesta kannustejärjestelmästä. Yhtiöllä ei ole käytössä erityisiä johdon eläkeratkaisuja. Toimitusjohtajan ja johtoryhmän jäsenten palkitsemisesta päättää yhtiön hallitus.

Yhtiössä on käytössä konsernin johdolle ja avainhenkilöille suunnattu vuosibonusjärjestelmä. Bonus, joka on henkilö- tai ryhmäkohtainen, on enimmillään 10–60 % henkilön vuosipalkasta.

Vuosibonusjärjestelmää koskevat päätökset te-kee yhtiön hallitus. Vuonna 2016 vuosibonusjärjes-telmässä on mukana noin 50 henkilöä. Bonuksen keskeiset määräytymisperusteet ovat konsernin ja liiketoiminta-alueen liikevoitto, asiakastyytyväi-syys ja henkilökohtaiset muut tavoitteet.

Vuosibonusjärjestelmän lisäksi konsernissa on käytössä johdolle ja avainhenkilöille suunnattu pitkän tähtäimen kannustejärjestelmä. Osakepoh-jaisessa kannustejärjestelmässä on kolme yhden vuoden ansaintajaksoa, jotka ovat kalenterivuo-det 2014, 2015 ja 2016. Yhtiön hallitus päättää ansaintajakson ansaintakriteerit ja niille asetetta-vat tavoitteet budjetin hyväksynnän yhteydessä. Järjestelmän mahdollinen palkkio ansaintajaksolta 2016 perustuu konsernin liikevoittoon. Järjestelmän kohderyhmään kuuluu tällä hetkellä 44 avainhen-kilöä.

Yhtiö maksoi toimitusjohtaja Arto Herrasel-le palkkaa ja palkkiota vuonna 2016 yhteensä 263 032 euroa, josta tilikauden 2015 perusteella maksettujen tulospalkkioiden osuus oli 0 euroa. Herrasen toistaiseksi voimassaolevan johtajaso-pimuksen irtisanomisaika on kolme kuukautta

toimitusjohtajan puolelta. Jos yritys päättää sopimuksen, toimitusjohtajalle maksetaan lisäksi 12 kuukauden palkkaa vastaava rahasumma.

Koko johtoryhmälle maksettiin palkkaa ja palkkioita vuonna 2016 yhteensä 1 548 632 euroa.

Konsernin Suomen henkilökunta ylintä johtoa lukuun ottamatta on vuonna 2006 perustetun henkilöstörahaston jäseniä ja Ruotsin henkilökunta vuonna 2014 perustetun suomalaista henkilöstörahastoa vastaavan yhteisön (“vinstandelstiftelse”) jäseniä.

Koko henkilöstön kannustepalkkaus perustuu henkilöstörahastolle maksettaviin voitto- ja tulospalkkioihin. Yhtiön hallitus päättää voitto- ja tulospalkkioiden määräytymisperusteet vuosittain budjetin hyväksymisen yhteydessä.

Henkilöstörahasto sijoittaa mahdollisuuksien mukaan 50–75 % sille maksettavista voittopalkkioeristä Enfo Oyj:n osakkeisiin. Henkilöstörahasto on yksi Enfo Oyj:n suurimmista osakkeenomistajista.

MUU HALLINNOINTI

Yhtiön sisäinen valvonta perustuu säännölliseen raportointiin ja aktiiviseen hallitustyöskentelyyn.

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että yhtiön toiminta on tehokasta ja tuloksellista, informaatio luotettavaa ja että säännöksiä ja toimintaperiaatteita noudatetaan. Tavoitteena on liiketoimintaan liittyvien riskien tunnistaminen, arvioiminen ja seuranta.

Yhtiössä on tehty laaja kartoitus liiketoimintaan vaikuttavien uhkien ja riskien todennäköisyydestä, toteutumisen vaikutuksista sekä riskienhallinnasta. Kartoituksen pohjalta tehtyä riskienhallintasuunnitelmaa päivitetään ja kehitetään aktiivisesti sekä määrätietoisesti, jotta toimintaan kohdistuvia riskejä voidaan hallita.

Riskienhallinnan tilanteesta raportoidaan hallitukselle neljännesvuosittain.

Hallitus arvioi tietoon tulleita riskejä sekä epävarmuustekijöitä ja raportoi niistä säännöllisesti yhtiön julkaisemissa osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöstiedotteessa sekä toimintakertomuksessa.

Konsernin rahoituspäätökset tehdään keskitetysti emoyhtiössä hallituksen hyväksymän sijoituspolitiikan mukaisesti ja hallitukselle raportoidaan rahoitustilanteesta neljännesvuosittain.

Sisäinen tarkastus suoritetaan kiertävästi konsernin eri yksiköissä ja se ostetaan ulkoisena palveluna. Sisäisen tarkastuksen suorittaja raportoi suoraan hallitukselle.

Yhtiö ilmoittaa tiedot lähipiiriliiketoimista hallituksen toimintakertomuksessa sekä tilinpäätöksen liitetiedoissa. Yhtiöllä ei ole tällä hetkellä sellaisia lähipiiriliiketoimia, jotka olisivat olennaisia ja tavanomaisesta liiketoiminnasta poikkeavia.

Tilintarkastajalla on tärkeä asema osakkeenomistajien asettamana tarkastuselimenä. Osakkeenomistajien nimitystoimikunta tekee yhtiökoukselle ehdotuksen tilintarkastajaksi.

Yhtiön tilintarkastaja on tilintarkastusyhteisö PricewaterhouseCoopers Oy ja sen nimeämä päävastuullinen tilintarkastaja KHT Pekka Loikkanen. Konserni maksoi vuonna 2016 tilintarkastajalle tilintarkastukseen liittyviä palkkioita yhteensä 173 062,67 euroa ja tilintarkastukseen liittymättömiä palkkioita 251 054,55 euroa.

ENFO-KONSERNIN HALLITUS

TAPIO HAKAKARI

*hallituksen puheenjohtaja
oikeustieteen maisteri*

Tapio Hakakari on Webstor Oy:n toimitusjohtaja. Hän on hallituksen varapuheenjohtaja Cargotec Oy:ssä, hallituksen puheenjohtaja Consti yhtiöt Oy:ssä ja Opteam Oy:ssä sekä hallituksen jäsen Handelsbanken AB Suomessa.

Hakakari on toiminut aiemmin Cargotec Oy:n toimitusjohtajana 10/2012-2/2013, KONE Oy:n johtaja, hallituksen sihteerinä 1998-2006, KCI Konecranes Oy:n hallintojohtaja 1994-1998 sekä muissa tehtävissä KONE Oy:n palveluksessa 1983-1994.

Enfo Oy:n hallituksessa 26.6.2007 alkaen. Omistaa 2 658 kpl Enfo Oy:n osakkeita. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

ANSSI LEHIKONEN

*hallituksen jäsen
Diplomi-insinööri, filosofian tohtori*

Anssi Lehtikoinen on Rocsole Oy:n päätoiminen hallituksen puheenjohtaja ja osa-aikainen kauppatieteiden professori Itä-Suomen yliopistossa.

Lehtikoinen on toiminut aiemmin Numcore Oy:n toimitusjohtajana 11/2007-4/2012 sekä Rocsole Oy:n toimitusjohtajana 5/2012-5/2014.

Enfo Oy:n hallituksen jäsen 30.3.2016 lähtien. Ei omista Enfo Oy:n osakkeita. Riippumaton yhtiöstä, riippuvainen merkittävästä osakkeenomistajasta.

TIMO KÄRKKÄINEN

*hallituksen jäsen
kauppatieteiden maisteri*

Timo Kärkkäinen on Senior salkunhoitaja, pääomasijoitukset, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen. Kärkkäinen on hallituksen jäsen mm. Tieyhtiö Valtatie 7 Oy:ssä.

Kärkkäinen on toiminut aikaisemmin Neste Oil Oy eläkesäätiön asiamiehenä, rahoitusjohtajana, Head of Treasu ry Operations 2005-2010, Fortum Oy Treasury Manager, Head of Treasury Operations 2000-2005. Imatran Voima Oy:n rahoitus-, sähköhinnoittelu- ja huolintatehtävät 1987-2000.

Enfo Oy:n hallituksen jäsen 24.3.2011 lähtien. Ei omista Enfo Oy:n osakkeita. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

ENFO-KONSERNIN HALLITUS

LAURI KERMAN

hallituksen jäsen
Kauppätieteiden maisteri, eMBA

Osuuskunta KPY:n toimitusjohtaja.

Hallituksen jäsen Enfo Oyj:ssä, Voimatel Oy:ssä, Vetrea Terveys Oy:ssä ja Kiinteistö Oy Lentokapteenissa.

Merkittävä työkokemus: Johtaja Icecapital Pankkiiriliikkeessä, partner Iridium Corporate Financesa sekä salkunhoitaja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisissa.

Enfo Oyj:n hallituksen jäsen 19.3.2014 lähtien. Ei omista Enfo Oyj:n osakkeita. Riippumaton yhtiöstä, riippuvainen merkittävästä osakkeenomistajasta.

SOILI MÄKINEN

hallituksen jäsen
kauppätieteiden maisteri

Tietohallintojohtaja Cargotec Oyj:ssä.

Merkittävä työkokemus: Tietohallintojohtaja MacGREGOR Oy:ssä (2004–2006). MacGREGOR Oy:n tietohallinnossa järjestelmä- ja projektihallintatehtävissä vuodesta 1993 alkaen.

Enfo Oyj:n hallituksen jäsen 21.3.2013 lähtien. Ei omista Enfo Oyj:n osakkeita. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

KAISA OLKKONEN

hallituksen jäsen
Oikeustieteiden maisteri, varatuomari

Kaisa Olkkonen on SSH Communications Security Oyj:n toimitusjohtaja ja hallituksen ja tarkastusvaliokunnan jäsen Cargotec Oyj:ssä.

Kaisa Olkkonen on neuvonantaja Morelex Oy:ssä, 3D Bear Oy:ssä ja Familings Oy:ssä.

Enfo Oyj:n hallituksen jäsen 30.3.2016 lähtien. Ei omista Enfo Oyj:n osakkeita. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

ENFO-KONSERNIN JOHTO 1.1.2017

ARTO HERRANEN

*Johtoryhmän puheenjohtaja,
toimitusjohtaja*

Arto Herranen on diplomi-insinööri ja on toiminut aiemmin toimitusjohtajana Kuopion Puhelin Oyj:ssä ja Savon Voima Oyj:ssä, osastopäällikkönä Kuopion Puhelin Oyj:ssä, Account Managerina Oracle Finland Oy:ssä sekä tuotantojohtajana P.T.A. Group Oy:ssä. Enfo Oyj:n johtoryhmän puheenjohtaja vuodesta 2007 lähtien. Voimatel Oy:n hallituksen jäsen. Omistaa 2 983 kpl Enfo Oyj:n osakkeita.

CHRISTIAN HOMÉN

CFO

Christian Homén on kauppatieteiden maisteri ja on toiminut aiemmin Microsoftilla nimikkeellä Director, Finance & Control. Lisäksi hän on työskennellyt Nokialla johtajana useissa eri taloushallinnon tehtävissä ml. talousanalyysi, liiketoimintasuunnittelu, raportointi, business control ja rahoitus. Enfo Oyj:n johtoryhmän jäsen 1.2.2015 lähtien. Omistaa 888 kpl Enfo Oyj:n osakkeita.

TERO KOSUNEN

EVP, Financial Process Services

Tero Kosunen on diplomi-insinööri ja on toiminut aiemmin Oy Danfoss Ab:ssä talousjohtajana, liiketoiminnan kehitysjohtajana ja paikallisjohtajana. Lisäksi Kosunen on työskennellyt IT-konsulttina Tieto Oyj:ssä. Enfo Oyj:n johtoryhmän jäsen 1.10.2011 lähtien. Omistaa 1 091 kpl Enfo Oyj:n osakkeita.

ENFO 2016

LIIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

ENFO-KONSERNIN JOHTO 1.1.2017

LARS AABOL

EVP, Strategic Accounts ja Ruotsin maajohtaja

Lars Aabol on toiminut aikaisemmin Hogia Infra AB:n toimitusjohtajana sekä myyntipäällikkönä Framfabissa. Enfo Oyj:n johtoryhmän jäsen 1.7.2012 lähtien. Omistaa 1 150 kpl Enfo Oyj:n osakkeita

MATS ELIASSON

*EVP,
Business Solutions*

Executive Vice President, Business Solutions, Mats Eliasson on toiminut Senior Vice Presidentinä, Service and Asset Management, Enfo Swedenissä, toimitusjohtajana Framsteg AB:ssa, MRO Software AB:ssa sekä EBM Business Development AB:ssa. Enfon Executive Managementin jäsen 1.1.2016 alkaen. Omistaa 1 273 Enfo Oyj:n osaketta.

TERO SAKSMAN

EVP, IT Transformation

Tero Saksman on tradenomi ja on toiminut aiemmin controllerina Kuopion Puhelin Oyj:ssä ja Enfo Oyj:ssä. Enfo Oyj:n Tiedonvälityspalveluissa hän on toiminut myyntipäällikkönä, myyntijohtajana ja palvelujohtajana. Kasve Oy:n hallituksen jäsen. Enfo Oyj:n johtoryhmän jäsen 1.1.2011 lähtien. Omistaa 1 316 kpl Enfo Oyj:n osakkeita.

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

ENFO-KONSERNIN JOHTO 1.1.2017

SAMULI SAVO

EVP, Emerging Businesses and Transformation Office

Samuli Savo on diplomi-insinööri ja on toiminut aiemmin Gartnerilla nimikkeillä Digital Lead EMEA High-Tech and Telecoms sekä Consulting Director. Savo on lisäksi toiminut Fujitsulla johtajana rooleissa Head of Offerings, Head of SAP Practice ja Director of Services. Enfo Oyj:n johtoryhmän jäsen 1.8.2015 lähtien. Omistaa 1 091 kpl Enfo Oyj:n osakkeita.

MALIN UNG

SVP, HR

Senior Vice President, HR, Malin Ung on aiemmin työskennellyt HR Managerina Enfo Swedenissä ja Framsteg AB:ssa, Senior HR -konsulttina HR Skills Stockholm AB:ssa sekä HR Managerina Wise Groupissa. Executive Management Teamin jäsen 1.1.2016 alkaen. Omistaa 202 Enfo Oyj:n osaketta.

ENFO 2016

LIIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄTÖS

TILINPÄÄTÖS

36 HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

40 TUNNUSLUVUT

42 KONSERNITILINPÄÄTÖS (IFRS)

- 42 Konsernin tuloslaskelma
- 43 Konsernin laaja tuloslaskelma
- 44 Konsernitase
- 45 Konsernin rahavirtalaskelma
- 46 Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista
- 48 Konsernintilinpäätöksen liitetiedot

72 EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS (FAS)

- 72 Tuloslaskelma
- 73 Tase
- 74 Rahavirtalaskelma
- 75 Tilinpäätöksen liitetiedot
- 83 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus
- 83 Tilinpäätösmerkintä
- 84 Tilintarkastuskertomus
- 86 Yhteystiedot

ENFO OYJ:N HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Tilikausi 1.1.-31.12.2016

Enfo Oyj (Y-tunnus: 2081212-9) on emoyhtiö liiketoimintaa harjoittavassa Enfo-alakonsernissa, jonka emoyhtiö on Osuuskunta KPY.

Liiketoiminta

Enfo on pohjoismainen IT-palvelutalo, joka tuottaa liiketoimintaratkaisuja, talousprosesseja ja IT-palveluita. Autamme asiakkaitamme toimimaan digitaalisessa dimensiossa luomalla innovatiivisia digitaalisia ratkaisuja asiakkaittamme liiketoiminnan kehittämiseen, uudistamiseen ja parantamiseen. Yrityksessä työskentelee 1 000 erikoisasiantuntijaa Suomessa ja Ruotsissa.

Markkinakehitys

Odotukset talouskasvusta vahvistuivat Suomessa vuoden jälkipuoliskolla. Ero Ruotsiin on silti selvä talouskasvun jatkuessa vahvana Ruotsissa. Syksyn aikana maailmanpolitiikkaan liittyvä epävarmuus saattaa kuitenkin heikentää talouden suotuisia näkymiä.

IT-markkinoilla on tapahtunut pysyvä muutos, joka vaikuttaa voimakkaasti myös Enfon toimintaan. Digitalisaatioon liittyvien palvelujen kysyntä vahvistuu entisestään. Perinteisten IT-palvelujen kysyntä laskee, ja tällä osa-alueella myös hintakilpailu oli kovaa alan eri toimijoiden kesken. Omista data centreistä tarjotut kapasiteettipalvelut ovat hyvä esimerkki perinteisestä IT-tarjoomasta. Nopeasti yleistyvät globaalit pilvipalvelut korvaavat näitä palveluita nopeaan tahtiin. Enfossa muunnamme omaa tarjoomaamme vastaamaan tätä muutosta Cloud First -periaatteella eli tarjoamme asiakkaillemme aina ensisijaisesti pilvipohjaista ratkaisua, mikäli sellainen on saatavilla.

Enfon tavoitteena on mahdollistaa digitalisaatio asiakkaillemme kokonaisvaltaisten liiketoimintaratkaisuiden ja jatkuvien it-palveluiden avulla. Olemme kaikilla osaamisalueillammemme todellisia erikoisosaajia ja toimimme parhaiden kumppaneiden kanssa tarjotaksemme asiakkaillemme liiketoimintalähtöisiä ratkaisuja.

Liikevaihto ja tulos

Enfo Oyj myi 1.2.2017 Tiedonvälityspalvelut-liiketoimintaa harjoittaneen tytäryhtiönsä Enfo Zender Oy:n koko osakekannan Ropo Capitalille. Liiketoiminta-

alue josta on luovuttu tai luovutaan koordinoitun suunnitelman mukaisesti, tulee IFRS säännösten mukaan raportoida lopetettuna toimintona. Edellä mainitut ehdot täyttyvät, joten myyty Tiedonvälityspalveluliiketoimintaa raportoidaan lopetettuna toimintona koko 2016 vuoden osalta.

Enfo-konsernin jatkuvien toimintojen liikevaihto nousi 15,1 % 127,6 milj. euroon (110,8). Liikevaihtoon vaikutti kasvava kysyntä digitalisaatioon liittyviin palveluihin. Lisäksi marraskuussa 2015 hankittu Rongo Oy, joka on erikoistunut data- ja analytiikkaratkaisuihin, lisäsi liikevaihtoa Suomessa. Jatkuvien toimintojen orgaanien kasvu oli v. 2016 6,6%. Jatkuvien toimintojen liikevoitto oli 0,1 milj. euroa, jossa oli laskua 97,8 %. Liikevoittoa kertyi 0,1 % suhteessa liikevaihtoon. Perinteisten IT-palvelujen hintakilpailu, panostukset uusiin liiketoimintoihin sekä tehostamistoimenpiteistä aiheutuneet kertaluontoiset kustannukset heikensivät v. 2016 liikevoittoa.

Lopetettujen toimintojen tulos v. 2016 oli 1,8m€.

Tammikuussa 2016 Enfo Oyj:n tytäryhtiö Enfo Sweden AB osti Service & Asset Management -konsultointiin erikoistuneen Next Improvement AB:n. Yritystalon vaikutus liikevaihtoon jäi vielä vähäiseksi (alle 1%). Kaupan myötä Enfoon liittyi 11 uutta alan ammattilaista.

Marraskuussa 2016 Enfo Sweden AB osti integraatoratkaisuihin erikoistuneen e-man AB:n. Yritystalon vaikutus liikevaihtoon jäi vielä vähäiseksi (alle 1%), mutta oston myötä Enfosta tuli yksi johtavista pohjoismaisista integraatiopalveluiden toimittajista. Kaupan myötä Enfoon liittyi 130 uutta alan ammattilaista.

Asiakassopimuksia allekirjoitettiin muun muassa Oriolan, Okmeticin, Nordic Choice Hotelsin, Loisten ja Lassila & Tikanojan kanssa.

Tilikauden tulos oli konsernin jatkuvissa toiminnoissa -0,7 milj. euroa (3,2 milj. euroa). Konsernin nettorahoituskulut olivat 0,9 milj. euroa (0,8). Tilikauden tulos sisältäen lopetetut toiminnot oli 1,2 milj. euroa (5,4). Jatkuvien toimintojen osakekohtainen tulos oli -4,64 (3,72). Osakekohtainen tulos sisältäen lopetetut toiminnot oli -1,6 euroa (7,39).

Investoinnit ja rahoitus

Enfon nettoinvestoinnit tilikaudella olivat 10,4 milj. euroa (14,3). Investoinnit kohdistuivat pääosin Next Improvement ja e-man yhtiöiden ja rahoitusleasing-sopi-

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

muksilla hankittujen datakeskuslaitteiden hankintaan. Lisäksi investoitiin talousprosessien ulkoistuspalveluiden tarjontaan.

Yhtiön omavaraisuusaste oli tilikauden lopussa 41,5 % (44,4). Korolliset nettovelat olivat joulukuun lopussa 38,9 milj. euroa (27,8) ja nettovelkaantumisaste oli 68,1 % (50,7).

Henkilöstö

Enfon jatkuvien toimintojen palveluksessa oli vuoden aikana keskimäärin 876 henkilöä (780) ja vuoden lopussa yhteensä 978 henkilöä (842). Hallinnon henkilöstön osuus oli n. 5 % koko Enfon henkilöstöstä. Henkilöstöstä Suomessa oli keskimäärin 374 (319) ja Ruotsissa 502 (461).

Konsernin henkilöstökulut jatkuvissa toiminnoissa olivat vuonna 2016 yhteensä 70,7 milj. euroa (61,6 milj. euroa). Henkilöstökulut olivat 45 % tuloslaskelman kaikista kuluista (52 %). Enfo maksoi henkilöstölleen jatkuvissa toiminnoissa palkkaa ja palkkioita tilikaudella yhteensä 58,4 milj. euroa (51,2 milj. euroa).

Vuonna 2016 Enfo-konsernin jatkuviin toimintoihin rekrytoitiin 144 vakituista työntekijää (115). Vakituksia työsuhteita päättyi 124 (87). Vuoden 2016 lopussa konsernin keskimääräinen vakituisen työsuhteen kesto oli 7,1 vuotta (7,6). Yli 20 vuotta palveluksessa olleiden osuus konsernin henkilöstöstä oli 4 % (6 %), 0-4 vuotta oli 46 % (43 %) ja 5-10 vuotta oli 29 % (32 %). Selkeä enemmistö eli 73% (74 %) konsernin henkilöstöstä on miehiä. Henkilöstön keski-ikä oli 42 vuotta (42).

Enfo-konsernin Suomen henkilökunnan ylintä johtoa ja Enfo Rongo Oy:n henkilöstöä lukuun ottamatta on vuonna 2006 perustetun henkilöstörahas-ton jäseniä. Koko henkilöstön kannustepalkkaus perustuu henkilöstörahas-tolle maksettaviin voitto- ja tulospalkkioihin. Enfo Oyj:n hallitus päättää voitto- ja tulospalkkioiden määräytymisperusteet vuosittain budjetin hyväksymisen yhteydessä. Henkilöstörahas-to sijoittaa mahdollisuuksien mukaan 50-75 % sille maksettavista voittopalkkioeristä Enfo Oyj:n osakkeisiin. Henkilöstörahas-to on Enfo Oyj:n kolmanneksi suurin osakkeenomistaja.

Ruotsissa on suomalaista henkilöstörahas-toa vastaava säätiö ("vinstan-delstiftelse"), joka perustettiin vuoden 2014 aikana. Sen keskeiset säännöt ja voittopalkkioperusteet ovat samat kuin Suomessa.

Enfo-konsernissa uudistetaan palkitsemisjärjestelmää. Ensimmäisellä

vuosipuoliskolla 2017 otetaan käyttöön "STI Bridge"-järjestelmä ja lopullinen uudistettu STI- ja LTI-järjestelmä otetaan käyttöön H2/2017.

Vuosibonusjärjestelmän lisäksi konsernissa on ollut käytössä johdolle ja avainhenkilöille suunnattu pitkän tähtäimen kannustejärjestelmä. Osakepoh-jaisessa kannustejärjestelmässä oli kolme yhden vuoden ansaintajaksoa, jotka ovat kalenterivuodet 2014, 2015 ja 2016. Järjestelmän kohderyhmään kuului vuonna 2016 39 avainhenkilöä.

Tutkimus ja tuotekehitys

Tilikaudella ei ollut merkittäviä tutkimus- tai tuotekehityshankkeita.

Ympäristöasiat

Enfo on vuoden 2016 aikana lisännyt merkittävästi liiketoimintansa ympäris-töystävällisyyttä ja jatkanut menneiden vuosien hyviä käytäntöjä vihreiden konesalien ja toimistojen osalta.

Vuoden 2016 aikana Enfollla on otettu käyttöön uusi ympäristöpolitiikka ja rakennettu koko yrityksen toiminnan kattava ISO 14001:2015:een poh-jautuva ympäristöjärjestelmä. Uuden ympäristöjärjestelmän myötä Enfo on tunnistanut toimintojensa ja palveluidensa ympäristövaikutukset, sitoutunut ympäristövahinkojen estämiseen sekä ympäristönsuojelun tasonsa jatkuvaan parantamiseen. Enfo on asettanut oman toimintansa ympäristötavoitteet, joi-hin kuuluu esimerkiksi hankintojen ekologisuus, CO₂-päästöttömän energian käyttö, toimistojen vihreys, paperin kulutuksen vähentäminen, hyvä jätteiden kierrätystaso sekä matkustamisen päästöjen vähentäminen.

Enfon uudistuneen toiminnan vastuullisuutta kuvastaa ympäristöasioiden monipuolinen huomioiminen liiketoiminnassa. Tärkeimmät sidosryhmät kuten asiakkaat, henkilöstö, yhteistyökumppanit, omistajat ja johto, olettavat Enfon toimivan vastuullisesti yrityksenä ja suojelevan ympäristöä toiminnassaan sekä valitsevan ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja silloin, kun sellaisia on saa-tavilla. Jotta Enfo kasvaisi yrityksenä kannattavasti ja kestävästi, Enfo toimii ympäristövastuullisena kumppanina yhdessä asiakkaitten kanssa. Useimmat Enfon asiakkaat huomioivat ympäristöä monella tapaa ja toimimalla heille ympäristövastuullisena kumppanina Enfo tukee myös asiakkaidensa ympäris-tötavoitteiden saavuttamista.

Enfo on lisännyt vihreiden eli CO2-päästöttömien sähkösopimusten määrää toimitilojensa osalta vuonna 2016. Kesän 2016 alussa Enfo vaihtoi kaikki konesalien käyttämän sähkön vihreäksi sähköksi. Lisäksi Enfon konesalien energiatehokkuus nousi uuteen huippuunsa Enfon saavuttaessa PUE (Power usage effectiveness) - arvoksi 1,18 vuonna 2016 (PUE-arvot kaikissa konesaleissa vuonna 2016 välillä 1,18-1,35).

Enfon henkilöstöstä noin puolet työskentelee LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) ja BREEAM (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) - ympäristösertifioituissa toimitiloissa. Enfon toimistoissa on suosittu ekologisia vaihtoehtoja mm. sähkösopimuksissa, kaluste- ja toimistotarvikkehankinnoissa. Enfollla on käytössään parhaat työvälineet tukemaan virtuaalisia tapaamisia sekä etätyötä, mikä pienentää matkustamisen tarvetta ja säästää siten luontoa.

Enfo on lisännyt henkilöstönsä ympäristötietoisuutta siihen liittyvien infojen sekä tilaisuuksien kautta. Enfolainen on vuonna 2016 saanut kokeilla ajaa sähköautolla, osallistua pyöräilykisaan sekä nauttia luomuaamupalasta. Enfo on mukana WWF (World Wildlife Fund):in Suomen Green Office-ympäristöjärjestelmässä, jonka kautta Enfo pitää henkilöstönsä ajan tasalla siitä, kuinka yritys ja sen henkilöstö pystyvät suoranaisesti vaikuttamaan luontoon ja sen monimuotoisuuden suojelemiseen sekä pienentämään omaa ympäristöjalanjälkeä.

Enfo on kiinnittänyt vuoden 2016 aikana myös huomiota ympäristöystävälliseen liikkumiseen.

Uusiin työsuhteautoihin on asetettu CO2-päästöraja. Lisäksi enfolaisia kannustetaan tekemään työmatkansa julkisin kulkuneuvoin, pyöräillen ja kävellen. Enfo on tutkinut henkilöstönsä liikkumistapoja ja päästöjä sekä saavutti tähän liittyen Helsingin Seudun Joukkoliikenteen ”Työpaikka joka liikuttaa”-sertifikaatin kesällä 2016.

Hallitus, johto ja tilintarkastaja

Enfo Oyj:n hallituksen puheenjohtajana toimii Webstor Oy:n toimitusjohtaja Tapio Hakakari. Muut hallituksen jäsenet ovat Osuuskunta KPY:n toimitusjohtaja Lauri Kerman, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen senior salkunhoitaja Timo Kärkkäinen, Rocsole Oy:n hallituksen puheenjohtaja Anssi Lehikoinen, Cargotec Oyj:n tietohallintojohtaja Soili Mäkinen sekä SSH Communications Securityn toimitusjohtaja Kaisa Olkkonen.

Konsernin johtoryhmän muodostavat: Arto Herranen (CEO), Lars Aaböl (EVP, Strategic Accounts ja Ruotsin maaajohtaja), Mats Eliasson (EVP, Business Solutions), Christian Homén (CFO), Tero Kosunen (EVP, Financial Process Services), Tero Saksman (EVP, IT Transformation), Samuli Savo (EVP, Emerging Businesses and Transformation Office), ja Malin Ung (sijaisenaan Henrik Norell) (SVP, HR).

Laajennettuun johtoryhmään kuuluvat edellämainittujen lisäksi John Torgersson (Business Solutions), Sami Kähkönen (Business Solutions), Eric Brügge (IT Transformation) ja Adam Ritzén (Markkinointi).

Yhtiön tilintarkastajana on tilikaudella toiminut tilintarkastusyhteisö PricewaterhouseCoopers Oy ja sen nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana KHT Pekka Loikkanen.

Osakkeet, omistajat ja osakepääoman muutokset

Enfo Oyj:n osakkeiden kokonaismäärä oli 31.12.2016 yhteensä 660 761 osaketta. Enfollla oli tilikauden lopussa yhteensä 118 osakkeenomistajaa. Yhtiöllä on yksi osakesarja. Enfo omisti omia osakkeita joulukuun 2016 lopussa 1 670 kappaletta.

Vuoden 2016 lopussa yhtiön kymmenen suurinta omistajaa olivat Osuuskunta KPY, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, Enfo Oyj:n Henkilöstöraho HR, Rongo Cap Oy, Keski-suomalainen Oyj, Einari Vidgrén Oy, Pohjois-Savon Osuuspankki, Hannu Isotalo Oy, Kallax Oy ja Arto Herranen. Osuuskunta KPY:n omistusosuus on 85,79 %.

Yhtiökokouksen hallitukselle antaman valtuutuksen perusteella toteutettiin marraskuussa merkintäoikeusanti, jossa tarjottiin enintään 59 928 kappaletta uutta osaketta. Ensisijaisessa merkinnässä merkittiin yhteensä 57 501 uutta osaketta. Ensisijaisessa merkinnässä merkittämättä jääneet osakkeet, yhteensä 2427 osaketta, merkitsi Osuuskunta KPY toissijaisen merkintäoikeutensa perusteella 22.11.2016. Yhtiön hallitus hyväksyi 22.11.2016 sekä ensisijaisessa merkinnässä että toissijaisessa merkinnässä tehdyt merkinnät.

Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksiä

Enfo Oyj:n 30.3.2016 pidetty varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen esityksen mukaisesti jakaa osinkoa 31.12.2015 päättyneeltä tilikaudelta vahviste-

tun taseen perusteella 5,90 euroa ulkona olevaa osaketta kohden, eli arviolta yhteensä 3 538 949,80 euroa. Osingonmaksupäivä oli 27.5.2016.

Nimitysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti hallituksen varsinaisiksi jäseniksi valittiin uudelleen Tapio Hakakari, Lauri Kerman, Timo Kärkkäinen ja Soili Mäkinen. Lisäksi nimitysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti valittiin hallitukseen uusina jäseninä Anssi Lehikoinen ja Kaisa Olkkonen. Yhtiökouksen jälkeen pidetyssä järjestäytymiskokouksessa hallitus valitsi puheenjohtajakseen Tapio Hakakaran.

Lisäksi Yhtiökokous päätti valtuutuksista, joiden pääehdot ovat seuraavat:

- Enintään 175 000 uuden osakkeen antaminen maksullisella osakeannilla yhdessä tai useammassa erässä. Valtuutus on voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka.
- Enintään 10 000 uuden tai yhtiön hallussa olevan oman osakkeen antaminen tai luovuttaminen maksullisella suunnatulla osakeannilla. Valtuutus on voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka.
- Enintään 10 000 yhtiön oman osakkeen hankkiminen yhtiön vapaalla omalla pääomalla. Valtuutus on voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka.

Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

Enfo myi helmikuussa 2017 tiedonvälityspalveluja tarjoavan tytäryhtiönsä Enfo Zender Oy:n koko osakekannan kuopiolaiselle laskutuksen ja maksuvalvonnan palveluihin erikoistuneelle Ropo Capitalille. Enfo Oyj keskittyy jatkossa entistä vahvemmin strategiansa mukaisesti digitalisaatiota tukeviin tietotekniikka- ja talousprosessipalveluihin. Muutoksen seurauksena Financial Process Services keskittyy taloushallinnon ulkoistuspalveluihin.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernin vuoden 2017 jatkuvien liiketoimintojen liikevaihdon arvioidaan kasvavan. Myös konsernin vuoden 2017 jatkuvien liiketoimintojen käyttökateen ilman kertaluonteisia eria arvioidaan kasvavan.

Riskit ja epävarmuustekijät

Lyhyen aikavälin riskit ja epävarmuustekijät liittyvät hintakilpailukyvyyn ylläpitoon konsernin kaikilla liiketoiminta-alueilla. Lisäksi uusien liiketoimintojen liikevaihto ja kannattavuus saattaa kehittyä suunniteltua heikommin. Rekrytointivaikeudet erityisesti Tukholman alueella saattavat heikentää Business Solutions -liiketoiminta-alueen muutoin hyviä kasvunäkymiä.

Pitkällä tähtäimellä suurimmat epävarmuustekijät liittyvät perinteisten IT-palveluiden kysynnän laskuun ja Enfon strategiamuutoksen toteutusaikatauluun. Strategiamuutokseen liittyvät kertaluonteiset kulut heikentävät lähiajan kannattavuutta

Hallituksen esitys yhtiökokoukselle pääoman palauttamiseksi sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että yhtiö palauttaa osakkeenomistajille yhtiökokouksen jälkeen sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta 7,8M€ (11,91 per osake).

Hallituksen esitys voittovarojen käyttämisestä

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31.12.2016 olivat yhteensä 37 673 838,72 euroa. Yhtiön hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osakkeenomistajille jaetaan varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen osinkona 0,7 M€ (0,99 per osake). Yhtiön hallitus ehdottaa lisäksi, että yhtiökokous valtuuttaa hallituksen päättämään enintään 3 M€ (4,55 per osake) lisäosingon maksamisesta viimeistään joulukuussa 2017. Osinko maksetaan sille osakkeenomistajalle, joka on merkitty osingonmaksun täsmäytyspäivänä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon.

TUNNUSLUVUT

IFRS

Tuloslaskelman tunnuslukuja	2016	2015	2014
Liikevaihto (M €)	127,6	110,8	145,3
Liikevaihdon muutos, %	15,1	-3,2	-3,7
Liikevoitto (M €)	0,1	4,8	9,7
% liikevaihdesta	0,1	4,4	6,7
Voitto ennen veroja (M €)	-0,8	6,8	8,1
% liikevaihdesta	-0,6	4,8	5,5
Tilikauden voitto (M €)	-0,7	5,4	6,4
% liikevaihdesta	-0,5	3,8	4,4
Rahoituskulut, netto (M €)	-0,9	0,8	1,6
% liikevaihdesta	-0,7	0,5	1,1
Sijoitetun pääoman tuotto-%	0,6	8,8	11,3
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	-2,9	10,1	12,4
Taseen tunnuslukuja			
Omavaraisuusaste-%	41,5	44,4	42,9
Nettovelkaantumisaste-%	68,1	50,7	55,1
Korolliset nettovelat (M €)	38,9	27,8	28,7
Taseen loppusumma (M €)	133,6	124,1	121,9

Osakekohtaisia tunnuslukuja	2016	2015	2014
Yhtiön osakkeenomistajille kuuluva laimentamaton/laimennettu osakekohtainen tulos jatkuvista toiminnoista EUR	-4,64	3,72	8,5
Yhtiön osakkeenomistajille kuuluva laimentamaton/laimennettu osakekohtainen tulos EUR	-1,60	7,39	8,5
Osakekohtainen oma pääoma	87,6	89,0	85,8
Osakekohtainen osinko*	5,54	5,9	5,9
Osinko tuloksesta %	n/a	79,9	69,8
Osakkeiden lukumäärä 31.12.	660 761	600 833	590 833
- ilman omia osakkeita	659 091	599 822	589 822
Osakkeiden osakeantioikaistu keskimäärä	605 423	592 096	589 839
Muut tunnusluvut			
Investoinnit (netto) (M €)	10,4	14,3	8,9
% liikevaihdesta	8,2	13,3	6,1
Henkilöstö keskimäärin, jatkuvat toiminnot	876	842	775
Henkilöstö keskimäärin, lopetetut toiminnot	39	37	

* laskettu hallituksen osingonjakoehdotuksen mukaisesti sisältäen ehdotetun lisäosion

Vuoden 2014 tunnusluvut kuten raportoitu aikaisempina vuosina, vuoden 2015 tunnusluvut oikaistu tuloslaskelman tunnuslukujen osalta niin, että sisältävät vain jatkuvat toiminnot.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Tunnusluvut on laskettu käyttäen seuraavia kaavoja:

Sijoitetun pääoman tuotto	=	$\frac{\text{Voitto ennen veroja} + \text{rahoituskulut}}{\text{Oma pääoma} + \text{korolliset rahoitusvelat (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}}$
Oman pääoman tuotto	=	$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}}$
Omavaraisuusaste	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}}$
Nettovelkaantumisaste	=	$\frac{\text{Korolliset nettorahoitusvelat}}{\text{Oma pääoma}}$
Korolliset nettorahoitusvelat	=	Korolliset rahoitusvelat - rahavarat ja muut likvidit rahoitusvarat
Osakekohtainen tulos (EPS)	=	$\frac{\text{Emoyhtiön kantaosakkeiden omistajille kuuluva voitto/tappio}}{\text{Ulkona olevien kantaosakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo}}$
Osakekohtainen oma pääoma	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä 31.12.}}$
Osakekohtainen osinko	=	$\frac{\text{Tilikauden osingonjako}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä 31.12.}}$
Osinko tuloksesta (%)	=	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$

KONSERNITILINPÄÄTÖS (IFRS)

KONSERNIN TULOSLASKELMA

IFRS, 1000 €

	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto	4	127 556	110 790
Liiketoiminnan muut tuotot	5	115	709
Materiaalit ja palvelut	6	-33 333	-25 996
Palkat ja muut työsuhde-etuudet	7	-70 730	-61 611
Poistot ja arvonalentumiset	8	-5 705	-4 695
Liiketoiminnan muut kulut	9	-17 798	-14 352
Liikevoitto		105	4 845
Rahoitustuotot	10	146	511
Rahoituskulut	10	-1 080	-1 268
Rahoituskulut (netto)	10	-934	-757
Voitto ennen veroja		-829	4 088
Tuloverot	11	162	-864
Tilikauden voitto jatkuvista toiminnoista		-667	3 223
Lopetetut toiminnot			
Tilikauden voitto lopetetuista toiminnoista		1 841	2 170

	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tilikauden voitto		1 174	5 393
Jakautuminen			
- emoyhtiön omistajille		-967	4 375
- määräysvallattomille omistajille		2 141	1 018
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta laskettu laimentamaton ja laimennettu osakekohtainen tulos:			
Yhtiön osakkeenomistajille kuuluva jatkuvien toimintojen tulos (EUR)		-4,64	3,72
Tulos lopetetuista toiminnoista (EUR)		3,04	3,66
Yhtiön osakkeenomistajille kuuluva osakekohtainen tulos yhteensä (EUR)	13	-1,60	7,39

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA

IFRS, 1000 €

	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tilikauden voitto	1 174	5 393
Erät, jotka saatetaan tulevaisuudessa siirtää tulosvaikutteisiksi:		
Myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonmuutos	-11	5
Nettosijoituksesta ulkomaiseen tytäryhtiöön aiheutuvat kurssierot	-677	387
Nettosijoituksen suojaus	-79	115
Muut muuntoerot	-413	213
Rahavirran suojaus	116	127
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	-21	-26
Tilikauden muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen	-1 085	821
Tilikauden laaja tulos yhteensä	89	6 214
Jakautuminen		
- emoyhtiön omistajille	-2 002	5 170
- määräysvallattomille omistajille	2 091	1 043

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

KONSERNITASE

IFRS, 1000 €

	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	14	4 369	4 360
Liikearvo	15	77 803	71 499
Muut aineettomat hyödykkeet	15	6 331	9 203
Myytavissä olevat sijoitukset	16	130	142
Saamiset	17	338	92
Laskennalliset verosaamiset	18	1 474	1 361
Pitkäaikaiset varat yhteensä		90 446	86 656
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	19	95	177
Myyntisaamiset	20	26 461	26 365
Muut saamiset	20	3 262	3 242
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset	20	2 942	1 971
Myytavissä olevat sijoitukset	16	2	2
Rahavarat	21	5 018	5 662
Lyhytaikaiset varat yhteensä		37 780	37 419
Lopetettujen toimintojen varat		5 421	
Varat yhteensä		133 646	124 075

	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Oma pääoma			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	22	265	265
Ylikurssirahasto	22	13 316	13 316
Omat osakkeet	22	-149	-87
Muuntoerot	22	671	2 052
Arvonmuutos- ja muut rahastot	22	7 980	2 875
Kertyneet voittovarot		30 941	35 064
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma yhteensä		53 025	53 486
Määräysvallattomien omistajien osuus		1 853	1 370
Oma pääoma yhteensä		54 877	54 856
Pitkäaikaiset velat			
Laskennalliset verovelat	18	799	1 094
Rahoitusvelat	24	21 463	23 232
Muut velat	25	1 079	5 005
Pitkäaikaiset velat yhteensä		23 342	29 331
Lyhytaikaiset velat			
Ostovelat	25	7 076	9 691
Muut velat	25	22 247	19 297
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat	25	797	676
Rahoitusvelat	24	22 418	10 224
Lyhytaikaiset velat yhteensä		52 539	39 888
Velat yhteensä		75 880	69 219
Lopetettujen toimintojen velat		2 889	
Oma pääoma ja velat yhteensä		133 646	124 075

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

IFRS, 1000 €

	1.1-31.12.2016	1.1-31.12.2015
Liiketoiminnan rahavirrat (lopetetut toiminnot mukaan lukien)		
Tilikauden voitto	1 174	5 393
Oikaisut:		
Poistot	5 978	5 020
Rahoituserät	931	761
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja tappiot	44	-37
Verot	304	1 384
Liiketoimet, joihin ei liity maksutapahtumaa	359	-567
Käyttöpääoman muutokset:		
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos	-542	2 798
Vaihto-omaisuuden muutos	79	80
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos	166	-367
Maksetut korot	-827	-1 101
Saadut korot ja osingot	74	26
Maksetut verot	-2 290	-1 317
Liiketoiminnan nettorahavirta	5 450	12 072
Investointien rahavirrat (lopetetut toiminnot mukaan lukien)		
Tytäryritysten hankinta vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	-11 827	-3 751
Investoinnit aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin	-47	-51
Investoinnit aineettomiin käyttöomaisuushyödykkeisiin	-437	-1 515
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myynnit	47	80
Luovutustulot liiketoimintakaupoista	0	797
Investointien nettorahavirta	-12 264	-4 440

	1.1-31.12.2016	1.1-31.12.2015
Rahoituksen rahavirrat (lopetetut toiminnot mukaan lukien)		
Maksullinen osakeanti	5 000	0
Maksetut osingot	-4 584	-4 857
Omiin osakkeisiin liittyvät transaktiot	-82	-1
Lainojen nostot	14 870	11 501
Lainojen takaisinmaksut	-4 411	-18 531
Rahoitusleasingvelkojen takaisinmaksut	-3 269	-3 330
Rahoituksen nettorahavirta	7 524	-15 217
Rahavarojen muutos	710	-7 585
Valuuttakurssimuutosten vaikutus rahavaroihin	138	-95
Rahavarat tilikauden alussa	5 662	13 343
Lopetettujen toimintojen rahavarat	-1 492	0
Rahavarat tilikauden lopussa	5 018	5 662

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

IFRS, 1000 €

	Liitetieto	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Omat osakkeet	Muunto- erot	Arvonmuutos ja muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015		265	13 316	-82	1 192	1 787	34 152	50 630	1 375	52 005
Tilikauden voitto tai tappio							4 375	4 375	1 018	5 393
Laaja tulos										
Muut laajan tuloksen erät										
Myytavissä olevat sijoitukset						5		5		5
Nettosijoituksesta ulkomaiseen tytäryhtiöön aiheutuvat kurssierot					387			387		387
Nettosijoituksen suojaus					115			115		115
Muut muuntoerot					357		-170	187	26	213
Rahavirran suojaus						127		127		127
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot						-26		-26		-26
Tilikauden muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen					860	106	-170	796	26	821
Tilikauden laaja tulos					860	106	4 205	5 170	1 044	6 214
Liiketoimet omistajien kanssa	21									
Osingonjako							-3 478	-3 478	-1 379	-4 857
Osakeanti						978		978		978
Omien osakkeiden hankinta				-71				-71		-71
Omien osakkeiden myynti				66		3		69		69
Tytäryrityksen hankintaan liittyvä määräys- vallattomien omistajien osuus								0	331	331
Johdon kannustinjärjestelmä							167	167		167
Takaisinlunastusveloite							19	19		19
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				-5		982	-3 292	-2 315	-1 048	-3 363
Oma pääoma 31.12.2015		265	13 316	-86	2 052	2 874	35 065	53 486	1 371	54 856

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

Liitetieto	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Omat osakkeet	Muunto- erot	Arvonmuutos ja muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2016	265	13 316	-86	2 052	2 874	35 065	53 486	1 371	54 856
Tilikauden voitto tai tappio						-967	-967	2 141	1 174
Laaja tulos									
Muut laajan tuloksen erät									
Myytavissä olevat sijoitukset						-11	-11		-11
Nettosijoituksesta ulkomaiseen tytäryhtiöön aiheutuvat kurssierot				-677			-677		-677
Nettosijoituksen suojaus				-79			-79		-79
Muut muuntoerot				-625		262	-362	-50	-413
Rahavirran suojaus					116		116		116
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot					-21		-21		-21
Tilikauden muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen				-1 381	84	262	-1 035	-50	-1 085
Tilikauden laaja tulos				-1 381	84	-705	-2 002	2 091	89
Liiketoimet omistajien kanssa									
Osingonjako						-3 539	-3 539	-1 046	-4 585
Osakeanti					5 000		5 000		5 000
Omien osakkeiden hankinta			-82				-82		-82
Omien osakkeiden myynti							0		0
Tytäryrityksen hankintaan liittyvä määräys- vallattomien omistajien osuus						232	232	-563	-331
Johdon kannustinjärjestelmä			20		22	-20	22		22
Takaisinlunastusvelvoite						-93	-93		-93
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä			-62		5 022	-3 419	1 541	-1 609	-68
Oma pääoma 31.12.2016	265	13 316	-148	671	7 980	30 941	53 025	1 853	54 877

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

48	1.	Yrityksen perustiedot	64	16.	Myytavissä olevat sijoitukset
48	2.	Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	64	17.	Pitkäaikaiset saamiset
56	3.	Rahoitusriskien hallinta	65	18.	Laskennalliset verosaamiset ja -velat
58	4.	Liikevaihto	66	19.	Vaihto-omaisuus
58	5.	Liiketoiminnan muut tuotot	66	20.	Myyntisaamiset ja muut saamiset
58	6.	Materiaalit ja palvelut	66	21.	Rahavarat
58	7.	Palkat ja muut työsuhte-etuudet	66	22.	Oma pääoma
58	8.	Poistot ja arvonalentumiset	67	23.	Osakepalkitseminen
59	9.	Liiketoiminnan muut kulut	68	24.	Rahoitusvelat
59	10.	Rahoitustuotot ja -kulut	69	25.	Ostovelat ja muut velat
59	11.	Tuloverot	69	26.	Lähipiiri-informaatio
60	12.	Lopetetut toiminnot	70	27.	Tiedot yrityshankinnoista
61	13.	Osakekohtainen tulos	71	28.	Vastuut
61	14.	Aineelliset hyödykkeet	71	29.	Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat
62	15.	Aineettomat hyödykkeet			

1. Yrityksen perustiedot

Enfo on pohjoismainen, innovatiivisia digitaalisia ratkaisuja liiketoiminnan kehittämiseen, uudistamiseen ja parantamiseen tarjoava IT-talo.

Yhtiön kotipaikka on Kuopio. Enfo Oyj kuuluu Osuuskunta KPY- konserniin, jonka emoyhtiö on Osuuskunta KPY ja sen kotipaikka on Kuopio.

Enfo Oyj:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 1.3.2017 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

2. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

LAATIMISPERUSTA

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2016 voimassaolevia IAS- ja IFRS -standardeja sekä SIC- ja IFRIC -tulkintoja.

Konsernitilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin (oletushankintameno) perustuen, lukuun ottamatta standardien edellyttämällä tavalla käypään arvoon arvostettuja eriä, kuten myytävissä olevat rahoitusvarat.

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta laskenta-arvioiden ja oletusten käyttämistä, jotka vaikuttavat taseen laatimishetken varojen ja velkojen määrään, ehdollisten varojen ja velkojen raportointiin sekä tuottojen ja kulujen määrään raportointikaudella. Johdon harkintaa edellyttäviä laatimisperusteita ja arvioihin liittyviä epävarmuustekijöitä käsitellään erillisessä kappaleessa.

Tilinpäätös esitetään tuhansina euroina. Esittämistä varten yksittäiset luvut ja loppusummat on pyöristetty täysiksi tuhansiksi, mikä aiheuttaa pyöristyseroja yhteenlaskuissa.

Enfo Oyj on soveltanut tilikauden aikana voimaantulleita Enfo Oyj:tä koskevia standardimuutoksia ja tulkintoja. Muutoksilla ei ole ollut olennaista vaikutusta konsernin tilikauden tulokseen, taloudelliseen asemaan tai tilinpäätöksen esittämiseen.

Yhtiö on aikaisempina vuosina vapaaehtoisesti esittänyt IFRS 8 mukaiset segmenttitiidot tilinpäätöksessään. Lisäksi lopetetun toiminnan myötä yhtiö yhtiö ei seuraa liiketoimintaa enää aikaisemman segmenttiraportoinnin mukaisesti. Näin ollen segmenttietietoja ei esitetä tilinpäätöksessä.

Seuraavana vuonna voimaan tulevat muutokset

Vuonna 2017 voimaantulevilla IFRS-standardeilla ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernin tilikauden tulokseen, taloudelliseen asemaan tai tilinpäätöksen esittämiseen.

Myöhemmin voimaan tulevat muutokset

Konserni ottaa alla olevat IASB:n julkaisemat standardit ja standardimuutokset käyttöön myöhemmin kuin 1.1.2017 alkavalla tilikaudella edellyttäen, että EU ne hyväksyy.

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista (arvioitu voimaantulo 1.1.2018) -standardi sisältää viisivaiheisen mallin asiakassopimusten perusteella saatavien myyntituottojen kirjaamiseen. Uuden standardin peruserätyksenä on, että myyntituotot kirjataan, kun tavaraa tai palvelua koskeva määräysvalta siirtyy asiakkaalle – aiemmin käytettyjen riskien ja etujen sijaan tarkastellaan siis määräysvaltaa. Lisäksi IFRS 15 sisältää kattavat liitetietovaatimukset.

Myyntituottojen kirjaamisessa on sovellettava uutta viisivaiheista prosessia:

- yksilöidään asiakassopimukset
- yksilöidään erilliset suoritevelvoitteet
- määritetään sopimuksen mukainen transaktiohinta
- kohdistetaan transaktiohintaa erillisille suoritevelvoitteille, ja
- kirjataan myyntituotto, kun kukin suoritevelvoite on täytetty.

Konserni tulee analysoimaan uuden standardin vaikutusta konsernin tilinpäätökseen käyttäen edellä mainittua viisivaiheista prosessia tilikauden 2017 aikana. Tämänhetkisen alustavan analyysin perusteella standardi vaikuttaa ainakin tilinpäätöksen esittämiseen standardin tuomien liitetietovaikutusten kautta. Standardi otetaan konsernissa käyttöön lisätietoja antamalla ei-takautuvasti.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit (arvioitu voimaantulo 1.1.2018) korvaa IAS 39 -standardin ja se tuo muutoksia rahoitusvarojen luokitteluun ja arvos- tamiseen, niiden arvonalentumisen määrittämiseen sekä suojauslaskennan periaatteisiin.

Rahoitusvaroina olevat velkakirjasijoitukset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun, mutta vain silloin kun liiketoimintamallin tavoitteena on pitää nämä sijoitukset ja kerätä kaikki sopimukseen perustuvat rahavirrat ja kun instrumentin sopimukseen perustuvat rahavirrat koostuvat yksinomaan pääoman ja koron maksusta.

Kaikki muut rahoitusvarana olevat velkakirjasijoitukset ja osakesijoitukset, sekä strukturoidut sijoitustuotteet, kirjataan käypään arvoon. Kaikki rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Poikkeuksena ovat käyvän arvon muutokset osakesijoituksista, joita ei pidetä kaupankäyntitarkoituksessa: ne voidaan kirjata joko tuloslaskelmaan tai oman pääoman rahastoihin (jolloin niitä ei myöhemmin siirretä tulosvaikutteisiksi). Lisäksi jotkut rahoitusvaroihin kuuluvat velkakirjasijoitukset voidaan arvostaa käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta yrityksen liiketoimintamallista riippuen.

Konserni on parhaillaan arvioimassa standardin käyttöönoton vaikutuksia. Alustavan arvion mukaan standardin käyttöönotolla ei odoteta olevan merkittävää vaikutusta konsernin tulokseen tai taseeseen.

IFRS 16 (arvioitu voimaantulo 1.1.2019) vaikuttaa lähinnä vuokralle ottajien kirjanpitoon, ja sen seurauksena kaikki muut vuokrasopimukset, paitsi arvotetaan pienet ja lyhytaikaiset, merkitään taseeseen. Vuokralle ottajan näkökulmasta standardissa on luovuttu nykyisestä jaottelusta operatiivisiin vuokrasopimuksiin ja rahoitusleasingisopimusiin, ja sen mukaan käytännössä kaikista vuokrasopimuksista kirjataan omaisuuserä (oikeus käyttää vuokralle otettua omaisuuserää) ja vuokaranmaksuvelvoitetta koskeva rahoitusvelka.

Standardilla on vaikutusta myös tuloslaskelmaan, koska kokonaiskulut ovat tyypillisesti suuremmat vuokrasopimuksen voimassaoloajan alkupuolella ja pienemmät sen loppupuolella. Lisäksi liiketoiminnan kuluihin nyt sisältyvän vuokrakulun tilalle tulee korot ja poistot, mikä vaikuttaa keskeisiin tunnuslukuihin kuten EBITDA:an.

Konsernilla on jo tällä hetkellä merkittävä määrä rahoitusleasingina käsiteltyjä vuokrasopimuksia taseessa. Muutos tulee vaikuttamaan konsernin tuloslaskelmaan ja taseeseen lähinnä toimitilavuokrasopimusten kautta sekä muiden pienempien kokonaisuusien kautta, esimerkiksi laitevuokrien osalta. Konserni on parhaillaan arvioimassa tarkempaa euromääräistä vaikutusta.

KONSOLIDOINTIPERIAATTEET

Tytäryritykset

Konsernitilinpäätös sisältää Enfo Oyj:n ja sen tytäryritykset. Tytäryritykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin oikeus määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Potentiaalisen äänivallan olemassaolo otetaan huomioon määräysvallan syntymisen ehtoja arvioitaessa silloin, kun potentiaaliseen äänivaltaan oikeuttavat instrumentit ovat tarkasteluhetkellä toteutettavissa.

Keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä. Mahdollinen ehdollinen lisäkauppahinta on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä ja se on luokiteltu joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Hankitut tytäryritykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryritykset siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida, kun tappio johtuu arvonalentumisesta.

Tilikauden voiton tai tappion jakautuminen emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään erillisessä tuloslaskelmassa. Laajan tuloksen jakautuminen emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään laajan tuloslaskelman yhteydessä.

Tytäryritykset noudattavat samaa tilikautta emoyhtiön kanssa sekä tässä kuvattuja konsernin laadintaperiaatteita.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Konsernin yksiköiden tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut mitataan siinä valuutassa, joka on kunkin yksikön pääasiallisen toimintaympäristön valuutta ("toimintavaluutta"). Konsernitilinpäätös esitetään euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämism valuutta.

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu euroiksi käyttäen tapahtumapäivänä vallitsevaa kurssia. Ulkomaan rahan määräiset monetaariset erät on muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssveja käyttäen. Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuntamisesta syntyneet voitot ja tappiot on merkitty tuloslaskelmaan. Liiketoiminnan (myynnin ja ostojen) kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle. Rahoitukseen liittyvät kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Ulkomaaiset konserniyhtiöiden tuloslaskelmat on muutettu emoyhtiön valuuttaan tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin.

Muuntamisesta syntyneet kurssierot samoin kuin ulkomaisten tytäryritysten omien pääomien muuntamisesta syntyneet muuntoerot kirjataan omaan pääomaan. Mikäli ulkomainen tytäryhtiö myydään tai puretaan, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota. Kurssierot sellaisesta monetaarisesta erästä, joka on osa yhteisön nettosijoitusta ulkomaiseen yksikköön, on konsernitilinpäätöksessä kirjattu omaan pääomaan ja ne siirretään tulosvaikutteiseksi, kun sijoituksesta luovutaan.

AINEELLISET KÄYTTÖOMAISUUSHYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on arvostettu poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Myöhemmin syntyvät menot sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintamenu on luotettavasti määritettävissä. Muut korjaus- ja ylläpitomenot kirjataan tulosvaikutteisesti toteutumisasajankohtana.

Hyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat konsernissa ovat seuraavat:

Koneet ja kalusto	3-5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan säännöllisesti jokaisen tilinpäätöksen ja osavuosikatsauksen yhteydessä ja tarvittaessa niitä oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia. Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistot aloitetaan silloin, kun omaisuus on valmis käytettäväksi ja lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuususerät ja lopetetut toiminnot -standardin mukaisesti.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Liikearvo

Liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät hankitun nettovarallisuuden käyvän arvon.

Liikearvosta ei kirjata poistoja vaan se testataan vuosittain tai tarvittaessa useammin mahdollisen arvonalentumisen varalta. Tätä tarkoitusta varten lii-

kearvo on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka vastaavat johdon tapaa seurata liiketoimintaa ja siihen liittyvää liikearvoa. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoa vähennettynä arvonalentumisilla.

Liiketoimintojen yhdistämisessä syntyneet aineettomat hyödykkeet

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut yksilöitävissä olevat aineettomat hyödykkeet kirjataan erillään liikearvosta. Konserniin on liiketoimintojen yhdistämisen yhteydessä syntynyt asiakassuhteisiin ja tuotemerkkeihin liittyviä aineettomia oikeuksia. Aineettomat oikeudet kirjataan hankintahetkellä käypään arvoon ja poistetaan niiden arvioituna taloudellisena vaikutusaikana. Käypä arvo on määritelty arvioitujen diskontattujen kassavirtojen perusteella.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi lukuun ottamatta niitä kehittämismenoja, jotka täyttävät IAS 38 *Aineettomat hyödykkeet* -standardin edellyttämät aktivointikriteerit. Kehittämismenot aktivoidaan taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi, kun tuote on teknisesti toteutettavissa, se voidaan hyödyntää kaupallisesti ja tuotteesta odotetaan saatavan vastaista taloudellista hyötyä. Aktivoidut kehittämismenot sisältävät ne materiaali-, työ- ja testausmenot, jotka johtuvat välittömästi hyödykkeen saattamisesta valmiiksi sille aiottuun käyttötarkoitukseen. Aiemmin kuluksi kirjattuja kehittämismenoja ei aktivoida myöhempinä tilikausina.

Hyödykkeestä kirjataan poistot siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Aktivoidut kehittämismenot arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen hankintamenoa kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyinä. Aktivoidujen kehittämismenojen taloudellinen vaikutusaika on 3-5 vuotta, jonka kuluessa aktivoidut menot kirjataan tasapoistoina kuluksi.

Muut aineettomat hyödykkeet

Ostetut patentit, tavaramerkit, lisenssit ja muut aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, merkitään taseeseen ja kirjataan tasapoistoina kuluksi tuloslaskelmaan niiden taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Konserni arvioi ohjelmistojen ja muiden aineettomien hyödykkeiden taloudelliseksi vaikutusajaksi 3-5 vuotta. Aineettomista hyödykkeistä, joilla on rajaton taloudellinen vaikutusaika, ei kirjata poistoja, vaan ne testataan vuosittain tai tarvittaessa useammin mahdollisen arvonalentumisen varalta. Konsernilla ei ole tällä hetkellä aineettomia hyödykkeitä, joilla olisi rajaton taloudellinen vaikutusaika.

Aineettomien hyödykkeiden hankintameno muodostuu ostohinnasta ja kaikista niistä menoista, jotka välittömästi johtuvat hyödykkeen saattamis-

ta valmiiksi sille aiottuun käyttötarkoitukseen. Aineettomien hyödykkeiden luovuttamisesta syntyvä voitto tai tappio esitetään tuloslaskelmassa liiketoiminnan muissa tuotoissa tai kuluissa.

VUOKRASOPIMUKSET

Konserni vuokralle ottajana

Aineellisia hyödykkeitä koskevat vuokrasopimukset, joissa konsernilla on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingisopimuksiksi. Rahoitusleasingisopimus merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Rahoitusleasingisopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Vuokravelvoitteet sisältyvät rahoitusvelkoihin. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen vuokra-aikana siten, että tilikausittain jäljelle olevalle velalle muodostuu samansuuruinen korkoprosentti.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muiden vuokrasopimusten perusteella suoritettavat vuokrat kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Saadut kannustimet on vähennetty maksetuista vuokrista hyödyn ajallisen jakautumisen perusteella.

Konserni vuokralle antaja

Konsernin vuokralle antamat hyödykkeet, joiden omistamiselle ominaiset riskit ja edut ovat siirtyneet olennaisilta osin vuokralle ottajalle, käsitellään rahoitusleasingisopimuksina ja kirjataan taseeseen saamisina nykyarvon määräisenä. Rahoitusleasingisopimuksen rahoitustuotto tuloutetaan vuokra-aikana siten, että jäljellä oleva nettosijoitus tuottaa tilikausittain saman tuottoprosentin vuokra-ajan kuluessa. Konsernilla ei tällä hetkellä ole olennaisia rahoitusleasingisopimuksia vuokralle antajana.

Muilla kuin rahoitusleasingisopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät taseen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja niistä kirjataan poistot taloudellisena vaikutusaikana. Vuokratuotot kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

Järjestelyt, jotka sisältävät vuokrasopimuksen

Konserni analysoi asiakkaiden ja toimittajien kanssa tehdyt sopimukset IFRIC 4 -tulokannan mukaan järjestelyn tosiasiallisen sisällön perusteella. Mikäli järjestely sisältää vuokrasopimuksen, vuokrasopimusosuuteen sovelletaan IAS 17 Vuokrasopimukset -standardin vaatimuksia. Muihin järjestelyihin tai järjestelyn muihin osatekijöihin sovelletaan niitä koskevien IFRS -standardien säännöksiä.

AINEELLISTEN JA AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN ARVONALENTUMINEN

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo.

Liikearvon, aineettomien hyödykkeiden, joilla on rajaton taloudellinen vaihtumisaika, sekä keskeneräisten aineettomien hyödykkeiden osalta arvonalentumistestaus tehdään vuosittain riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvon arvonalentumistarkastelu tehdään rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla.

Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan. Arvonalentumistappio perutaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei kuitenkaan peruta enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruta missään tilanteessa.

VIERAAN PÄÄOMAN MENOT

Muut vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Ehdot täyttävän omaisuuserän hankkimisesta tai valmistamisesta johtuvat vieraan pääoman menot aktivoidaan osana kyseisen omaisuuserän hankintamenoa.

JULKISET AVUSTUKSET

Aineellisten käyttöomaisuushankintojen kattamiseksi saadut julkiset avustukset kirjataan aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpitoarvojen vähennykseksi silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että ne tullaan saamaan ja että konserni täyttää avustuksen saamisen ehdot. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen käyttöaikana. Muut julkiset avustukset kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin.

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoa tai sitä alhaisempaan netto-realisointiarvoon. Hankintameno määritetään painotetun keskihinnan menetelmällä. Netto-realisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot.

TYÖSUHDE-ETUUKSET

Eläkevastuut

Eläkejärjestelyt luokitellaan etuuspuhjoiksi tai maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja erilliselle yksikölle. Tällöin konsernilla ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen, mikäli maksujen saajataho ei pysty suoriutumaan kyseisten eläke-etuuskien maksamisesta. Muut järjestelyt, jotka eivät täytä yllä mainittuja ehtoja, ovat etuuspuhjoisia järjestelyjä.

Konsernin eläketurva on hoidettu ulkopuolisissa eläkevakuutusyhtiöissä. Eläkevastuut on luokiteltu maksupohjaisiksi järjestelyiksi, jolloin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, jota veloitus koskee.

Osakeperusteiset maksut

Konsernissa on voimassa kannustejärjestelmä, jonka kirjanpitokäsittely on IFRS 2 Osakeperusteiset maksut -standardin mukainen ja joka tarjoaa avainhenkilöille mahdollisuuden saada tulospalkkiona yhtiön osakkeita saavutettujen tavoitteiden perusteella. Palkkiojärjestelmän ehdot ja toteuma määritetään konsernin taloudellisten tavoitteiden perusteella. Kannustinjärjestelmästä syntyvä kustannus määräytyy enimmäispalkkion ja tavoitteiden toteuma-arvion kautta ja se esitetään tuloslaskelmassa työsuhte-etuuksista aiheutuvina kuluina. Palkkio jaksotetaan ansainta-ajalle.

Lisää tietoa yhtiön osakeperusteisesta järjestelystä liitetieto 23 Osakepalkitseminen.

Varaukset sekä ehdolliset varat ja velat

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa. Varaus arvostetaan veloitteen kattamiseksi vaadittavien menojen nykyarvoon.

Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan kaudelle, jolloin konserni tulee laillisesti tai tosiasiallisesti velvolliseksi maksusuoritukseen. Työsuhteen päättymiskorvaukset kirjataan vasta sen jälkeen, kun on joko tehty asianomaisten työntekijöiden edustajien kanssa sopimus, joka tarkentaa irtisanomisperusteet ja irtisanottavien määrän tai kun työntekijöille on ilmoitettu täsmällisistä ehdoista. Konsernin jatkuvaan liiketoimintaan liittyvistä menoista ei kirjata varausta.

Tappiollisista sopimuksista kirjataan varaus, kun velvoitteiden täyttämiseksi vaadittavat väistämättömät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumisen seurauksena syntynyt ehdollinen velvoite, joka varmistuu kun konsernin määräysvallan ulkopuolella oleva epävarma tapahtuma realisoituu. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvelvoitteen täyttymistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona.

Ehdollinen vara syntyy kun on mahdollista, mutta ei käytännössä varmaa, että yrityksen hyväksi koituu taloudellista hyötyä. Ehdollinen vara esitetään liitetiedoissa.

KAUDEN VEROTETTAVAAN TULOON PERUSTUVAT VEROT JA LASKENNALLISET VEROT

Tuloslaskelman verokulu muodostuu kauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta ja laskennallisen veron muutoksesta. Verot kirjataan tulovai-
kutteisesti, paitsi milloin ne liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjattaviin eriin tai muihin laajan tuloksen eriin. Tällöin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan kunkin maan voimassa olevan verokannan mukaan.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Väliaikaiset erot syntyvät mm. rahoitusvarojen käyvän arvon arvostuksesta, käyttöomaisuuden verotus- ja kirjanpidonpoistojen eroista, kehitysmenojen aktivoinnista, rahoitusleasingkirjauksista sekä yritysten yhteenliittymien yhteydessä kirjattavien aineettomien oikeuksien aktivoinnista. Laskennallista veroa ei kirjata verotuksessa vähennyskelvottomista liikearvon arvonalentumisista eikä tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot on laskettu käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä säädettyjä verokantoja tai verokantoja, jonka hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä. Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy

verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Laskennallisen verosaamisen määrää ja hyödyntämisen todennäköisyyttä arvioidaan jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä.

Laskennalliset verosaamiset ja -velat esitetään taseessa omina erinään sisältäen pitkäaikaisiin varoihin tai velkoihin. Laskennalliset verosaamiset ja -velat vähennetään toisistaan siinä tapauksessa, että yhteisöllä on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata tilikauden verotettavaan tuloon perustuva verosaaminen ja -velka keskenään ja laskennalliset verosaamiset ja -velat liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin.

Arvonlisävero ja muut vastaavat välilliset verot vähennetään myyntituottojen määrästä. Mahdolliset muut verot sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin. Veroviranomaisille maksettava arvonlisäveron ja muiden vastaavien välillisten verojen määrä esitetään lyhytaikaisena velkana taseen erässä *Muut velat* ja veroviranomaisilta saatava määrä lyhytaikaisena saamisena taseen erässä *Muut saamiset*.

TULOUTUSPERIAATTEET

Tuotetut palvelut ja mydyt tavarat

Tuotot palveluista tuloutetaan sillä tilikaudella, jolla palvelu suoritetaan. Tuotot palveluista kirjataan valmistusasteen mukaisesti silloin, kun liiketoiminnan lopputulos on arvioitavissa luotettavasti. Valmiusaste määritellään kuhunkin hankkeeseen liittyen tarkasteluhetken mennessä suoritetusta työstä aiheutuneiden menojen osuutena hankkeen arvioiduista kokonaismenoista. Lyhytaikaisten palveluiden osalta tuotot kirjataan, kun palvelu on suoritettu ja taloudellisen hyödyn saaminen palvelusuoritteesta on todennäköistä. Kun palvelut suoritetaan tiettyä ajanjaksona, tuotot kirjataan tasaerinä kyseiselle ajanjaksolle, ellei joku muu menetelmä kuvaa paremmin valmistumisastetta.

Tuotot tavaroiden myynnistä kirjataan, kun tavaroiden omistamiseen liittyvät merkittävät riskit, edut ja tosiasiallinen määräysvalta ovat siirtyneet ostajalle, tuotot ja liiketoimeen kohdistuvat kulut on määritettävissä luotettavasti ja on todennäköistä, että liiketoimeen liittyvä taloudellinen hyöty koituu yrityksen hyväksi.

Kirjattavat tuotot määritetään saadun tai saatavan vastikkeen käyvän arvon perusteella. Kirjattava tuottojen määrä ei sisällä ulkopuolisten puolesta perittyjä määriä kuten arvonlisäveroa.

Korot, rojalit ja osingot

Korko-, rojalit- ja osinkotuotot kirjataan, kun on todennäköistä, että liiketoimintaan liittyvä taloudellinen hyöty koituu yhteisön hyväksi ja tuotot ovat

määritettävissä luotettavasti. Korkotuotot kirjataan efektiivisen koron menetelmää noudattaen. Rojaltiluotot kirjataan suoriteperusteisesti sopimuksen tosiasiallisen sisällön mukaan ja osingot silloin, kun osakkeenomistajan oikeus maksun saamiseen on syntynyt.

MYYTÄVÄNÄ OLEVAT OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Konserni luokittelee pitkäaikaisen omaisuuserän tai luovutettavien erien ryhmän ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät myytävänä olevaksi, jos erän kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiallisesti omaisuuserän myynnistä. Tällöin omaisuuserä on välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan tavanomaisin ehdoin, johto on sitoutunut omaisuuserän myyntiä koskevaan suunnitelmaan, aktiiviset myyntiponnistelut on käynnistetty ja myynnin odotetaan erittäin todennäköisesti tapahtuvan vuoden kuluessa.

Myytävänä olevat omaisuuserät sekä lopetettuun toimintoon liittyvät omaisuuserät, jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi, arvostetaan kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan käypään arvoon vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä.

Myytävänä olevat omaisuuserät, luovutettavien erien ryhmät, myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjatut erät sekä luovutettavien erien ryhmään sisältyvät velat esitetään taseessa erillään muista omaisuuseristä.

Lopetettu toiminto on yhteisön osa, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi ja joka edustaa erillistä merkittävää liiketoiminta-aluetta tai maantieteellistä toiminta-aluetta, on osa yhtä koordinoitua merkittävän liiketoiminta-alueen tai maantieteellisen alueen luopumissuunnitelmaa tai on tytäryhtiö, joka on hankittu yksinomaan tarkoituksena myydä se edelleen. Lopetetun toiminnon tulos verojen jälkeen esitetään omana eränään konsernin laajassa tuloslaskelmassa.

RAHOITUSVARAT JA RAHOITUSVELAT

Konsernin rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: lainat ja muut saamiset, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu tapahtuu rahoitusvarojen hankinnan tarkoituksen perusteella, ja ne luokitellaan alkuperäisen hankinnan yhteydessä. Konsernin rahoitusvarat ovat tällä hetkellä sellaisia, että ne luokitellaan joko lainat ja muut saamiset –ryhmään tai myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

Konserni kirjaa rahoitusvarojen ostot ja myynnit kaupantekopäivän perusteella käypään arvoon. Transaktiomenot sisällytetään rahoitusvarojen alku-

peräiseen kirjanpitoarvoon, kun kyseessä on erä, jota ei arvosteta käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ryhmään on luokiteltu konsernin myynti- ja muut saamiset ja ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Lyhytaikaiset myyntisaamiset on merkitty kirjanpitoon alkuperäisen laskutetun määrän mukaisesti vähennettynä epävarmoilla saamisilla. Pitkäaikaisten saamisten arvostamisessa arvioidut vastaiset maksut diskontataan nykyhetkeen. Saamiset sisältyvät taseessa luonteensa mukaisesti lyhyt- tai pitkäaikaisiin varoihin: viimeksi mainittuihin, mikäli ne erääntyvät yli 12 kuukauden kuluessa.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Konsernin muut rahoitusvarat on luokiteltu Myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat osakkeista ja korollisista sijoituksista ja ne arvostetaan käypään arvoon. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään oman pääoman erään Muut rahastot sisältyvässä käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Käyvän arvon muutokset siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan silloin, kun sijoitus myydään tai kun sen arvo on alentunut siten, että sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio.

Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin, paitsi jos ne on tarkoitus pitää alle 12 kuukauden ajan tilinpäätöspäivästä lähtien, jolloin ne sisällytetään lyhytaikaisiin varoihin.

Käyvän arvon määrittely

Rahoitusvarojen käypä arvo määritetään ensisijaisesti käyttäen markkina-arvoja. Niiden puuttuessa käytetään käyvän arvon määrittämiseen vastaavien instrumenttien markkina-arvoja tai rahavirtojen diskonttausta.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista, erittäin likvideistä sijoituksista. Rahavaroihin luokitelluilla erillä on enintään kolmen kuukauden maturiteetti hankinta-ajankohdasta lukien. Käytetyt luottolimiitit sisältyvät lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin.

Rahoitusvara kirjataan pois taseesta vain silloin, kun sopimusperusteinen oikeus rahavaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa olemasta voimassa tai konserni siirtää rahoitusvaroihin kuuluvan erän toiselle osapuolelle siten,

että erän omistamiseen liittyvät riskit ja edut tai sitä koskeva määräysvalta siirtyvät toiselle osapuolelle.

Arvonalentuminen

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Mikäli näyttöä mahdollisesta arvonalentumisesta on, tappion suuruus määritetään omaisuuserän kirjanpitoarvon ja kyseisen erän käyvän arvon tai odotettavissa olevien vastaisten, alkuperäisellä efektiivisellä korolla diskontattujen rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Arvonalentuminen kirjataan tulosvaikutteisesti rahoituseriin.

Konserni kirjaa myyntisaamisista arvonalentumistappion, kun on olemassa objektiivista näyttöä (kuten epäonnistuneet perintätoimenpiteet) siitä, että saamista ei saada perittyä täysimääräisenä.

Tuloslaskelmaan kirjattavan arvonalentumistappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja efektiivisellä korolla diskontattujen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee jollakin myöhemmällä tilikaudella ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumisen kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan, kirjattu tappio perutaan tulosvaikutteisesti.

Rahoitusvelat

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon saadun vastikkeen perusteella käypään arvoon. Transaktiomenot sisällytetään rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon.

Alkuperäisen arvostuksen jälkeen kaikki rahoitusvelat, lukuun ottamatta johdannaisvelkoja, arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenuun. Hankintamenuun ja efektiivisen koron menetelmän tuottaman tasearvon välinen erotus kirjataan tulosvaikutteisesti velan juoksuaikana.

Rahoitusvelat esitetään jaettuna pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin niiden realisointiajan perustella. Rahoitusvelka kirjataan pois taseesta silloin, kun velka on lakannut olemasta.

Johdannaisinstrumentit ja suojaus

Johdannaiset kirjataan alun perin johdannaisoppimuksen solmimispäivän käypään arvoon, ja sen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Voitot ja tappiot, jotka syntyvät käypään arvoon arvostamisesta, käsitellään kirjanpidossa johdannaisoppimuksen käyttötarkoituksen mukaisesti. Johdannaisoppimusten käyvän arvon muutos kirjataan tuloslaskelmaan rahoituseriin. Konsernilla on voimassa olevia korkojohdannaisoppimuksia.

Nettosijoituksen suojaukset

Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojausinstrumentin voitto tai tappio kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Omaan pääomaan kertyneet voitot ja tappiot merkitään tuloslaskelmaan, kun ulkomaisesta yksiköstä luovutaan osittain tai kun se myydään.

OSAKEPÄÄOMA JA OMAT OSAKKEET

Konserni esittää ulkona olevat kantaosakkeet osakepääomana. Hallussa olevat omat osakkeet esitetään oman pääoman vähennyksenä. Omien osakkeiden ostoista, myynneistä, liikkeeseenlaskusta tai mitätöinnistä ei kirjata voittoa tai tappiota tuloslaskelmaan vaan maksetut tai saadut vastikkeet kirjataan suoraan omaan pääomaan.

JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT KESKEISET EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulema voi poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valintaan ja soveltamiseen liittyvä harkinta

Konsernin johto käyttää harkintaa tehdessään päätöksiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valinnassa ja näiden soveltamisessa. Tämä koskee erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassaolevassa IFRS-normistossa on vaihtoehtoisia kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapoja. Johto on käyttänyt harkintaa mm. leasingsopimusten ja rahoitusvarojen luokittelussa sekä tilinpäätöksen esittämistavassa.

Arvioihin liittyvät epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä tehdyt arviot pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä. Arvioiden taustalla ovat aikaisemmat kokemukset sekä tulevaisuutta koskevat, tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidetyt oletukset, jotka liittyvät muun muassa konsernin taloudellisen toimintaympäristön odotettuun kehitykseen myynnin ja kustannustason kannalta. Konsernissa seurataan arvioiden ja olettamusten toteutumista sekä näiden taustalla olevien tekijöiden muutoksia säännöllisesti yhdessä liiketoimintayksiköiden kanssa käyttämällä useita, sekä sisäisiä että ulkoisia tietolähteitä. Mahdolliset arvioiden ja olettamusten muutokset merkitään kirjanpitoon sillä tilikaudella, jonka aikana arvioita ja olettamuksia korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä tilikausilla.

Laskenta-arvioita ja johdon harkintaa on käytetty mm. määritettäessä tiettyjen omaisuuserien realisoitavuutta, aineellisen ja aineettoman käyttö-omaisuuden taloudellista vaikutusaikaa, laskennallisia verosaamia (liitetieto 18), yritysten yhteenliittymiseen liittyvää hankintamenon kohdistamista ja osakkeiden takaisinostovelvoitteen hintaa sekä suoritettaessa arvonalentumistestausta, missä rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvoon perustuvien laskelmien avulla (liitetieto 15). Arviot perustuvat johdon tämänhetkiseen parhaaseen näkemykseen, mutta on mahdollista, että toteumat poikkeavat tilinpäätöksessä käytetyistä arvioista.

3. RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Konserni altistuu normaalissa liiketoiminnassaan rahoitusriskeille. Konsernin rahoitus ja rahoitusriskien hallinta hoidetaan keskitetysti emoyhtiössä konsernihallituksen hyväksymän rahoituspolitiikan mukaisesti. Konsernin rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on minimoida rahoitusriskien epäsuotuisat vaikutukset konsernin tulokseen, omaan pääomaan ja maksuvalmiuteen. Riskeiltä suojautumiseen käytetään johdannaisinstrumentteja.

MARKKINARISKIT

Valuuttariski

Konserni toimii kansainvälisesti ja on siten altistunut eri valuuttapositioneista aiheutuville transaktioriskeille ja riskeille, jotka syntyvät, kun eri valuutoissa olevat sijoitukset muunnetaan emoyhtiön toimintavaluuttaan.

Konsernin kannalta suurimmat valuuttariskit aiheutuvat Ruotsin kruunun valuuttakurssivaihtelusta. Valuuttakurssiriski aiheutuu pääasiassa siitä, että Enfollla on tytäryhtiö kyseisessä maassa. Valuuttakurssiriskiä vähentää se, että kyseisen maan kaupankäynti tapahtuu pääasiassa maan omassa valuutassa, jolloin tuottojen ja kulujen valuuttakurssimuutokset netottuvat toisiaan vastaan. Toimintamallista johtuen kassavirtavaikutteisia valuuttakurssieroja realisoituu melko vähäisessä määrin ja näiden erien suojauspäätökset tehdään tapauskohtaisesti.

Tytäryhtiösijoitusten ja konsernin sisäisten rahoitustapahtumien osalta valuuttakurssien muutokset aiheuttavat vaihtelua konsernin omaan pääomaan. Tämän lisäksi oman pääoman valuuttariskiä syntyy voittovarojen ja tilikauden tuloksen kautta. Vuoden 2016 lopussa oman pääoman valuuttamääräinen translaatiopositio oli noin 6,6 miljoonaa euroa (2015: 9,0 milj. euroa). Positioon on sisällytetty euromaiden ulkopuolisiin tytäryhtiöihin tehty

nettosijoitus. Positio muodostuu pääosin Ruotsin kruunumääräisistä sijoituksista. Positioon sisältyy vähäinen määrä Tanskan ja Norjan kruunumääräisiä sijoituksia. Lisäksi konsernilla on 273 miljoonan Ruotsin kruunun (n. 29 milj. €) sisäinen laina nettosijoituksena ulkomaisessa toiminnassa.

Translaatiopositioita on suojattu Ruotsin kruunun määräisillä lainoilla.

Konsernin ulkomaan rahan määräiset varat ja velat muutettuna euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin ovat seuraavat:

1 000 €	2016	2015
Pitkäaikaiset varat	60 367	53 189
Pitkäaikaiset velat	42 122	36 103
Lyhytaikaiset varat	31 466	27 494
Lyhytaikaiset velat	43 064	35 724

Konsernin ulkopuoliset lainat ovat sekä euromääräisiä että Ruotsin kruunumääräisiä ja altistuvat siten osittain valuuttakurssimuutoksille.

Emoyhtiöllä on lisäksi vähäisessä määrin USD, GBP ja SEK -määräisiä ostosopimuksia. Liiketoiminnan luonteen vuoksi tilauksen ja toimituksen välinen aika on lyhyt ja valuuttariski jää sen vuoksi pieneksi.

Konsernin realisoituneet valuuttakurssitappiot vuonna 2016 olivat -187 tuhatta euroa (2015: -235,0 t €).

Herkkyysanalyysi valuuttakurssimuutosten osalta

Muutosprosentti = keskimääräinen volatiliiteetti edellisen 12 kk ajalta

1 000 €	2016	2015
Muutosprosentti	5,53	6,93
Vaikutus		
Verojen jälkeiseen voittoon	+29 / -69	+35 / -31
Omaan pääomaan	+509 / -242	+655 / -600

Korkoriski

Konsernin korollinen velka sekä vähäisessä määrin konsernin lyhyet rahamarkkinasijoitukset altistavat sen rahavirran korkoriskille.

Konsernin korollisten velkojen määrä 31.12.2016 oli 43 881 tuhatta euroa (2015: 33 456 tuhatta euroa). Konsernin korollinen nettovelka oli tilinpäätöshetkellä 38 863 tuhatta euroa (31.12.2015: 27 794 tuhatta euroa).

Konsernin lainasalkku 31.12.2016 muodostuu 136,1 miljoonan SEK-määräisestä rahalaitoslainoista (14,2 m €), 15 miljoonan euron rahalaitoslainasta sekä 9,9 miljoonan euron ryhmäjoukkovelkakirjalainasta. Sovituista lainoista erääntyy maksettavaksi 20 miljoonaa euroa vuoden 2017 aikana. Vuosien 2018-2021 aikana erääntyy 9,2 miljoonaa euroa. Rahalaitoslainat ovat vaihtuvakorkoisia, ryhmäjoukkovelkakirjalaina on kiinteäkorkoinen.

Konsernin muu korollinen velka 4 644 tuhatta euroa muodostuu rahoitusleasingosimusten maksuvelvoitteista. Rahoitusleasingosimukset perustuvat pääosin kiinteisiin maksueriin ja korkojen muutos ei välittömästi vaikuta maksettavaan rahoitusleasingmaksun määrään.

Konserni analysoi pääasiallisen lainarahoituksen osalta mahdollisten korkomuutosten vaikutusta tulokseen. Konsernin kokonaiskorkoprosentti oli vuonna 2016 1,7 % (2015 2,6 %). 10 % kasvu korkoprosenttiin olisi pienentänyt konsernin tulosta ja siten omaa pääomaa 69 tuhatta euroa.

Sijoitustoiminnan markkinariski

Konsernin sijoituspolitiikan mukaisesti konserni sijoittaa vain matalariskisiin markkinarahatalletuksiin, pankkien sijoitustodistuksiin sekä lyhyen koron rahastoihin, jolloin sijoitustoimintaan liittyvä riski pysyy vähäisenä. Konserni ei sijoituspolitiikkansa vuoksi altistu noteerattujen osakkeiden markkinahintojen vaihtelusta aiheutuvalle hintariskille.

Maksuvalmius

Konsernissa pyritään jatkuvasti seuraamaan liiketoiminnan vaatiman rahoituksen määrää, jotta konsernilla olisi tarpeeksi likvidejä varoja toiminnan rahoittamiseksi ja erääntyvien lainojen takaisinmaksuun. Konsernin rahoituksen saatavuuden ja joustavuuden takaamiseksi rahoituksen hankinnassa on käytetty useita rahoituslaitoksia ja rahoitusmuotoja sekä kiinnitetty huomiota lainojen tasapainoiseen maturiteettijakaumaan ja sopiviin laina-aikoihin.

Tärkeimpien lainasopimusten mukaan konsernin on noudatettava seuraavia taloudellisia kovenantteja:

- Nettovelkaantumisaste alle 100%
- Korollinen nettovelka/käyttökate alle 3

Konserni on ylittänyt tilikaudella ja tilikauden päättyessä jälkimmäisen kovenantin. Konserni on kuitenkin saanut rahoittajilta hyväksynnän kovenantin ylitykselle. Näin ollen kovenantin ylityksellä ei ole ollut vaikutusta rahoitukseen tai rahoituksen ehtoihin.

Konserni sijoittaa rahat matalariskisiin ja erittäin likvideihin instrumentteihin. Konsernilla on 31.12.2016 5 018 tuhatta euroa rahavaroja (31.12.2015 5 662 tuhatta euroa) sekä 2 tuhatta euroa (2015: 2 tuhatta euroa) likvidejä rahastosijoituksia. Konsernin maksuvalmius on tilinpäätöshetkellä hyvä.

Rahoitusvelkojen erääntymistiedot esitetään liitetiedossa 24.

Konsernin ostovelat, 7 076 tuhatta euroa, samoin kuin muut lyhytaikaiset korottomat velat, 23 044 tuhatta euroa, erääntyvät maksettavaksi vuoden 2017 aikana.

Luottoriski

Rahoituksen luottoriskien minimoimiseksi konserni tekee sopimuksia ainoastaan vakavaraisten rahalaitosten ja muiden vastapuolten kanssa. Asiakkaiden luottokelpoisuus tarkastetaan säännöllisesti. Konsernilla ei ole merkittäviä saamisten luottoriskikeskittymiä, sillä konsernilla on jakautunut asiakaskunta. Tilikauden 2016 aikana kirjattujen luottotappioiden määrä oli kaksisataa euroa (2015: tuhat euroa). Konsernin luottoriskin enimmäismäärä vastaa rahoitusvarojen kirjanpitoarvoa tilikauden lopussa.

Myyntisaamisten ikäjakauma 31.12.

1 000 €	2016		2015	
Erääntymättömät	23 162	87,40 %	23 451	88,90 %
1-14 pv	2 303	8,70 %	2 259	8,60 %
15-30 pv	340	1,30 %	173	0,70 %
31-60 pv	408	1,50 %	243	0,90 %
61-90 pv	99	0,40 %	110	0,40 %
91 pv	192	0,70 %	129	0,50 %
	26 504	100,00 %	26 365	100,00 %

Pääoman hallinta

Konsernin pääomanhallinnan pyrkimyksenä on optimaalisen pääomarakenteen avulla tukea liiketoimintaa varmistamalla normaalit toimintaedellytykset ja kasvattaa omistaja-arvoa tavoitteena paras mahdollinen tuotto. Optimaalinen pääomarakenne takaa myös pienemmät pääoman kustannukset.

Pääomarakenteeseen vaikutetaan mm. osingonjaon ja investointien rahoituksen suunnittelun kautta. Konsernin pääomarakenteen kehitystä seurataan jatkuvasti nettovelkaantumisasteella. Nettovelkaantumisaste ja korollisten nettovelkojen kehittymistä kuvaavat tiedot esitetään tunnuslukutaulukossa.

4. Liikevaihto

Konsernin liikevaihto jakautuu seuraavasti:

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tuotot		
Palvelumyynti	106 326	100 160
Laitte- ja ohjelmistomyynti	21 229	10 629
Jatkuvien palveluiden liikevaihto yhteensä	127 556	110 790

Maantieteellisiä alueita koskevat tiedot

Konserni toimii maantieteellisesti pääasiassa Suomessa ja Ruotsissa.

Tuotot (ulkoiset)	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Suomi	57 127	43 283
Muut maat	70 429	67 507
Konsernin tuotot yhteensä	127 556	110 790

5. Liiketoiminnan muut tuotot

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot	-7	118
Muut	122	591
Yhteensä	115	709

6. Materiaalit ja palvelut

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Ostot tilikauden aikana	10 427	7 147
Varaston muutos	70	17
Ulkopuoliset palvelut	22 836	18 832
Yhteensä	33 333	25 996

7. Palkat ja muut työsuhde-etuudet

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Palkat ja palkkiot	58 401	51 166
Eläkevakuutusmaksut ja eläkkeet		
maksupohjaiset eläkejärjestelyt	8 715	7 474
Muut henkilösivukulut	3 614	2 971
Yhteensä	70 730	61 611

Johdon työsuhde-etuuksista kerrotaan liitetiedossa 26 Lähipiiri-informaatio. Osakepalkitsemisesta on lisätietoa liitetiedossa 23.

Konsernin henkilökunta keskimäärin tilikaudella

	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Suomi	374	319
Ruotsi	502	461
Yhteensä	876	780
Henkilökunnan määrä tilikauden lopussa	978	842

8. Poistot ja arvonalentumiset

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Poistot hyödykeryhmittäin		
Aineettomat hyödykkeet	3 234	2 486
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	2 471	2 429
Poistot yhteensä	5 705	4 915
Konsernireservin vähennys	0	-219
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	5 705	4 696

9. Liiketoiminnan muut kulut

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Vapaaehtoiset henkilöstökulut	2 919	2 570
Matkakulut	2 640	2 012
Toimitilakulut	4 564	3 641
Ajoneuvokulut	1 789	1 593
Laite- ja ohjelmistokulut	2 383	2 083
Muut hallintokulut	4 336	2 573
Puhelin- ja datakulut	781	698
Markkinointi-, myynti- ja edustuskulut	1 329	1 584
Liiketoiminnan muut kulut	748	1 086
Liiketoiminnan muut kulut, lopetetut toiminnot	-3 693	-3 488
Yhteensä	17 798	14 352

Konsernilla ei ole ollut olennaisia tutkimus- ja kehittämismenoja. Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy vuokratuloja 6 952 t € (vuonna 2015 5 574 t €).

Tilintarkastajien palkkiot

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tilintarkastus	173	207
Veroneuvonta	26	18
Muut palvelut	13	84
Yhteensä	212	309

10. Rahoitustuotot ja -kulut

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Osinkotuotot	8	10
Korkotuotot	10	-41
Kurssivoitot	129	542
Rahoitustuotot yhteensä	146	511
Korkokulut	517	835
Kurssitappiot	384	229
Muut rahoituskulut	180	204
Rahoituskulut yhteensä	1 080	1 268

11. Tuloverot

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero		
Verot tilikauden voitosta	966	1 719
Aiempia tilikausia koskevat oikaisut	-179	-5
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot yhteensä	787	1 714
Laskennalliset verot		
Laskennallisen verosaamisen lisäys	-207	-122
Laskennallisen verovelan vähennys	-275	-209
Laskennallinen verohyöty yhteensä	-482	-331
Tuloverokulu	304	1 384
Tuloverojen jakaantuminen:		
Jatkuvien toimintojen voitto	-162	864
Lopetetun toiminnon voitto	466	520
	304	1 384

Voimassa olevan verokannan 20,0% (Suomessa 20,0 % vuonna 2015) mukaisesti laskettujen verojen vertailu tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin:

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Jatkuvien toimintojen voitto ennen veroja	-829	4 088
Lopetettujen toimintojen voitto ennen veroja	2 307	2 689
	1 478	6 777
Verot laskettuna voim. olevalla Suomen verokannalla	296	1 355
Ulkomaisten tyttären poikkeavat verokannat	11	36
Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut	123	64
Verovapaat tuotot	-5	-29
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset	-313	
Tilinpäätössiirtojen vaikutus	13	-47
Aiempia tilikausia koskevat verot	179	5
Lopetettujen toimintojen verot	-466	-520
Verot tuloslaskelmassa	-162	864

Sovellettujen verokantojen painotettu keskiarvo oli vuonna 2016 20,4%.

Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verokulut (-)tuotot ovat seuraavat:

1 000 €	2016		
	Ennen veroja	Verokulu(-)/tuotto	Verojen jälkeen
Myytävissä olevat sijoitukset	-11	2	-9
Nettosijoituksesta ulkomai- seen tytäryhtiöön aiheutuvat kurssierot	-846	169	-677
Nettosijoituksen suojaus	-242	48	-193
Muut muuntoerot	-413	0	-413
Rahavirran suojaus	116	-23	93
Omaan pääomaan kirjatut oikaisut edellisiltä tilikausilta	114	0	114
Muut laajan tuloksen erät	-1 281	197	-1 085

1 000 €	2015		
	Ennen veroja	Verokulu(-)/tuotto	Verojen jälkeen
Myytävissä olevat sijoitukset	5	-1	4
Nettosijoituksesta ulkomai- seen tytäryhtiöön aiheutuvat kurssierot	484	-97	387
Nettosijoituksen suojaus	144	-29	115
Muut muuntoerot	213	0	213
Rahavirran suojaus	127	-25	101
Omaan pääomaan kirjatut oikaisut edellisiltä tilikausilta			0
Muut laajan tuloksen erät	973	-152	821

12. Lopetettut toiminnot

Enfo Oyj keskittyy jatkossa entistä vahvemmin strategiansa mukaisesti digitalisaatiota tukeviin tietotekniikka- ja talousprosessipalveluihin ja myi tytäryhtiönsä Enfo Zender Oy:n koko osakekannan kuopiolaiselle laskutuksen ja maksuvalvonnan palveluihin erikoistuneelle Ropo Capitalille. Kaupan myötä Ropo Capitalille siirtyivät tiedonvälityspalvelujen tuotannolliset toiminnot sekä näiden toimintojen asiakkuudet. Kauppa toteutui helmikuun 2017 alussa. Ennen yrityskauppaa Enfo siirsi Talousprosessi- ja tiedonvälityspalveluiden kaikki muut toiminnot liiketoimintakaupalla Enfon uuteen tytäryhtiöön Enfo Partner Oy:hyn.

Tiedonvälityspalvelu liiketoiminta luokiteltiin tilipäätöshetkellä lopetetuksi toiminnoksi.

Lopetettujen toimintojen tulos, 1 000 €	2016	2015
Liikevaihto	30 219	29 857
Kulut	-27 912	-27 412
Voitto ennen veroja	2 307	2 445
Verot	-466	-520
Tulos verojen jälkeen	1 841	1 926

Lopetettujen toimintojen rahavirrat, 1 000 €	
Liiketoiminnan rahavirrat	4 313
Investointien rahavirrat	-114
Rahoituksen rahavirrat	-1 000
Rahavirrat yhteensä	3 199

Varojen ja velkojen kirjanpitoarvot, 1 000 €	
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	33
Aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	241
Pitkäaikaiset saamiset	22
Lyhytaikaiset saamiset	5 125
Varat yhteensä	5 421
Varat yhteensä	5 421
Pitkäaikaiset velat	-138
Lyhytaikaiset velat	3 027
Velat yhteensä	2 889

13. Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva kauden voitto kauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla.

1000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Yhtiön osakkeenomistajille kuuluvat voitto:		
Jatkuvista toiminnoista	-2 808	2 205
Lopetetuista toiminnoista	1 841	2 170
Yhtiön osakkeenomistajille kuuluvat voitto yhteensä	-967	4 375
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo	605	592
Laimentamaton/laimennettu osakekohtainen tulos	2016 euroa	2015 euroa
Yhtiön osakkeenomistajille kuuluva jatkuvien toimintojen tulos	-4,64	3,72
Tulos lopetetuista toiminnoista	3,04	3,66
Yhtiön osakkeenomistajille kuuluva osakekohtainen tulos yhteensä	-1,60	7,39

14. Aineelliset hyödykkeet

Koneet ja kalusto, 1 000 €	2016	2015
Hankintameno 1.1.	15 938	18 936
Lisäykset	47	72
Lisäykset liiketoimintojen yhdistämisestä	58	321
Vähennykset	-149	-3 374
Siirrot erien välillä	0	-45
Kurssierot	-50	28
Hankintameno 31.12.	15 844	15 938
Kertyneet poistot 1.1.	15 141	18 213
Lisäykset liiketoimintojen yhdistämisestä	0	0
Vähennysten kertyneet poistot	-63	-3 365
Tilikauden poistot	261	274
Kurssierot	-35	19
Kertyneet poistot 31.12.	15 303	15 141
Myytävänä oleviksi luokitellut omaisuuserät	-33	
Kirjanpitoarvo 31.12.	507	797
Muut aineelliset hyödykkeet, 1 000 €	2016	2015
Hankintameno 1.1.	671	1 036
Lisäykset	433	1 515
Vähennykset	-82	-442
Siirto erien välillä	-643	-1 464
Kurssiero	4	27
Hankintameno 31.12.	383	671
Kertyneet poistot 1.1.	344	555
Tilikauden poistot	48	142
Lisäykset liiketoimintojen yhdistämisestä	0	0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-76	-362
Kurssierot	-14	9
Kertyneet poistot 31.12.	302	344
Kirjanpitoarvo 31.12.	81	325

Rahoitusleasing, 1 000 €	2016	2015
Hankintameno 1.1.	8 714	8 542
Lisäykset	2 738	1 404
Vähennykset	-1 746	-1 232
Hankintameno 31.12.	9 706	8 714
Kertyneet poistot 1.1.	5 477	4 586
Siirrot erien välillä		
Vähennysten kertyneet poistot	-1 747	-1 159
Kauden poisto	2 194	2 050
Kertyneet poistot 31.12.	5 924	5 477
Kirjanpitoarvo 1.1	3 238	3 956
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 782	3 238
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	4 369	4 360

15. Aineettomat hyödykkeet

Konsernin aineettomat hyödykkeet muodostuvat pääosin liikearvosta ja hankituista ohjelmistoista. Konsernilla ei ole olennaista määrää sisäisesti valmistettuja hyödykkeitä. Konsernilla ei ole aineettomia hyödykkeitä, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika.

Liikearvo, 1 000 €	2016	2015
Hankintameno 1.1.	71 499	62 265
Lisäykset	10 114	8 159
Lisäykset liiketoimintojen yhdistämisestä		
Vähennykset	-1 829	
Kurssiero	-1 981	1 075
Kirjanpitoarvo 31.12.	77 803	71 499

Muut aineettomat hyödykkeet, 1 000 €	2016	2015
Asiakassuhteet ja tuotemerkit (liiketoimintojen yhdistäminen)		
Hankintameno 1.1.	14 827	11 683
Lisäykset	0	2 855
Kurssiero	-493	289
Hankintameno 31.12.	14 334	14 827
Kertyneet poistot 1.1.	9 911	8 925
Poistot	1 400	748
Kurssiero	-415	238
Kertyneet poistot 31.12.	10 896	9 911
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 438	4 917

Muut aineettomat hyödykkeet, 1 000 €* 	2016	2015
Hankintameno 1.1.	12 149	10 627
Lisäykset	8	150
Lisäykset yrityshankintojen kautta	18	1
Vähennykset		-87
Siirrot erien välillä	643	1 464
Kurssierot	-3	-7
Hankintameno 31.12.	12 815	12 149

Kertyneet poistot 1.1.	9 443	8 718
Yrityshankintojen kertyneet poistot	0	0
Vähennysten kertyneet poistot	0	-18
Poistot	1 027	750
Kurssierot	0	-7
Kertyneet poistot 31.12.	10 470	9 443
Myytävänä oleviksi luokitellut omaisuuserät	-241	
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 104	2 706

* Muut aineettomat hyödykkeet sisältävät pääasiassa lisenssejä ja atk-ohjelmistoja.

Aineettomat rahoitusleasinghyödykkeet, 1 000 €	2016	2015
Hankintameno 1.1.	3 682	3 879
Lisäykset	255	420
Vähennykset	-986	-616
Hankintameno 31.12.	2 951	3 682
Kertyneet poistot 1.1.	2 101	1 491
Siirrot erien välillä		
Vähennysten kertyneet poistot	-986	-616
Kauden poisto	1 048	1 228
Kertyneet poistot 31.12.	2 163	2 101
Kirjanpitoarvo 1.1	1 581	2 388
Kirjanpitoarvo 31.12.	788	1 581
Muut aineettomat hyödykkeet yhteensä	6 331	9 203
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	84 133	80 702

Liikearvon testaus

Liikearvo on allokoitu arvonalentumistestausta varten kassavirtaa tuottaville yksiköille, jotka vastaavat johdon tapaa seurata liiketoimintaa ja siihen liittyvää liikearvoa. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on määritelty perustuen käyttöarvolaskelmiin. Laskelmat perustuvat johdon hyväksymiin ennusteisiin, jotka kattavat 3 vuotta. Ennakoidut rahavirrat diskontataan nykyhetkeen.

	Diskonttauskorko		Allokoitu liikearvo	
	2016	2015	2016	2015
Tietotekniikkapalvelut	7,27 %	7,20 %	77 803	71 499
Yhteensä			77 803	71 499

Ennustejakson jälkeiset rahavirrat on ennustettu käyttäen 2 % kasvuoletusta. Käytetty kasvuoletus ei ylitä toimialan pitkäaikaista keskimääräistä kasvua.

e-man AB:n liiketoimintojen yhdistämisessä syntyi liikearvoa 8,7 milj. euroa. Liikearvoa ei testattu vielä vuonna 2016 johtuen siitä, että hankinta tapahtui marraskuussa 2016. Viitteitä arvonalentumiselle ei ole esiintynyt tilinpäätösajankohtaan mennessä.

Laskelmien toteutumiseen vaikuttaa seuraavat käytetyt oletukset:

Ennustettu liikevaihto: Oletusten taustalla on näkemys markkinoiden yleisestä kasvu- ja hintakehityksestä sekä arvio konsernin markkinaosuudesta. Oletusten arvot perustuvat johdon aikaisempaan kokemukseen liiketoiminnan kehittymisestä, tämänhetkiseen markkinaosuuteen sekä aikaisemmin tapahtuneeseen markkinaosuuden kehittymiseen ja ulkopuolisten tahojen antamiin arvioihin alan tulevaisuuden näkymistä.

Henkilöstö- ja muiden kustannusten kehitys: Johdon käyttämät oletukset perustuvat aikaisempaan kokemukseen henkilöstökustannusten kehityksestä, tiedossa oleviin palkankorotussopimuksiin sekä yleiseen näkemykseen henkilöstökustannusten kehittymisestä.

Diskonntauskorko: Laskelmissa käytetty korko on määritetty painotetun pääomakustannuksen (WACC, weighted average cost of capital) avulla. Käytetty korko kuvaa oman ja vieraan pääoman kokonaiskustannusta ottaen huomioon omaisuuseriin liittyvät erityiset riskit. Ilmoitettu diskonttaus korko on määritetty ennen veroja.

Suoritettujen arvonalentumistestien tuloksena yrityksellä ei ole arvonalentumiskirjaustarvetta. Arvonalentumistestauksessa määritetty kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää selkeästi testattujen yksiköiden kirjanpitoarvon, joten johdon käsityksen mukaan laskelmissa käytettyjen keskeisten oletusten ajateltavissa oleva mahdollinen muutos ei aiheuttaisi arvonalentumistilannetta.

16. Myytävissä olevat sijoitukset

Pitkäaikaiset, 1 000 €	2016	2015
1.1.	142	136
Käyvän arvon muutokset	-11	5
Arvonalentumiset		
31.12.	131	142

Lyhytaikaiset, 1 000 €	2016	2015
1.1.	2	2
31.12.	2	2

Myytävissä olevat sijoitukset muodostuivat pääasiassa rahastosijoituksista sekä vähäisistä osakesijoituksista.

17. Pitkäaikaiset saamiset

1 000 €	2016	2015
Vakuustalletukset	338	92
Yhteensä	338	92

18. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Laskennalliset verosaamiset, 1 000 €	31.12.2014	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Kirjattu laajan tuloksen eriin	Kurssiero	31.12.2015
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet: erilainen poistoaika verotuksessa, aktivoidut rahoitusleasinghyödykkeet	147	-49				98
Varaukset	22	20				42
Työsuhde-etuudet	128	21			3	152
Suojauslaskenta	49		-25			23
Vahvistetut tappiot	894	130			22	1 046
Yhteensä	1 239	122	-25		25	1 361
Laskennalliset verovelat:						
Aineellisten hyödykkeiden erilainen poistoaika verotuksessa	94		-47		0	48
Rahoitusvarojen arvostus käypään arvoon	17		1			18
Yrityskauppojen yhteydessä kirjatut aineettomat hyödykkeet	607	571	-162		11	1 028
Yhteensä	719	571	-208		12	1 094

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2016 aikana:

Laskennalliset verosaamiset, 1 000 €	31.12.2015	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Kirjattu laajan tuloksen eriin	Kurssiero	31.12.2016
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet: erilainen poistoaika verotuksessa, aktivoidut rahoitusleasinghyödykkeet	98	-38				60
Varaukset	42	63				104
Työsuhde-etuudet	152	-95			-5	52
Suojauslaskenta	23		-23			0
Vahvistetut tappiot	1 046	278			-43	1 281
Yhteensä	1 361	207	-23	0	-48	1 497
Laskennalliset verovelat:						
Aineellisten hyödykkeiden erilainen poistoaika verotuksessa	48	12			0	60
Rahoitusvarojen arvostus käypään arvoon	18		-2			16
Yrityskauppojen yhteydessä kirjatut aineettomat hyödykkeet	1 028	-288			-17	723
Yhteensä	1 094	-276	-2	0	-17	799

Lopetettujen toimintojen osuus laskennallisista verosaamisista oli 22 tuhatta euroa.

Konsernilla on 1,9 milj. euroa käyttämättömiä vahvistettuja tappioita, joilla ei ole vanhenemisaikaa. Kyseisestä tappiosta ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, koska tappion hyväksikäyttö on tilinpäätöshetkellä epävarmaa.

Laskennallisista verosaamisista odotetaan realisoituvan 872 tuhatta euroa (2015: 426 tuhatta euroa) seuraavan 12 kk:n aikana. Laskennallisista verovelosta noin 255 tuhatta euroa (2015: 291 tuhatta euroa) odotetaan realisoituvan 12 kk:n kuluessa.

19. Vaihto-omaisuus

1 000 €	2016	2015
Aineet ja tarvikkeet	95	177
Yhteensä	95	177

20. Myyntisaamiset ja muut saamiset

1 000 €	2016	2015
Myyntisaamiset	26 461	26 365
Tuloverosaamiset	2 942	1 971
Muut siirtosaamiset	3 219	3 150
Muut saamiset	43	92
Myyntisaamiset ja muut saamiset yhteensä	32 665	31 578

Myyntisaamisten ja muiden saamisten käyvät arvot vastaavat niiden kirjanpitoarvoa.

21. Rahavarat

1 000 €	2016	2015
Käteinen raha ja pankkitilit	5 018	5 662
Yhteensä	5 018	5 662

Taseen rahavarat vastaavat rahavirtalaskelmassa esitettyjä rahavaroja. Rahavarojen käyvät arvot eivät eroa kirjanpitoarvosta.

22. Oma pääoma

Osakepääoma

Seuraavassa on esitetty muutokset osakkeiden lukumäärissä.

	Liikkeeseen lasketut osakkeet	Omat osakkeet	Ulkona olevat osakkeet
31.12.2014	590 833	1 011	589 822
Omien osakkeiden ostaminen		808	
Osakeanti	10 000		
Omien osakkeiden myynti		-808	
31.12.2015	600 833	1 011	599 822

	Liikkeeseen lasketut osakkeet	Omat osakkeet	Ulkona olevat osakkeet
31.12.2015	600 833	1 011	599 822
Omien osakkeiden ostaminen		902	
Osakeanti	59 928		
Omien osakkeiden myynti		-243	
Osakeanti			
31.12.2016	660 761	1 670	659 091

Enfo Oyj:llä on yksi osakesarja. Jokaisella osakkeella on yksi ääni. Yhtiön osakkeet kuuluvat arvo-osuusjärjestelmään.

Omat osakkeet

Omat osakkeet esitetään taseessa oman pääoman vähennyksenä. Vuonna 2016 Enfo Oyj osti 902 ja myi 243 kpl omia osakkeitaan. Yhtiön hallussa on tilinpäätöspäivänä 1 670 omaa osaketta. Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet vastaavat 0,3 prosenttia osakkeiden ja äänten kokonaismäärästä.

Seuraavassa on esitetty kuvaukset oman pääoman rahastoista.

Ylikurssirahasto

Konsernitaseessa esitetään ylikurssirahastossa sellainen sidottu oma pääoma, joka ei sisälly rekisteröityyn osakepääomaan.

Muuntoerot

Konsernin omaan pääomaan sisältyy muuntoeroja, jotka syntyvät ulkomaisten tytäryritysten omien pääomien sekä sisäisen nettosijoitusta vastaavan laina-
saamisen muuntamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin.

Arvonmuutos- ja muut rahastot

Arvonmuutosrahasto sisältää myytävissä olevien sijoitusten realisoitumatto-
mat käyvän arvon muutokset verovaikutuksella vähennettynä sekä sijoitetun
vapaan oman pääoman rahaston.

1 000 €	
1.1.2015	1 787
Myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutos	5
Laskennallisen veron osuus	-1
svop osakeanti	978
svop omien osakkeiden myynti	3
Suojausinstrumenttien rahasto	127
Laskennallisen veron osuus	-25
31.12.2015	2 875

1 000 €	
1.1.2016	2 875
Myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutos	-11
Laskennallisen veron osuus	2
svop osakeanti	5 000
svop omien osakkeiden myynti	22
Suojausinstrumenttien rahasto	116
Laskennallisen veron osuus	-23
31.12.2016	7 981

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2016

	kpl
Osuuskunta KPY	566 848
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	12 322
Enfo Oyj:n henkilöstörahassto HR	9 470
Rongo Cap Oy	6 494
Keskisuomalainen Oyj	4 966
Einari Vidgrén Oy	4 768
Pohjois-Savon Osuuspankki	3 283
Hannu Isotalo Oy	3 276
Kallax Oy	3 132
Arto Herranen	2 983
Muut	43 219
Yhteensä	660 761

Osingot

Tilikaudelta 2015 osinkoa maksettiin 5,9 euroa osakkeelta yhteensä 3 539
tuhatta euroa. Yhtiön hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että vuodelta 2016
osakkeenomistajille jaetaan varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen osinkona
0,7 M€ (0,99 per osake). Yhtiön hallitus ehdottaa lisäksi, että yhtiökokous
valtuuttaa hallituksen päättämään enintään 3 M€ (4,55 per osake) lisäosingon
maksamisesta viimeistään joulukuussa 2017. Osinko maksetaan sille osakkeen-
omistajalle, joka on merkitty osingonmaksun täsmäytyspäivänä Euroclear
Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon.

23. Osakepalkitseminen

Tulospalkkiojärjestelmän ehdot:

Konsernin avainhenkilöiden pitkäaikaisena kannustimena on käytetty tu-
lospalkkiojärjestelmää. Hallitus päättää vuosittain ennen tilikauden alkua koh-
deryhmään kuuluvat henkilöt ja heidän tavoitetasonsa ja asettaa järjestelmän
kriteereille tavoitteet. Palkkiojärjestelmän tavoitteet ja niiden täyttyminen
määritetään konsernin ja liiketoimintayksiköiden tulostietojen sekä muiden
mittareiden (mm. asiakastyytyväisyys) perusteella. Maksettava enimmäis-
palkkio ilmaistaan rahana. Järjestelmän perusteella vuosittain maksettava
palkkio maksetaan tilikauden päätyttyä huhtikuun loppuun mennessä osak-
keina ja / tai rahana. Mahdollisten luovutettavien osakkeiden kappalemäärä
määräytyy osakkeiden hintana käytettävän osakekohtaisen oman pääoman

mukaan. Hallitus voi kuitenkin tehdä päätöksen palkkion maksamisesta kokonaisuudessaan rahana.

Konsernissa on tilikauden 2013 lopussa otettu käyttöön avainhenkilöiden kannustejärjestelmä, johon sovelletaan IFRS 2 -standardin mukaista kirjauskäytäntöä. Kannustinjärjestelmän kohderyhmään kuuluvat hallituksen päättämät avainhenkilöt. Kannustinjärjestelmään kuulumisen ehtona on, että avainhenkilö on vakituisessa työsuhteessa yhtiöön ansaintajakson alkaessa ja että avainhenkilö omistaa yhtiön osakkeita hallituksen päätöksen mukaisesti palkkion maksuhetkellä. Yhtiön hallitus päättää jakson ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet budjetin hyväksynnän yhteydessä. Osakepohjaisessa järjestelmässä on kolme yhden vuoden ansaintajaksoa, jotka ovat kalenterivuodet 2014, 2015 ja 2016. Järjestelmästä annetaan palkkiona yhteensä enintään 27 870 osaketta. Vuoden 2015 ansaintajakson palkkio perustui Enfo konsernin ja yksiköiden liikevaihto- ja kannattavuustavoitteisiin. Osa tavoitteista täyttyi ja järjestelmästä annettiin osakkeina vuonna 2016 243 kappaletta.

Vuonna 2014 ja sitä aikaisemmin päättyneiden avainhenkilöiden kannustejärjestelmien mukaiseen takaisinlunastusvelvollisuuteen liittyvä velka on esitetty muissa korottomissa pitkäaikaisissa veloissa.

Tilikaudella osakeperusteisista maksuista kirjattiin kuluksi yhteensä 21 627 euroa (167 482 euroa 2015). Järjestelmästä rahana maksettavasta osuudesta on kirjattu velaksi 0 euroa (121 876 euroa).

24. Rahoitusvelat

	2016	2016	2015	2015
Pitkäaikaiset, 1 000 €	Kirjapitoarvo	Käypä arvo	Kirjapitoarvo	Käypä arvo
Lainat rahoituslaitoksilta	9 250	8 772	11 121	11 037
Joukkovelkakirjalaina	9 946	9 373	9 924	9 373
Rahoitusleasingvelat	2 267	2 267	2 186	2 185
Yhteensä	21 463	20 412	23 231	22 625
Lyhytaikaiset, 1 000 €				
Lainat rahoituslaitoksilta	20 000	19 927	7 356	6 961
Rahoitusleasingvelat	2 377	2 377	2 729	2 729
Johdannaisvelat	41	41	139	139
Yhteensä	22 418	22 345	10 224	9 829

Konsernin rahoitusvelat 31.12.2016 syntyvät lainoista rahoituslaitoksilta, ryhmäjoukkovelkakirjalainasta sekä rahoitusleasingvelasta. Pitkäaikaisten lainojen käypä arvo on laskettu diskonttaamalla tulevat kassavirrat nykyhetkeen

korolla, jolla konserni saisi vastaavaa lainaa tilinpäätöshetkellä.

Rahoitusleasing sopimukset ovat tyypillisesti 36–48 kk:n sopimuksia, joissa on kiinteä, sopimusajan kattava euromääräinen määritelty maksuerä.

Rahoitusleasingvelkojen erääntymisajat

Rahoitusleasingvelkojen bruttomäärä – vähimmäisvuokrat erääntymisajoin

1 000 €	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa	2 446	2 813
1–5 vuoden kuluessa	2 307	2 246
Yli 5 vuoden kuluessa	2	37
Yhteensä	4 756	5 095
Tulevat rahoituskulut	112	181
Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo	4 644	4 914

Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo erääntyy seuraavasti:

1 000 €	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa	2 377	2 729
1–5 vuoden kuluessa	2 265	2 151
Yli 5 vuoden kuluessa	2	34
Yhteensä	4 644	4 914

Konsernin muut korolliset velat erääntyvät seuraavasti:

Pankkilainat, 1 000 €	2016	2015
1–6 kk	20 000	6 889
6–12 kk	0	466
1–5 vuotta	9 250	11 121
Yhteensä	29 250	18 477

Joukkovelkakirjalainat, 1 000 €	2016	2015
1-6 kk		
6-12 kk		
1-3 vuotta	9 946	9 924
Yhteensä	9 946	9 924
Johdannaisvelat, 1 000 €	2016	2015
1-6 kk	41	
6-12 kk		
1-5 vuotta		139
Yhteensä	41	139

Korollisten velkojen efektiivisten korkokantojen painotetut keskiarvot 31.12. olivat:

	2016	2015
Pankkilainat	1,0	2,6
Joukkovelkakirjalaina	3,2	3,2
Rahoitusleasingvelat	3,4	3,5

25. Ostovelat ja muut velat

Pitkäaikaiset muut velat, 1 000 €	2016	2015
Muut pitkäaikaiset korottomat velat	1 079	5 005
Lyhytaikaiset		
Ostovelat	7 076	9 691
Tuloverovelka	797	676
Saadut ennakot	335	510
Siirtovelat		
Henkilöstöön liittyvät velat	11 357	10 289
Muut siirtovelat	1 245	1 437
Siirtovelat yhteensä	12 602	11 726
Muut velat	9 310	7 061
Lyhytaikaiset korottomat velat yhteensä	30 120	29 664
Ostovelat ja muut korottomat velat yhteensä	31 200	34 669

Ostovelkojen ja muiden velkojen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa.

26. Lähipiiri-informaatio

Konsernirakenne

Konsernin emo- ja tytäryhtiösuhteet ovat 31.12.2016 seuraavat:

Yhtiön nimi	Kotipaikka	Konsernin osuus osakepääomasta, %	Konsernin osuus äänivallasta, %
Emoyhtiö: Enfo Oyj	Kuopio	100 %	100 %
Enfo Oyj:n tytäryhtiöt:			
Enfo Holdings Oy	Kuopio	100 %	100 %
Enfo Zender Oy	Kuopio	100 %	100 %
Enfo Rongo Oy	Espoo	100 %	100 %
Zuite by Enfo Oy	Kuopio	100 %	100 %
Enfo Holdings AB	Tukholma	100 %	100 %
Enfo Sweden AB	Göteborg	100 %	100 %
e-man AB	Örebro	100 %	100 %
e-man Connect AB	Örebro	100 %	100 %
Stayahead AB	Örebro	100 %	100 %
Enfo Forward AB	Göteborg	100 %	100 %
Enfo Zystems AB	Göteborg	100 %	100 %
Enfo Zipper AB	Göteborg	100 %	100 %
Enfo Zingle AB	Göteborg	100 %	100 %
Zuite Business Consulting AB	Göteborg	30 %	30 %
Enfo Zuite AB	Göteborg	100 %	100 %
Enfo Pointer AB	Tukholma	100 %	100 %
Enfo EnjoyIT Intergration AB	Göteborg	100 %	100 %
Enfo Framsteg AB	Tukholma	100 %	100 %
Framsteg Denmark ApS	Bröndby	100 %	100 %
Next Improvement Sweden AB	Skövde	100 %	100 %
Enfo Norway Holding AS	Oslo	100 %	100 %

Zuite Business Consulting AB:ssä määräysvalta syntyy osakassopimusten perusteella. Määräysvallattomien omistajien osuus (70%) on erotettu omaksi rivikseen konsernituloslaskelmassa ja konsernin omassa pääomassa.

Konsernin muu lähipiiri

Konsernin muu lähipiiri muodostuu Enfo Oyj:n emoyhtiöstä Osuuskunta KPY:stä ja sisaryhtiöistä sekä konsernin johdosta, johon sisältyy konsernin hallitus, toimitusjohtaja sekä konsernin johtoryhmä sekä heidän puolisonsa ja samassa kotitaloudessa asuvat sukulaiset.

Johdon työsuhde-etuudet, 1 000 €	2016	2015
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	1 549	1 906

Emoyhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen tietoja esitetään emoyhtiön tilinpäätöksessä liitetiedossa 5.

Muut lähipiirin kanssa toteutuneet liiketapahtumat ja avoimet saldot, 1 000 €	2016	2015
Tavaroiden ja palveluiden myynnit		
Emo- ja sisaryhtiöt	919	641
Liiketoiminnan muut tuotot		
Emo- ja sisaryhtiöt	0	550
Tavaroiden ja palveluiden ostot		
Emo- ja sisaryhtiöt	73	27
Myynti- ja muut saamiset, 1 000 €		
Emo- ja sisaryhtiöt	142	22
Osto- ja muut velat		
Emo- ja sisaryhtiöt	0	0

Konserni on tehnyt kahdeksan vuotta kattavan vuokrasopimuksen 1.1.2012 lähtien Osuuskunta KPY:n kanssa koskien Kiinteistö Oy Siilinjärven Lentokapteenissa olevia laittiloja. Vuokravastuu sisältyy vastuulaskelmaan. Konsernilla ei ole muita merkittäviä liiketapahtumia, saamisia tai velkoja tai takauksia lähipiirin kanssa.

27. Tiedot yrityshankinnoista

Enfo Oyj:n tytäryhtiö Enfo Sweden AB osti tammikuussa 100% ruotsalaisen Next Improvement -yhtiön osakekannasta. Next Improvement toimii Service & Asset Management toimialalla ja toimittaa kokonaisratkaisuja yrityksille, jotka haluavat tehostaa liiketoimintaa, vähentää kustannuksia tai varmistaa

liiketoiminnan laadun. Asiakkaina on lähinnä pohjoismaisia sekä pieniä että suuria teollisuusyrityksiä. Next Improvement on yhdistetty konsernitilinpäätökseen 1.1.2016 alkaen.

Enfo Sweden AB osti 30.11.2016 100% e-man AB:n osakekannasta. e-man AB on ruotsalainen IT integraatoratkaisuihin erikoistunut asiantuntijayritys, jolla on tytäryhtiöt e-man Connect AB sekä Stayahead AB. e-man AB on yhdistetty konsernitilinpäätökseen 1.12.2016 alkaen. Yhtiön kuukauden liikevaihto oli 1,2 milj. euroa ja liikevoitto -0,0 milj. euroa.

Hankinnasta suoritettu vastike, 1 000 €	e-man	Next Improvement
Maksettu käteisenä	6 595	759
Lisäkauppahinta	663	178
Ehdollinen vastike	1 711	
Vastike yhteensä	8 968	937

Hankittujen varojen ja velkojen arvot hankintapäivänä olivat seuraavat:

Hankinnan kohteen varat ja velat, 1 000 €		
Aineelliset hyödykkeet	57	
Aineettomat hyödykkeet	17	
Myynti- ja muut saamiset	3 347	160
Rahavarat	57	60
Muut velat	-524	-200
Osto- ja muut lyhytaikaiset velat	-2 471	0
Lisätään: liikearvo	8 486	916
Hankittu nettovarallisuus	8 968	937

Liikearvo aiheutuu Enfo-konsernin ja e-man AB:n sekä Next Improvement AB:n välisestä odotetusta synergiaedusta sekä hankitun yrityksen henkilöstöstä.

Hankintaan liittyvät menot 45,2 tuhatta euroa sisältyvät tuloslaskemassa muihin kuluihin ja rahavirtalaskelmassa liiketoiminnan rahavirtoihin.

Konsernin liikevaihto vuonna 2016 olisi ollut 140,1 milj. euroa ja liikevoitto 0,8 milj.euroa, jos edellä esitetyn e-man AB:n hankinta olisi yhdistetty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2016 alusta lähtien.

28. Vastuut

Konsernilla on seuraavat vastuut:

1 000 €	2016	2015
Velat, ja niille annetut vakuudet		
Rahalaitoslainat	29 250	18 477
Leasingvastuut		
Alkaneella tilikaudella maksettavat	2 776	3 637
Myöhemmin maksettavat	1 950	2 500
Yhteensä	4 726	6 137
Muut vuokravastuut	9 180	7 315
Muut vastuusitoumukset	69	45
Pankkitakaukset	305	208
Yhteensä	9 554	7 568
Yhteensä	14 280	13 705

Konsernin vuokrasopimusveloitteet liittyvät vuokralle otettuihin toimitiloihin, autoihin ja muihin vuokralle otettuihin hyödykkeisiin.

Vuokra- ja leasingvastuiden erääntymisajat, 1 000 €	2016	2015
Muut vuokrasopimukset - vähimmäisvuokrien kokonaismäärä	13 906	13 452
Yhden vuoden kuluessa	6 372	6 393
Yli yhden ja enintään viiden vuoden kuluttua	7 535	7 058
Yli viiden vuoden kuluttua		
Yhteensä	13 907	13 451

Sopimukseen ei sisälly merkittäviä alivuokrasuhteita eikä ehdollisia vuokria.

29. Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

Enfo myi helmikuussa 2017 tiedonvälityspalveluja tarjoavan tytäryhtiönsä Enfo Zender Oy:n koko osakekannan kuopiolaiselle laskutuksen ja maksuvalvonnan palveluihin erikoistuneelle Ropo Capitalille. Enfo Oyj keskittyy jatkossa entistä vahvemmin strategiansa mukaisesti digitalisaatiota tukeviin tietotekniikka- ja talousprosessipalveluihin. Muutoksen seurauksena Financial Process Services keskittyy taloushallinnon ulkoistuspalveluihin.

ENFO 2016

LIIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS (FAS)

EMOYHTIÖN TULOSLASKELMA

FAS, 1 000 €

	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto	2	46 231	45 912
Liiketoiminnan muut tuotot	3	6 200	4 917
Materiaalit ja palvelut	4	-22 430	-20 394
Henkilöstökulut	5	-17 949	-16 730
Poistot ja arvonalentumiset	6	-618	-647
Liiketoiminnan muut kulut	7	-10 749	-8 715
Liikevoitto		685	4 342
Rahoitustuotot ja kulut	8	-170	1 787
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		516	6 129
Tilinpäätössiirrot			
Konserniavustus	9	-184	1 000
Tuloverot	10	-69	-1 426
Tilikauden voitto/tappio		263	5 703

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖN TASE

FAS, 1 000 €

VASTAAVAA	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet	11	776	1 033
Aineelliset hyödykkeet	12	11	160
Sijoitukset			
Osuudet saman konsernin yrityksissä	13	29 655	30 541
Muut osakkeet ja osuudet	13	45	45
Pysyvät vastaavat yhteensä		30 487	31 779
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus	14	95	165
Pitkäaikaiset saamiset	15	41 788	35 768
Lyhytaikaiset saamiset	16	33 064	30 018
Rahoitusarvopaperit	17	2	2
Rahat ja pankkisaamiset	18	4 555	4 860
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		79 503	70 813
VASTAAVAA YHTEENSÄ		109 990	102 592

VASTATTAVAA	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Oma pääoma			
Osakepääoma	19	265	265
Ylikurssirahasto	19	13 316	13 316
Muut rahastot			
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	19	7 915	2 893
Muut rahastot	19	11 756	11 663
Edellisten tilikausien voitto / tappio		17 740	15 657
Tilikauden voitto / tappio		263	5 703
Oma pääoma yhteensä		51 255	49 498
Pakolliset varaukset		512	95
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen	20	19 250	25 769
Lyhytaikainen	21	38 973	27 230
Vieras pääoma yhteensä		58 222	52 999
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		109 990	102 592

ENFO 2016

LIIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖN RAHOITUSLASKELMA

FAS, 1 000 €

	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	263	5 703
Oikaisut liikevoittoon		
Poistot	618	647
Rahoituserät	170	-1 787
Pakolliset varaukset	418	-11
Konserniavustus	184	-1 000
Verot	69	1 426
Käyttöpääoman muutos		
Vaihto-omaisuuden muutos, lisäys (-), vähennys (+)	70	18
Lyhytaikaisten korottomien saamisten muutos, lisäys (-), vähennys (+)	-782	550
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	345	-73
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-789	-1 056
Saadut osingot	8	10
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	408	332
Maksetut verot	-547	-1 290
Konsernitilisaamisten/velkojen muutos	-2 871	-51
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-2 437	3 417

	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin	-211	-149
Tytäryritysten hankinta	-4 002	-4 458
Muiden sijoitusten muutos	0	0
Investointien rahavirta yhteensä	-4 213	-4 607
Rahoituksen rahavirta		
Osingonmaksu	-3 539	-3 478
Omien osakkeiden hankinta/myynti	-82	-1
Osakeanti	5 022	
Lainojen nostot	15 002	11 501
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-3 881	-18 531
Lainasaamisten lisäys	-7 167	
Konserniavustus	1 000	3 850
Rahoituksen rahavirta yhteensä	6 355	-6 659
Rahavarojen muutos	-296	-7 849
Rahavarat 1.1.	4 860	12 709
Valuuttakurssien muutosten vaikutus	-10	
Rahavarat 31.12.	4 565	4 860

ENFO 2016

LIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

- 75 1. Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet
- 76 2. Liikevaihdon maantieteellinen jakautuminen
- 76 3. Liiketoiminnan muut tuotot
- 76 4. Materiaalit ja palvelut
- 77 5. Henkilöstökulut
- 77 6. Poistot ja arvonalentumiset
- 77 7.1. Liiketoiminnan muut kulut
- 77 7.2. Tilintarkastajan palkkiot
- 78 8. Rahoitustuotot ja -kulut
- 78 9. Konserniavustus
- 78 10. Tuloverot
- 78 11. Aineettomat hyödykkeet
- 79 12. Aineelliset hyödykkeet
- 79 13. Sijoitukset
- 80 14. Vaihto-omaisuus
- 80 15. Pitkäaikaiset saamiset
- 80 16. Lyhytaikaiset saamiset
- 80 17. Rahoitusarvopaperit
- 80 18. Rahat ja pankkisaamiset
- 81 19. Oma pääoma
- 81 20. Pitkäaikainen vieras pääoma
- 81 21. Lyhytaikainen vieras pääoma
- 82 22. Annetut vakuudet, vastuusitoumukset ja muut vastuut

Enfo Oyj kuuluu Osuuskunta KPY konserniin, jonka emoyhteisö on Osuuskunta KPY, kotipaikka on Kuopio. Osuuskunta KPY:n tilinpäätös on saatavissa Kauppakatu 18, 70100 Kuopio.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

1. Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Emoyhtiön tilinpäätös on laadittu noudattaen suomalaista tilinpäätöskäytäntöä (FAS).

Konsernitilinpäätös on laadittu IFRS:n mukaisesti ja siinä käytetyt laadintaperiaatteet on kuvattu konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 2.

ARVOSTUSPERIAATTEET

Pysyvien vastaavien arvostaminen

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen välittömään hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina käyttöomaisuusesineiden taloudellisen pitoajan perusteella.

Poistoajat ovat:

Aineettomat hyödykkeet	3–5 vuotta
Muut koneet ja kalusto	3–5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	10-vuotta

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot on kirjattu pääsääntöisesti vuosikuluiksi niiden syntymisvuonna.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on esitetty painotetun keskimääräisen hankintahinnan tai sitä alemman jälleenhankintahinnan tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Rahoitusomaisuusarvopaperit on arvostettu hankintamenoon tai sitä alemman markkinahintaan.

Tuottojen jaksottaminen

Tuotot palveluista tuloutetaan sillä tilikaudella, jolla palvelu suoritetaan. Kun palvelut suoritetaan tietyssä ajanjaksona, tuotot kirjataan tasaerinä kyseiselle ajanjaksolle, ellei joku muu menetelmä kuvaa paremmin valmiusastetta.

Eläkkeet

Yhtiön eläketurva on hoidettu ulkopuolissa eläkevakuutusyhtiöissä. Eläkemenot kirjataan kuluksi kertymisvuonna.

Laskennalliset verosaamiset

Jaksotuseroista johtuvat laskennalliset verosaamiset on merkitty taseeseen. Laskennallisten verosaamisten merkitseminen taseeseen perustuu johdon arvioon liiketoiminnan kehittymisestä ja sen perusteella laadittuun suunnitelmaan laskennallisten verosaamisten hyödyntämisestä.

2. Liikevaihdon maantieteellinen jakautuminen

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Maantieteellisesti		
Suomi	40 664	41 785
EU-maat	5 555	4 116
Muut maat	12	11
Yhteensä	46 231	45 912

3. Liiketoiminnan muut tuotot

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	1	0
Muut	6 199	4 917
Yhteensä	6 200	4 917

4. Materiaalit ja palvelut

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Ostot tilikauden aikana	4 772	4 877
Varastojen muutos	70	18
Ulkopuoliset palvelut	17 588	15 500
Yhteensä	22 430	20 394

5. Henkilöstökulut

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Palkat ja palkkiot	14 539	13 520
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	2 564	2 490
Muut henkilösivukulut	846	719
Yhteensä	17 949	16 730
Henkilökunnan lukumäärä		
Keskimäärin	251	253
Johdon palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa sekä hallituksen jäsenet	373	365

6. Poistot ja arvonalentumiset

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Suunnitelman mukaiset poistot		
Aineettomat hyödykkeet	593	553
Liikearvo	0	0
Muut koneet ja kalusto	24	94
Yhteensä	618	647

7.1. Liiketoiminnan muut kulut

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Muut henkilöstökulut	1 042	937
Matkakulut	745	636
Toimitilakulut	2 223	1 897
Ajoneuvokulut	601	620
Laite- ja ohjelmistokulut	2 175	1 866
Muut hallintokulut	1 994	1 116
Puhelin- ja datakulut	268	256
Markkinointi-, myynti- ja edustuskulut	713	781
Liiketoiminnan muut kulut	988	606
Yhteensä	10 749	8 715

7.2. Tilintarkastajan palkkiot

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tilintarkastus	71	94
Veroneuvonta	26	11
Muut palvelut	13	33
Yhteensä	110	138

8. Rahoitustuotot ja -kulut

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Osinkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	7	9
Muilta	0	1
Yhteensä	8	10
Korkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	1 800	1 799
Muilta	6	39
Yhteensä	1 806	1 838
Muut rahoitustuotot		
Kurssivoitot	444	1 270
Muut rahoitustuotot	0	0
Yhteensä	444	1 270
Rahoitustuotot yhteensä	2 258	3 117
Arvon alentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä		
Arvon alentumisen palautus	0	-1
Arvon alentumiset yhteensä	0	-1
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	90	134
Muille	551	869
Kurssitappiot	1 786	329
Yhteensä	2 427	1 331
Rahoituskulut yhteensä	2 427	1 330
Rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyy		
Kurssitappioita/voittoja (netto)	-1 342	941
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-170	1 787

9. Konserniavustus

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Saatu+/maksettu- konserniavustus	-184	1 000
Yhteensä	-184	1 000

10. Tuloverot

1 000 €	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	125	1 412
Edellisten tilikausien verot	-5	-10
Laskennallisen verosaamisen muutos	-52	24
Yhteensä	69	1 426

Laskennallinen verosaaminen johtuu negatiivisesta poistoerosta, joka on 118 687,53 euroa ja pakollisesta varauksesta.

Laskennallisen verosaamisen määrä on esitetty kohdassa 15.

11. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet, 1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Hankintameno 1.1.	797	797
Lisäykset		
Vähennykset		
Hankintameno 31.12.	797	797
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-785	-745
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		
Tilikauden poisto	-12	-40
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-797	-785
Kirjanpitoarvo 1.1.	12	53
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	12

Muut pitkävaikutteiset menot, 1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Hankintameno 1.1.	6 149	6 119
Lisäykset	211	24
Siirrot erien välillä	125	6
Hankintameno 31.12.	6 485	6 149
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-5 128	-4 615
Tilikauden poisto	-581	-513
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-5 710	-5 128
Kirjanpitoarvo 1.1.	1 021	1 504
Kirjanpitoarvo 31.12.	776	1 021
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	776	1 033

12. Aineelliset hyödykkeet

Koneet ja kalusto, 1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Hankintameno 1.1.	6 894	6 894
Hankintameno 31.12.	6 894	6 894
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-6 864	-6 770
Tilikauden poisto	-24	-94
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-6 888	-6 864
Kirjanpitoarvo 1.1.	30	124
Kirjanpitoarvo 31.12.	6	30

Muut aineelliset hyödykkeet, 1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Hankintameno 1.1.	5	5
Hankintameno 31.12.	5	5
Kirjanpitoarvo 1.1.	5	5
Kirjanpitoarvo 31.12.	5	5
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat, 1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Hankintameno 1.1.	125	6
Lisäys	0	125
Vähennys/siirto	-125	-6
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	125
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	11	160

13. Sijoitukset

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Osuudet saman konsernin yrityksissä		
Kirjanpitoarvo 1.1.	30 541	19 606
Lisäys	0	10 934
Vähennys	-886	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	29 655	30 541

Konserniyritykset on esitetty IFRS-tilinpäätöksen liitetietona.

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Muut osakkeet ja osuudet		
Kirjanpitoarvo 1.1.	45	44
Vähennykset		
Arvonlennuksen palautus	0	1
Kirjanpitoarvo 31.12.	45	45
Sijoitukset yhteensä	29 700	30 586

14. Vaihto-omaisuus

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Aineet ja tarvikkeet 1.1.	165	183
Varaston muutos	-70	-18
Yhteensä	95	165

15. Pitkäaikaiset saamiset

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Lainasaamiset	41 592	35 624
Yhteensä	41 592	35 624
Laskennallinen verosaaminen	126	98
Muut pitkäaikaiset saamiset	69	45
Yhteensä	41 788	35 768

16. Lyhytaikaiset saamiset

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	556	310
Lainasaamiset	3 635	3 779
Konsernitilisaamiset	12 356	10 469
Muut siirtosaamiset	8 156	7 111
Yhteensä	24 703	21 670
Myyntisaamiset	6 598	5 900
Siirtosaamiset		
Eläkevakuutusmaksut	0	276
Tuloverosaamiset	618	192
Ostolaskujaksotukset	808	858
Muut siirtosaamiset	263	104
Yhteensä	1 690	1 430
Muut saamiset	74	18
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	33 064	29 018

17. Rahoitusarvopaperit

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Kirjanpitoarvo 1.1	2	2
Muutos		0
Rahoitusarvopaperit (kirjanpitoarvo) 31.12	2	2

18. Rahat ja pankkisaamiset

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Rahat pankkitilillä	4 555	4 860
Yhteensä	4 555	4 860

19. Oma pääoma

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Osakepääoma 1.1.	265	265
Osakepääoma 31.12.	265	265
Ylikurssirahasto 1.1.	13 316	13 316
Ylikurssirahasto 31.12.	13 316	13 316
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	2 893	1 912
Omien osakkeiden myyntivoitto	22	3
Osakeanti	5 000	978
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	7 915	2 893
Muut rahastot 1.1.	11 663	11 562
Suojausrahaston muutos	93	101
Muut rahastot 31.12.	11 756	11 663
Edellisten tilikausien tulos 1.1.	21 360	19 140
Osingonjako	-3 539	-3 478
Omien osakkeiden rahaston muutos	-62	-5
Omien osakkeiden hankinta	-20	
Edellisten tilikausien tulos 31.12.	17 740	15 657
Tilikauden voitto/tappio	263	5 703
Oma pääoma yhteensä 31.12.	51 255	49 498
Laskelma jakokelpoisesta omasta pääomasta 31.12.		
Edellisten tilikausien tulos	17 740	15 657
Muut rahastot	11 756	11 663
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	7 915	2 893
Tilikauden tulos	263	5 703
Yhteensä	37 674	35 917

Omia osakkeita koskevat tiedot ja suurimmat osakkeenomistajat on esitetty konsernin liitetiedoissa kohdassa 22.

20. Pitkäaikainen vieras pääoma

Velat jotka erääntyvät alle 5v.

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Lainat rahoituslaitoksille	9 250	11 121
Ryhmäjoukkovelkakirjalaina 2014/2019 1,85%	10 000	10 000
Muut pitkäaikaiset velat	0	4 648
Pitkäaikaiset velat yhteensä	19 250	25 769

21. Lyhytaikainen vieras pääoma

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Lainat rahoituslaitoksille	20 000	7 356
Lainat yhteensä	20 000	7 356
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	423	80
Muut velat	10 235	11 191
Yhteensä	10 658	11 272
Ostovelat	2 507	2 842
Saadut ennakot	335	510
Siirtovelat		
Henkilöstöön liittyvät velat	3 129	2 652
Kuluvaukukset	303	153
Yhteensä	3 432	2 805
Muut velat		
Johdannaisten arvostusvelka	41	139
Muut velat	2 000	2 307
Yhteensä	2 041	2 446
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	38 973	27 230

22. Annetut vakuudet, vastuusitoumukset ja muut vastuut

1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Velat, ja niille annetut vakuudet		
Rahalaitoslainat	29 250	18 477
Lainat yhteensä	29 250	18 477

Vastuusitoumukset ja muut vastuut

Leasingvastuut, 1 000 €	31.12.2016	31.12.2015
Leasingsopimuksista maksettavat määrät		
Alkaneella tilikaudella maksettavat	4 556	6 019
Myöhemmin maksettavat	3 949	5 311
Yhteensä	8 504	11 330
Muut vastuusitoumukset		
Talletukset vuokravakuutena taseessa	69	45
Pankkitakaukset	305	208
Vuokravastuut	5 104	6 532
Osakkeiden takaisinlunastussitoumukset	244	152

TILINPÄÄTÖKSEN JA TOIMINTAKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUS

Kuopiossa 1.3.2017

Tapio Hakakari

Timo Kärkkäinen

Kaisa Olkkonen

Lauri Kerman

Soili Mäkinen

Anssi Lehikoinen

Arto Herranen
Toimitusjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kuopiossa 1.3.2017

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Pekka Loikkanen
KHT

ENFO 2016

LIIKETOIMINNOT

VASTUULLISUUS

HALLINNOINTI

TILINPÄÄTÖS

TILINTARKASTUSKERTOMUS ENFO OYJ:N YHTIÖKOKOUKSELLE

Tilinpäätöksen tilintarkastus

LAUSUNTO

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Enfo Oyj:n (y-tunnus 2081212-9) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.2016. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

LAUSUNNON PERUSTELUT

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

TILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT HALLITUKSEN JA TOIMITUSJOHTAJAN VELVOLLISUUDET

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

TILINTARKASTAJAN VELVOLLISUUDET TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUKSESSA

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankim-

- me lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
  - arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
  - teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
  - arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimintoja ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
  - hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konserni-tilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

- Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

MUU INFORMAATIO

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksemme.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Kuopiossa 1. päivänä maaliskuuta 2017

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Pekka Loikkanen

KHT

YHTEYSTIEDOT

ENFO OYJ

SUOMI

päätoimipaikka
Viestikatu 7
70600 Kuopio
www.enfo.fi

ENFO SWEDEN AB

RUOTSI

Lindholmspiren 3B
40276 Göteborg
www.enfo.se